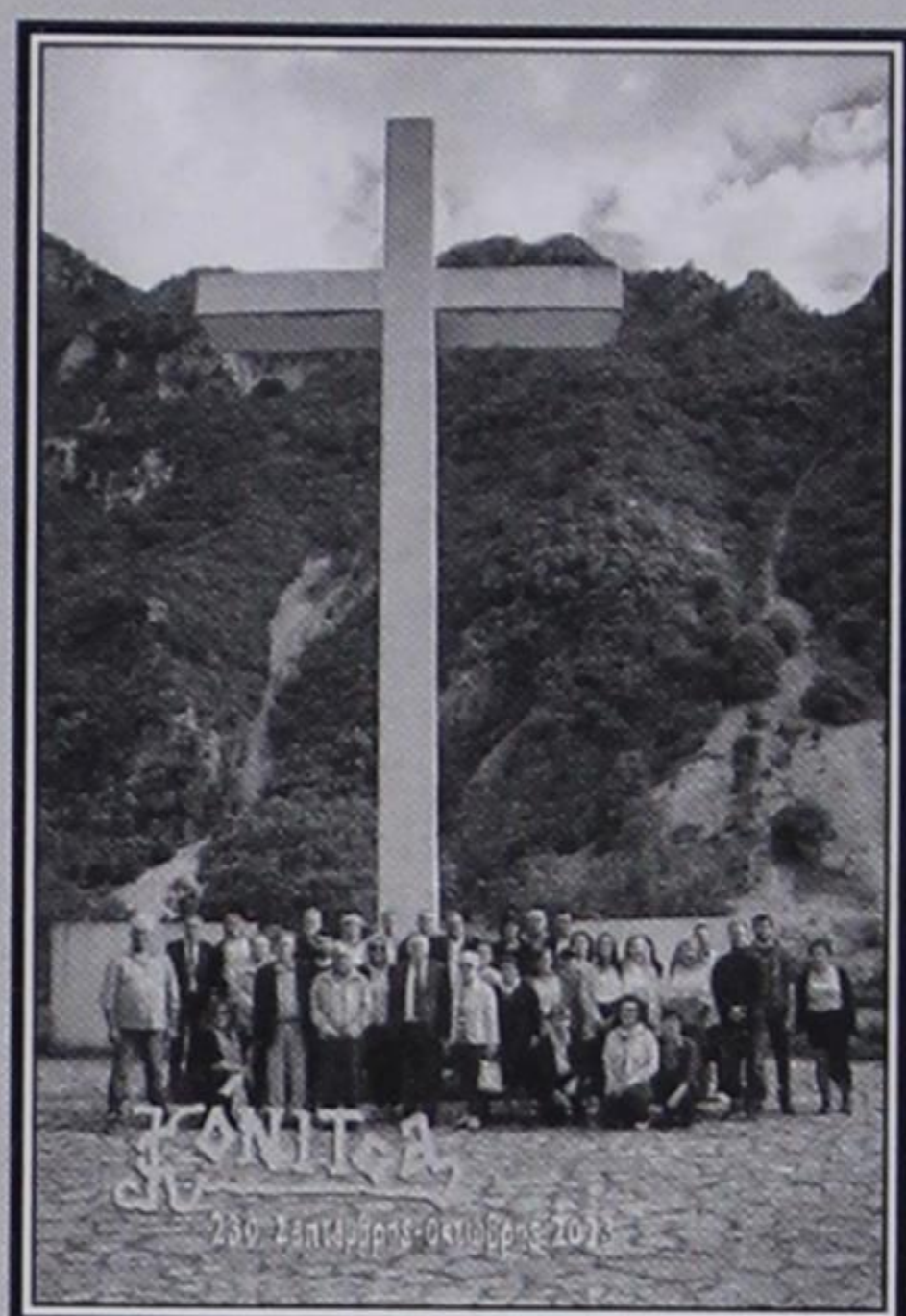

ΚΟΝΙΤΣΑ

230. Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2023

230. Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2023
(Φωτ.: Π.Σ.Τ.)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979 138 737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 20 Ευρώ,

Εξωτερικού 40 Ευρώ ή 50 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο **Σ. Τουφίδη**

ή

Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 230 Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2023 • Euro 3

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Σελ.

- 297 Από τον μύθο στην πραγματικότητα, **Σ. Τ.**
299 Κόνιτσα 28^η Οκτωβρίου
303 Περνάμε τον Αώο, **Β. Αρχιμανδρίτη**
307 Πεσόντες στη Β. Ήπειρο, **Η. Ανδρέου**
309 Δεν θα περάσουν, **Σωκ. Οικονόμου**
310 Στον γειτονικό Δήμο, **Σ.Τ.**
311 Από την Αρχαία Ιστορία, **Χ. Γκούτου**
320 Για τη συνθήκη των Σεβρών, **Η. Ανδρέου**
324 "Η Κόνιτσα του λογισμού", **Α. Παπαχρήστου**
327 Ενεργοποίηση Σκέψης, **Γ. Μαυρογιάννη**
331 Η εθνική ανεξαρτησία, **Χρ. Ζάνη**
332 Ειρήνη (ποίημα), **Κ. Τουφίδη**
333 Παιχνίδια, **Σ. Τουφίδη**
337 Τραγούδια από το Ασημοχώρι, **Φ. Ζαφείρη**
339 Το ωρολόγιο του Μαζίου, **Π. Μπελθικιώτης**
341 Στο φαράγγι του Αώου, **Θ. Τραϊανός**
343 Εύθυμα και σοβαρά, **Μ. Σπηλιόπουλου**
350 Για τον Χ. Σκορδά, **Φ. Γιανούχου**
351 Από τ' απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη
353 Εκδήλωση στην Κλειδωνιά
354 Από την Δ. Κ. Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
358 Από τον Δήμο
360 1^ο ΕΠΑΛ Κόνιτσας
362 Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ι Δ Η

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr

Από τον μύθο στην πραγματικότητα

*Ο φετινός Σεπτέμβριος μας ήρθε με πρωτοφανείς πλημμύρες
σε όλο τον Θεσσαλικό κάμπο.*

*Μας θύμισαν τον μύθο του Δευκαλίωνα και τον παραθέτουμε στη συνέχεια.
(Από την εγκυκλοπαίδεια 'ΥΔΡΙΑ')*

Δευκαλίωνας (ὁ) (μυθ.). Ἦταν γιὸς τοῦ Προμηθεά καί εἶχε γυναῖκα του τὴν Πύρρα. Γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομά του πλέχτηκε τοῦτος ὁ μύθος: Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς του ἦταν ἄδικοι κι ἀχόρταγοι. Ὁ τρανὸς Δίας ἀποφάσισε νὰ τοὺς ἀφανίσει μὲ κατακλυσμὸ. Ὁ Δευκαλίωνας, ἀκολουθώντας τὴ συμβουλή τοῦ πατέρα του, ἔφτιαξε μιὰ κιβωτό καί, ἀφοῦ ἔβαλε μέσα ἀρκετές τροφές, μπῆκε κι ὁ ἴδιος μὲ τὴ γυναῖκα του. Ἐπειτα, ἄρχισε τὸ κακό. Ἐννιά ὀλόκληρα μερόνυχτα ἔβρεχε ἀσταμάτητα. Ἡ γῆ σκεπάστηκε μὲ νερά. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί τὰ ζῶα καταποντίστηκαν. Μόνο τὸ πλοῖο τοῦ Δευκαλίωνα ταξίδευε ἀπείραχτο. Τὰ κύματα τὸ ἔφεραν στὴν κορυφή τοῦ Παρνασοῦ. Ὅταν κόπασε ἡ νεροποντὴ, τὸ τυχερὸ ζευγὰρι βγῆκε ἔξω καί πρόσφερε θυσία στοῦ Δία νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Τὰ νερά σιγὰ σιγὰ τραβήχτηκαν καὶ φάνηκε ἡ ἐρημωμένη γῆ. Ὁ Δίας ἔστειλε τότε τὸ φτεροπόδαρο Ἑρμῆ νὰ ρωτήσῃ ποιά ἐπιθυμία εἶχαν οἱ δύο ἄνθρωποι, πού σώθηκαν. Ὁ Δευκαλίωνας εἶπε, ὅτι ἤθελαν νὰ ξαναγεμίσει ἡ γῆ ἀνθρώπους. Σάν ὁ πατέρας θεῶν καί ἀνθρώπων ἔμαθε τὴ χάρη πού ζητοῦσαν, πρόσταξε τὸ ἀντρόγυνο νὰ μαζέψουν πέτρες καί νὰ τίς πετοῦν πίσω τους, χωρὶς νὰ κοιτοῦν. Οἱ πέτρες πού ἔριχνε ὁ Δευκαλίωνας, γίνονταν ἄντρες καί οἱ πέτρες τῆς Πύρρας γυναῖκες. Ἐτσι, ξαναφάνηκε πάνω στὴ γῆ ἡ νέα γενιά, πού ἦταν ἀπὸ πέτρα. Ὁ Δευκαλίωνας ἀπόχτησε ἀπὸ τὴν Πύρρα τρία παιδιά, τὸν Ἑλληνα γενάρχη τῶν Ἑλλήνων, τὸν Ἀμφικτύονα καί τὴν Πρωτογένεια.

Τότε, ὁ Θεὸς τῶν προγόνων μας Δίας, κατὰ τὴν μυθολογία, βλέποντας τὸν ξεπεσμό καὶ τὴν κακία τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἀποφάσισε νὰ το καταστρέψῃ. Καὶ σήμερα, ἀν δει κανεῖς τι γίνεται γύρω μας καὶ παγκοσμίως, θα διαπιστώσῃς ὅτι ἡ κατάσταση δὲν διαφέρει...

Οἱ ἠθικὲς ἀξίες παραμερίζονται, παντοῦ επικρατεῖ τὸ ατομικὸ συμφέρον, ὁ ἄνθρωπος ἐγίνε γιὰ τὸν ἄνθρωπο «λύκος» δὲν ὑπάρχει ἴση κατανομή τοῦ πλούτου πού συγκεντρώνεται σὲ λίγα χέρια καὶ ξοδεύεται ἀσκοπα ἢ φυλάγεται σὲ τράπεζες ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς χώρας.

Ἀν αὐτὰ τὰ χρήματα χρησιμοποιούνταν μὲ σωστὸ τρόπο γιὰ τὴν πρόληψη πυρ-

καγιών, αναδάσωση καμένων και έργα συγκράτησης χειμάρρων, διευθέτηση υδάτων στα πεδινά για αποσυμφόρηση με κατάλληλα αναχώματα κ.λπ. σίγουρα δεν θα είχαμε τόσο εκτεταμένες και ολέθριες καταστροφές σε ανθρώπινες ζωές και οικονομία.

Αναφέρεται κατά κόρον ότι για όλα φταίει η κλιματική αλλαγή. Μήπως πρέπει να φροντίσουμε και για τη δική μας αλλαγή; Γιατί οι κλιματικές αλλαγές υπήρξαν από καταβολής κόσμου, υπάρχουν στις μέρες μας και θα υπάρχουν στον αιώνα τον άπαντα. Ο πλανήτης μας είναι σε μια συνεχή εξέλιξη, όπως μας ενημερώνουν οι ειδικοί επιστήμονες. Με την σημερινή τεχνολογία μπορούμε να αντιμετωπίσουμε επαρκώς τις ιδιοτροπίες της φύσης.

Ας βάλουν, λοιπόν, οι έχοντες και κατέχοντες τον πλούτο (τραπεζίτες, βιομήχανοι, εφοπλιστές, εκκλησία κ.λπ.) χέρι στο «πουγκί» ώστε όλοι μαζί να επανορθώσουμε τις ζημιές ανακουφίζοντας τους συμπατριώτες μας για τα κακά που υπέστησαν από τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες με τα συνεχόμενα δάνεια απ' έξω θα βουλιάζουμε όλο πιο πολύ στα χρέη!

Σ. Τ.

28^η Οκτωβρίου 2023. Φωτ.: Παν. Τσιγγούλη

Κόνιτσα, 28^η Οκτωβρίου

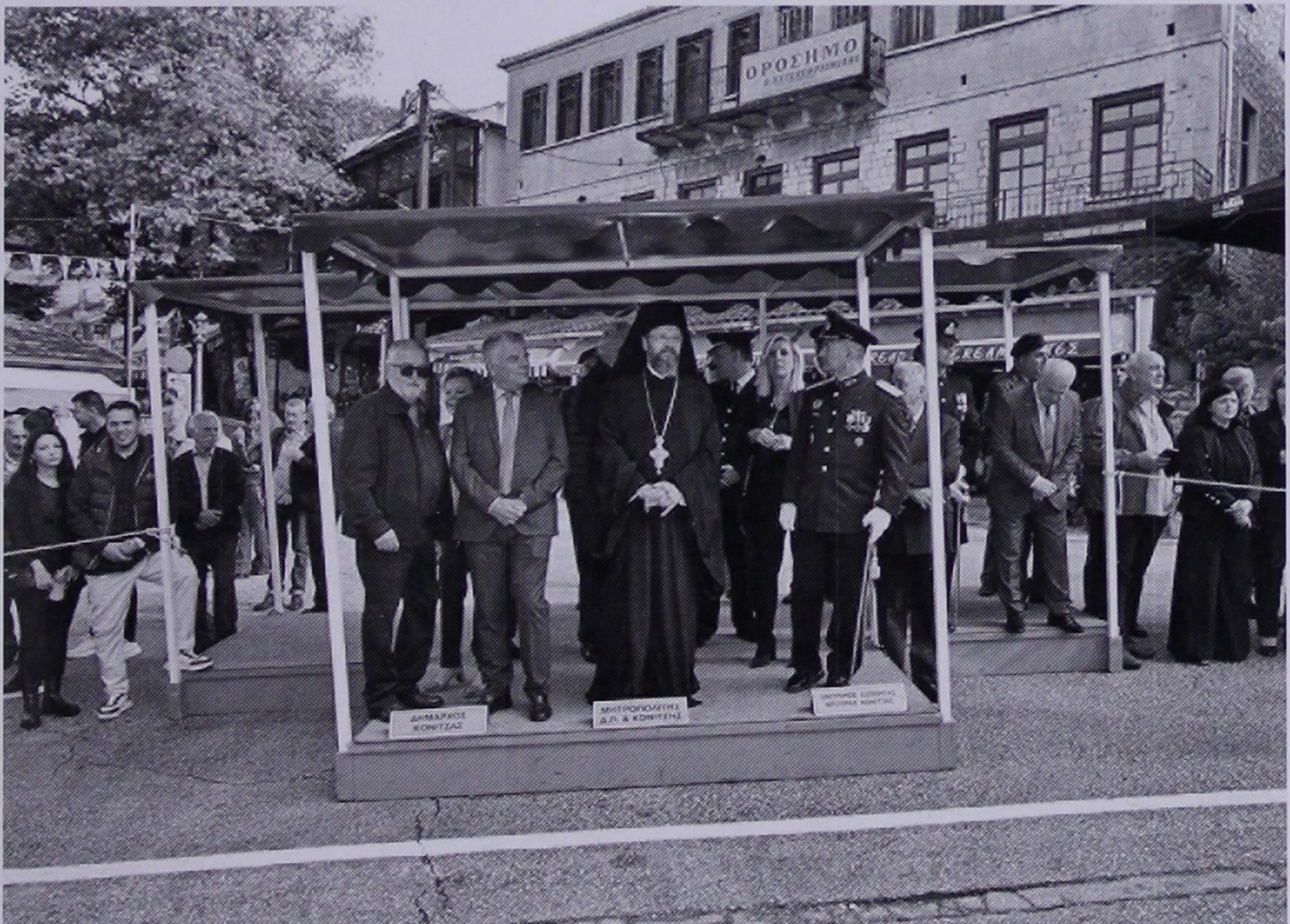
Οι εκδηλώσεις για την μεγάλη Επέτειο ξεκίνησαν, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Δήμου, από το πρωί της Παραμονής με ομιλίες σε όλα τα Σχολεία. Ώρα 11.30 Επιμνημόσυνη Δέηση στο Μουσείο Πεσόντων, στο εκκλησάκι Αγίου Αθανασίου και κατάθεση στεφάνου από τον Δήμαρχο και τους μαθητές.

Στις 12.30 Επιμνημόσυνη Δέηση στον λόφο Ανθ/γού Π. Παυλίδη (χωριό Ελεύθερο) κατάθεση στεφάνων και μικρή δεξίωση στην πλατεία του χωριού. Ανήμερα, Θεία Λειτουργία και Επίσημη Δοξολογία στον Ι. Ναό Αγ. Κοσμά του Αιτωλού, Επιμνημόσυνη Δέηση στο

μνημείο Ηρώων μπροστά στο Δημαρχείο και κατάθεση στεφάνων από τον Δήμαρχο, Αρχές... κλπ.

Ακολούθησε ομιλία στο προαύλιο από τον Δ/ντή του Α' Δημοτικού Σχολείου Ιωάννη Λάμπρο με θέμα: «28η Οκτωβρίου! Μνήμη και Ιστορία!»

Μετά την ομιλία και τη δεξίωση για όλους στο Δημαρχείο, πραγματοποιήθηκε η καθιερωμένη παρέλαση μαθητών όλων των σχολείων και τμήματος στρατού, προ των επισήμων στον καθορισμένο χώρο και οι εκδηλώσεις έκλεισαν με χορούς από τα παιδιά όλων των Σχολείων στην Κεντρική Πλατεία.

Φωτ.: Παν. Τσιγγούλη

Περνώμε τόν Άωο

(Άρχίζει ή προέλαση)

Βασ. Αρχιμανδρίτη

Πράγματι τήν ίδια μέρα πέρασαν τόν Άωο ή 2α διμοιρία (Φερφέλη) του λόχου μας.

Στήν 2α διμοιρία του έφ. άνθ/γου Φερφέλη Παύλου ύπηρετουσαν και πολλοί στρατιώτες κοντοχωριανοί μου από τό Μεσοβούνι του Ζαγοριου. Ανάμεσά τους ό Τόλης Σίλης κι' ό Λευτέρης Δούσμπης, έξαιρετικά παιδιά και φίλοι μου, οί όποιοι μέ βοήθησαν νά αναπολήσω πολλά από τήν «Πορεία Γενναίων» και τά όποια χωρίς αυτούς τους δύο Γενναίους δεν θά έβλεπαν τό φως τής δημοσιότητας.

Από τήν θέση αυτή αισθάνομαι τήν ύποχρέωση νά τούς ευχαριστήσω για τήν «συνδρομή» τους.

Η διμοιρία Πολυβόλων κι' άλλα τμήματα του άποσπάσματος μας Άώου (Φριζή) ήταν οί «τυχεροί». Γιατί, όπως μάς διηγόνταν τίς άλλες μέρες πού άνταμώσαμε, πέρασαν στιγμές πολύ δύσκολες στην άποστολή τους, και «λαχτάρισαν», γιατί δέχτηκαν δεκαπλάσιους «Άλπίνοι» όπως γύριζαν σχεδόν άτακτοι προς τό Έλεύθερο.

Έκτός πού έμειναν ώρες όλόκληρες χωρίς πυρομαχικά και λούφαζαν ως πού νά τούς έφοδιάσουν.

Έν τω μεταξύ, οί Ίταλοί περνούσαν, μπουλούκια-μπουλούκια, προσπαθώντας νά ξεφύγουν από τό «μάντρωμα» τό όποιο τελικά δέν τό απέφυγαν.

Ο ύπόλοιπος λόχος, δυστυχώς, δέν προλάβουμε νά περάσουμε τόν Άωο, γιατί έν τω μεταξύ είχε βρέξει γερά και τό ποτάμι ήταν κατεβασμένο, παραφουσκωμένο.

Γι' αυτό, ήταν αδύνατο νά περάσουμε άν δέν έπεφτε τό νερό. Τρείς μέρες περιμέναμε, έτοιμοι μέ τά μεταγωγικάμας.

Κανένας όμως δέν άπεφάσιζε, γιατί, ποιός θά άνελάμβανε τήν ευθύνη για τυχόν άτυχήματα στο πέρασμά μας. Έπρεπε όμως νά περάσουμε όπωσδήποτε τόν Άωο, όχι για νά προλάβουμε τους «Άλπίνοι», οί όποιοι όσοι γλύτωσαν - είχαν περάσει τό Παλαιοσέλι κι' είχαν στριμωχθεί πολύ άσχημα ανάμεσα Παλαιοσέλι και Έλεύθερο, αλλά για νά βοηθήσουμε στό σχέδιο του Φριζή πού είχε τότε και τό γενικό πρόσταγμα στον τομέα μας αυτή τήν κρίσιμη στιγμή. Νά τί γράφει σχετικά ή Δ.Ι.Σ./ του Γ.Ε.Σ. στό βιβλίο «Ίταλική Εισβολή», σελίδες 194 και 197.

«Καθ' όν χρόνον τό άπόσπασμα του 4ου Τάγματος έκινείτο κατά τήν 10ην Νοεμβρίου προς Δυσμάς, ή εις περιοχή Παλαιοσελίου καταφθάσασα 1/3 έπιλαρχία,

Κόνιτσα

διατάσσεται υπό του Διοικητού Αποσπάσματος Αώου (Φριζή) ὅπως διά μιᾶς ἡμιλαρχίας κινηθῆ καί καταδιώξη τόν ἐχθρόν πρός Κόνιτσαν, ὁ δέ δεύτερος λόχος τοῦ Τάγματος Κονίτισης ὅπως κινηθῆ πρός κατάληψιν τοῦ ἀύχενος Σουσνίτισης πρός ἀποκοπὴν τῆς ὁδοῦ ἀποχωρήσεως τῶν Ἰταλῶν.

Ἡ κίνησις τῶν δυό τούτων τμημάτων ὑπῆρξε ταχεία, ἡ δέ ἐπαφὴ αὐτῶν μετὰ τῶν Ἰταλῶν ἐλήφθη παρά τό χωρίον Ἐλεύθερον εἰς τό ὁποῖον εὐρίσκετο τό δον Σύν/μα Ἀλπινιστῶν.

Ἐπηκολούθησε ἀμέσως ἐπίθεσις τήν ὁποίαν ἐχαρακτήρισε ταχύτης καί τόλμη, ἀναπτυχθείσης ἐπαινετῆς ἀμίλλης μεταξὺ τῶν μονάδων, μέ ἀποτέλεσμα τόν αἰφνιδιασμόν καί τήν διάλυσιν τῶν Ἰταλικῶν Τμημάτων. Συνελήφθησαν 15 ἀξιωματικοί καί 700 ὀπλίται καί ἄνω τῶν 800 νεκρῶν κατεμετρήθησαν ἐπί τοῦ πεδίου μάχης».

.....

Ἡ Β' ὁμάς ἀναγνωρίσεως συνέχισε καί κατά τήν 10ην Νοεμβρίου τήν ἐνέργειάν της κατά τῶν Ἰταλικῶν ὀπισθοφυλακῶν εἰς τήν περιοχὴν Πάδες, ἐν συνεργασία μετὰ τοῦ Αποσπάσματος Αώου «συλλαβοῦσα 19 ἀξιωματικούς καί περί τούς 100 ὀπλίτας αἰχμαλώτους».

Γι' αὐτό τήν τρίτη μέρα δόθηκε διαταγή νά περάσουμε.

Εὐτυχῶς εἶχε κρατήσῃ ἐκεῖνο τό πρωί, δέν ἔβρεχε.

Ἀφοῦ ἐτοιμαστήκαμε, μέ τό ξημέρωμα ξεκινήσαμε. Ἐνας, ἕνας κατηφορίζαμε ἀπό φαρδιά μονοπάτια καί ὕστερα ἀπό κάμποση ὥρα περνώντας ἀπό νεροσερμές καί λάσπες πού τρομάζαμε νά ξεκολλήσουμε τά πόδια μας φθάσαμε στήν ποταμιά.

Ὁ Ἀῶος θολός, κουρκούτι, κυλοῦσε μπροστά μας, σάν θηρίο μέ τό παράξενο βουητό σάν νά μᾶς φοβέριζε.

Ψάξαμε γιά λίγο γιά πόρους-περάσματα, πού ὑπό ἄλλες συνθῆκες ἦταν στό μέρος ἐκεῖνο, ὅπως μᾶς ἔλεγαν οἱ ὀδηγοί μας, οἱ ἀνεκτίμητοι ἐκεῖνοι Βρυσοχωρίτες πού θυσίασαν τά πάντα γιά νά μᾶς βοηθήσουν.

Ἀλλά μιά τέτοια ἐποχὴ καί τίς συνεχεῖς βροχές, τά περάσματα εἶχαν χαθεῖ μπρός στή θάλασσα τό νερό πού κατέβαινε μπροστά μας.

Πρός στιγμὴν σταματήσαμε ἀναποφάσιστοι. Θά ἦταν πραγματικὴ αὐτοκτονία ἢ ἀπόφασή μας νά περάσουμε τότε τό ποτάμι. Νά τό περάσεις! κι' ἂν τελικά τό νερό φτάσει μέχρι τῆ μέση καί πιό πάνω, καί νά βγεῖς στήν πέρα μεριά καί νά ξεκινήσεις γιά πόλεμο!

Ἀλλά καί μήπως τά καϋμένα τά μεταγωγικά μας δέν ἦταν πρόβλημα τό πέρασμα τοῦ Αώου, πού ἦταν φορτωμένα μέχρι καί τά καπούλια μέ τά λογιῆς-λογιῆς ἐφόδια τοῦ λόχου καί τά πυρομαχικά μας.

Τί γινόταν ὅμως; Μπροστά γκρεμός καί πίσω ρέμα.

Ὁ Φριζῆς εἶχε διατάξει νά γίνει, κι' ὁ Γίγας, ὁ Διοικητής μας, ἔπρεπε νά

συμμορφωθῆ.

(Περί τοῦ Ἀντ/ρχου Μαρ. Φριζή, Διοικητῆ τοῦ Ἀποσπάσματος Ἀώου λεπτομέρειες, στίς ἐπόμενες σελίδες).

Ἀφοῦ βγάλαμε ἀρβύλες, κάλτσες, περισκελίδες, τά βάλαμε στά σακκίδια καί τούς γυλεούς. Τά ὄπλα χιαστί, για νά μπορούμε νά ἔχομε τά χέρια μας ἐλεύθερα, πιαστήκαμε γερά χέρι-χέρι σέ τρεῖς φάλαγγες ὅλος ὁ λόχος καί προχωρήσαμε πρὸς τό «θηρίο».

Στὴν ἀρχή -λιγότερο τό νερό- ἦταν κάπως εὐκολο τό πέρασμα. Ὅσο ὁμως προχωρούσαμε πρὸς τὴ μέση, πού ἦταν τό ρεῦμα τό δυνατό, πού κατέβαζε καί πέτρες ἀκόμη, ἐκεῖ πρὸς στιγμὴν κιοτέψαμε πραγματικά, κι' ἐκεῖνοι ἀκόμα πού βάδιζαν πρῶτοι σάν ὁδηγοί, πού ἦταν στρατιῶτες, χωριατόπαιδα ἀπὸ τά γύρω χωριά.

Ἐδῶ νά μᾶς παρασύρει, ἐκεῖ νά μᾶς παρασύρει τό θηρίο ὁ Ἄωος δέν τά «κατάφερε».

Κι' ἡμεῖς σάν ἄλλα μικρότερα θηρία προχωρούσαμε καί προχωρούσαμε, ὥσπου καμιά φορά φτάσαμε στὴν ἄλλη μεριά.

Καταϊδρωμένοι ἀπ' τὴν ἀγωνία, ἀλλά καί ξεπαγιασμένοι ἀπ' τὴ μέση καί κάτω, ἀποτραβηχτήκαμε στά ριζά τῆς ποταμιᾶς για νά μὴ δίναμε στόχο, σταματήσαμε.

Βρεγεμένοι σέ πολλές μεριές, στό κορμί μας, ὅσο κι' ἂν φυλαχτήκαμε, φορέσαμε γρήγορα-γρήγορα, τίς περισκελίδες, τίς κάλτσες, τίς ἀρβύλες, δέσαμε τίς γκέτες, γεμίσαμε τά μάλιγχερ καί χωρίς καθυστέρηση ἀνεβήκαμε τά ἀντερείσματα πρὸς τό Παλαιοσέλι.

Ἀργά-ἀργά στὴν ἀρχή, ὥσπου νά ζεσταθοῦμε λιγάκι. Εἶχαμε λάβει ὅλα τά προστατευτικά μέτρα ὅσο ἀπομακρυνόμαστε ἀπ' τὴν ποταμιᾶ, ὥσπου ἀκροβολιστήκαμε.

Πήραμε θέλοντας καί μὴ διατάξεις μάχης. Κι' ὅλο ἀνηφορίζαμε, προσπαθώντας νά ἔχουμε ἐπαφή μεταξύ μας, νά βλέπομαστε, γιατί δέν ξέραμε τί θά παρουσιαστεῖ μπροστά μας σέ κάθε στιγμὴ.

Βαδίζαμε στά ἴδια μονοπάτια πού εἶχε πατήσει ὁ ἐχθρὸς καί στὴν ἀρχή ὅταν «μᾶς κυνηγοῦσε» ἀπὸ κοντά, καί τώρα πού ἔφευγε για νά σωθεῖ.

Φάνηκε ἀπ' τό πρῶι πὼς ἡ τύχη ἦταν μαζί μας, γιατί ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, ἡ ξάστερη μέρα μᾶς χάριζε ἓνα λαμπρό «ἀνοιξιάτικο» ἥλιο πού μᾶς ἔλουζε κυριολεκτικά. Πράγμα πού τόσο εἶχαμε ἀνάγκη.

Δέν ἄκουε κανεὶς τίποτε ἐκτός ἀπὸ τὸν ἀπόηχο τοῦ κατεβασμένου Ἀώου πού μᾶς συντρόφευε ἀκόμη, ὥσπου κάποτε ἔσβησε. Εἶχαμε ἀνηφορίσει ἀρκετά.

Κι' ἐνῶ συνεχίζαμε τὴν ἀνηφορία, ἔξαφνα μιά φωνὴ μᾶς ἔκαμε νά μείνουμε στίς θέσεις μας.

«Παιδιά μὴν προχωρεῖτε!». Ἦταν ἡ φωνὴ στρατιώτη τῆς διμοιρίας, πού προχωρώντας, βρέθηκε μπροστά σέ μιά σκηνὴ πού δύσκολα συναντάει κανεὶς σέ τέτοιες στιγμές, ὅταν μέ τό ὄπλο στό χέρι ψάχνει για τὸν ἐχθρό.

Κάνω νόημα νά σταματήσουν όλοι καί προχωρῶ προς τό μέρος τοῦ στρατιώτη. Ἦταν μιά ἀναπεπταμένη χωραφιά. Σέ λίγο μπροστά μου ἡ τραγική σκηνή.

Ἕνας λοχίας τοῦ ἱππικοῦ μας, νεκρός, μέ τό ὄπλο του δίπλα πεσμένο καί πλάι του σέ πολύ μικρή ἀπόσταση τό ἄλογό του, ἕνας μαῦρος κέλητας μέ τσακισμένα τά πόδια, ζωντανός.

Μόλις μᾶς εἶδε, παρά τόν πόνο του, ἄρχισε νά χλιμιντράει, νά κουνάει τά αὐτιά του, σάν νά μᾶς ζητοῦσε βοήθεια νά τόν σηκώσουμε, νά ξαναζήσει πάλι τίς δόξες του, νά χαρεῖ τή ζωή.

Τό περιστατικό αὐτό μέ τόν νεκρό λοχία τοῦ ἱππικοῦ καί τό ζωντανό ἀκόμη κέλητά του, τό διηγήθηκα πρό ἐτῶν ὅταν ἐπισκέφθηκα τήν Ἀλβανία στήν παρέα μου, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἕνας συνάδελφος τοῦ ἱππικοῦ τῆς Μεραρχίας Στανωτᾶ. Ὅταν τελείωσα τήν ἀφήγηση μέ ἐρώτησε τί τό κάναμε τό ζωντανό ἀκόμη ἄλογο. Τοῦ εἶπα ὅτι τό ἀφήσαμε καί προχωρήσαμε. Ἐπρεπε νά τό σκοτώσετε, μοῦ εἶπε, αὐτό λέει ὁ κανονισμός, γιά νά μή τυραννιέται, ἀφοῦ ἦταν φύσει ἀδύνατο νά θεραπευτεῖ. Δέν το ξέρω κ. συνάδελφε αὐτό, τοῦ εἶπα.

Πραγματικά, πόσα πράγματα μαθαίνει κανείς ὅσο περνοῦν τά χρόνια. Τό «γη-ράσκω αεί διδασκόμενος» τοῦ Σόλωνος σέ «καθημερινή» χρήση...

Πολλοί ἀπ' τούς στρατιῶτες τῆς διμοιρίας μαζεύτηκαν γύρω κι' ἔμειναν ἄφωνοι...

Πονέσαμε ὅλοι βλέποντας τήν τραγική σκηνή.

Ἦταν ἡ πρώτη τραγική εἰκόνα, -ἀπό τόσες καί τόσες πού εἶδαν τά μάτια τους στούς ἕξι μῆνες τοῦ πολέμου- πού μᾶς συγκίνησε πραγματικά.

Σκεπτικοί, συνεχίσαμε τόν ἀνηφορικό δρόμο.

Κάποτε φθάσαμε στήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ ὅπου καί συγκεντρωθήκαμε.

Σέ λίγο ἦλθε ὁ Διοικητής μας πού εἶχε προηγηθεῖ. Μᾶς μίλησε καί ἔδωσε στό λοχαγό μας νέες ἀποστολές.

Σημείωση

Ἡ παραπάνω ἀφήγηση εἶναι ἀναδημοσίευση ἀπό το βιβλίο «ΠΟΡΕΙΑ ΓΕΝΝΑΙ-ΩΝ» (σελ. 85) του Β. Αρχιμανδρίτη (καταγόμενου ἀπό το Πάπιγκο) εφ. Αν/γου που υπηρετούσε στο «Τάγμα Κονίτσης» και ἔλαβε μέρος στις επιχειρήσεις κατά των Ἰταλῶν ὅλο το εξάμηνο του πολέμου.

Φίλε του περιοδικού θυμήσου, ἔστειλες τη συνδρομή σου;

ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΣΤΗ Β. ΗΠΕΙΡΟ

Νοέμβριος 1940 - Απρίλιος 1941

του Ηλία Ανδρέου

Όταν αποφασίζεις να διαπραγματευθείς ένα εθνικό θέμα όπως αυτό της Βορείου Ηπείρου γνωρίζεις πως κινδυνεύεις να βρεθείς εν μέσω διασταυρούμενων πυρών φίλιων και εχθρικών. Στη Βόρειο Ήπειρο έλαβε χώρα ένα ιστορικό συμβάν από τα ελάχιστα που έχουν καταγραφεί στην Παγκόσμια Ιστορία.

Η Βόρειος Ήπειρος αποτελεί μια γεωγραφική ενότητα η οποία όπως και όλα τα Βαλκάνια στο διάβα των αιώνων είδε και έζησε πολλές πληθυσμιακές αναταράξεις αλλά εκείνο που παντεπόπτει τους ορίζοντές της ήταν η Ελληνικότητα σε όλες της τις εκφάνσεις και κωδικοποιήσεις.

Διάσπαρτες αρχαιότητες μαρτυρούν πως το έδαφός της ήταν γόνιμο να δεχθεί την σπορά του αρχαίου Ελληνικού πνεύματος. Κομμάτι της πανένδοξης Βυζαντινής αυτοκρατορίας ακολούθησε την μοίρα της και υποτάχθηκε στους οθωμανούς για πέντε αιώνες ζόφου, ανελευθερίας, πνευματικού σκοταδισμού.

Είναι ανιστορικό το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος χώρος είναι ενταγμένος σε αλλότρια κρατική οντότητα.

Ελευθερώθηκε από τον Ελληνικό Στρατό στους Πρώτους Βαλκανικούς Πολέμους μετά τα Ιωάννινα και την Κόνιτσα. Στο επετειακό περιοδικό για την απελευθέρωση της Κόνιτσας υπάρχει φωτογραφία του Διαδόχου Γεωργίου στο Λεσκοβίκι την οποία δημοσιεύουμε εκ νέου.

Για δεύτερη φορά η Βόρειος Ήπειρος ελευθερώθηκε κατά τον Ελληνο-Ιταλικό πόλεμο του 1940-1941. Ο όρος ελευθερώθηκε είναι στην κυριολεξία ορθός δεδομένου ότι δεν υπήρχε Αλβανική Κρατική Οντότητα.

Η Αλβανία οικειοθελώς μετατράπηκε σε προτεκτοράτο της Ιταλίας κάτι το οποίο επεχείρησε και με την λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Το γεγονός ότι η Βόρειος Ήπειρος παρέμεινε στην κατοχή της Αλβανίας αυτό οφείλεται εν πολλοίς στα συμφωνηθέντα στη Γιάλτα και στη σφαίρα επιρροής του Στάλιν. Μας δόθηκαν τα Δωδεκάνησα τα οποία κατείχαν οι Ιταλοί όχι όμως η Βόρειος Ήπειρος η οποία υπέστη τα πάνδεινα από το ξενοφοβικό κράτος των Τιράνων.

Για μισό και πλέον αιώνα οι αδελφοί μας Βορειοπειρώτες στερήθηκαν τα πλέον βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Σήμερα πολλοί από αυτούς ζουν ανάμεσα μας και εκφράζω την αλήθεια ότι μας είναι πολύ αγαπητοί. Στο χωριό μου το Παλαιοσέλι ο πλέον αγαπητός μου είναι ο Βλαδίμηρος ο οποίος συμπληρώνει είκοσι πέντε χρόνια συνεχούς παρουσίας.

Αυτοί οι αδελφοί με την εργατικότητά τους συμβάλλουν τα μέγιστα στην πρόοδο της μικρής μας κωμόπολης και ως οικογενειάρχες συγκράτησαν εν μέρει την πληθυσμιακή μας κατάρρευση.

Λεσχοβίκι. Αριστερά του Διαδόχου ο στρατηγός Λαγκλής και δεξιά του ο Γενικός Διοικητής Ιωννίνων Φορέστης. Εξ πρώτου πλάνου ο ατσατινός Σούτσας

Πρέπει να ομολογήσουμε ότι δεν είχαμε αντιληφθεί το μέγεθος της δυστυχίας των αδελφών μας γιατί δεν στερηθήκαμε το μέγιστο των αγαθών την ελευθερία.

Κατά την διάρκεια της έρευνάς μου για τις τοποθεσίες που έπεσαν μαχόμενοι οι Έλληνες Στρατιώτες στη Βόρειο Ήπειρο πραγματοποίησα μεταξύ των γνωστών μου μια, θα έλεγα, δημοσκόπηση για το αριθμό των πεσόντων.

Όλες οι απαντήσεις απείχαν κατά πολύ από τον καταγεγραμμένο αριθμό πεσόντων ο οποίος ανέρχεται στις 7.948.

Στην κυριολεξία η Βόρειος Ήπειρος είναι αιματοποτισμένη και σπαρμένη με ιερά οστά Ελλήνων, πλην όμως για δεύτερη φορά δεν αξιώθηκε του πολύτιμου αγαθού της Ελευθερίας.

Αλλά και σήμερα οι εναπομείναντες

αδελφοί μας στην Βόρειο Ήπειρο δοκιμάζονται παντοιοτρόπως.

Ο δημοκρατικός τρόπος ζωής δύσκολα γίνεται αποδεκτός σε κράτη που έχουν ένα απολυταρχικό παρελθόν. Το παρατηρούμε στα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, στη Ρωσία, σαφώς στην Αλβανία το καθεστώς της οποίας φυλάκισε άνευ λόγου και αιτίας τον Δήμαρχο της Ελληνικοτάτης Χειμάρρας Μπελέρη.

Σήμερα η μητέρα Ελλάδα έχει το καθήκον να στηρίζει τους αδελφούς Βορειοηπειρώτες ηθικά-πνευματικά-πολιτιστικά δεδομένου ότι η ένταξη της Αλβανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα τραβήξει σε μακρόν χρόνου.

Στο επόμενο τεύχος παρουσίαση της έρευνας τοποθεσιών πεσόντων.

ΕΠΙΚΑΙΡΟ

ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ

Με την επέτειο των 83 χρόνων από τον πόλεμο του 1940, δημοσιεύουμε σήμερα ακριβώς από το βιβλίο του ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΠΟΪΑ 1940-1941» με τίτλο «ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ».

Την παραμονή της 28ης 1940, ημέρα Κυριακή, ο καιρός είχε βαρύνει πολύ, μύριζε ο τόπος γη ποτισμένη. Βροχή παντού, βροντές απανωτές, αστροπελέκια, τα βουνά μουγκρίζουν, τα ρουμάνια κι οι λαγκαδιές αντιβουίζουν. Αλάλαζε πέρα για πέρα το κυματερό, φαρδύστερνο τοπίο της Ηπείρου.

Η διοίκηση της VIII Μεραρχίας με Διοικητή τον Χ. Κατσιμήτρο, είχε πάρει όλες τις πληροφορίες, ήταν έτοιμη για

τον πόλεμο. Το Γ.Ε.Σ. τηλεφώνησε στο Στρατηγό. Έχουμε πόλεμο. Ο Στρατηγός σταθερά απήντησε «ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΛΠΑΚΙ».

«Καλή τύχη και επιτυχία Στρατηγέ μας» ήταν η απάντηση του Γ.Ε.Σ. Η δε φωνή του τηλεφώνου μπερδευόταν με μπουμπουνητά, αστραπές και αναλαμπές. Γεγονότα ήδη γνωστά και χιλιοειπωμένα και καλογραμμέ-

να. Ενθουσιασμός παντού και κραυγή μεγάλη ΘΑ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ! ΘΑ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ! ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ!

Ας αναφέρουμε εδώ το πρώτο ανακοινωθέν του ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ! που σαν κείμενο, επέζησε, μπήκε στην Ιστορία: «Αι ιταλικά στρατιωτικά δυνάμεις προσβάλλουν από τις 5.30 σήμερον τα ημέτερα τμήματα προκαλύψεως, της ελληνοαλβανικής μεθορίου. Αι ημέτεροι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους». Εκεί πάνω στην ΗΠΕΙΡΟ ΜΑΣ βροντούσε το κανόνι. ΕΤΣΙ ΑΡΧΙΣΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΜΙΧ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Συνταξιούχος Δάσκαλος

Στον γειτονικό Δήμο Πωγωνίου

Με λαμπρότητα και συμμετοχή πλήθους κόσμου γιόρτασε και εφέτος την 28η Οκτωβρίου ο Δήμος Πωγωνίου. Αποκορύφωμα των εκδηλώσεων η αναπαράσταση της μάχης Καλπακίου το βράδυ της παραμονής στο ύψωμα του μνημείου.

Παρέστησαν ο πρόεδρος της Βουλής κ. Τσοκούλας, ο Περιφερειάρχης κ. Αλέξανδρος Καχριμάνης, η Υφυπουργός κ. Μ. Κεφάλια και άλλοι επίσημοι.

Μετά τη σύντομη ομιλία του Δημάρχου κ. Καψάλη και Μ. Κεφάλια, έκανε μια σύντομη αλλά κατατοπιστική αναδρομή στα

γεγονότα της ένδοξης εκείνης εποχής ο Θεολόγος Καθηγητής Κ. Χρήστου και ακολούθησε η «αναπαράσταση της μάχης» όπως κάθε χρόνο.

Εμείς οι Ηπειρώτες νιώθουμε υπερηφάνεια αναβαπτιζόμενοι σ' αυτές τις εκδηλώσεις. γιατί οι πρώτοι φαντάρτοι που αντιμετώπισαν τους φασίστες του Μουσολίνι κατά της εισβολής τους από τα Αλβανικά σύνορα, ήταν οι παππούδες και πατεράδες μας στο Καλπάκι, Πίνδο, Θεσπρωτία, ώσπου να έρθει Βοήθεια, από τα μετόπισθεν..

Σ.Τ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

‘Χαρίλαος Γ. Γκούτος

Όμ. Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου

A.- Όρια και ποταμοί στην έπαρχία Κόνιτσας

1. Όρια. Η έπαρχία Κόνιτσας συνορεύει βορείως και ανατολικώς μέ την Άλβανία και την Δυτική Μακεδονία στίς όροσειρές του Γράμμου και του Σμόλικα, τών οποίων οί ψηλότερες κορυφές βρίσκονται στόν χῶρο τής έπαρχίας Κόνιτσας. Οί άλλες κορυφές του Γράμμου (Άλεβίτσα, Άμμούδα, Βόιο, Ρουσοτάρι, Γκορούσια, Όντρια κ.λπ.) και οί άλλες κορυφές του Σμόλικα (Βασιλίτσα, Γομάρα, Σκούρτζα, Όρλιακας κ.λπ.) ανήκουν στην Δ. Μακεδονία¹.

Ό Γάλλος περιηγητής Φ. Πουκεβίλ, πού έπισκέφθηκε την έπαρχία Κόνιτσας τό 1806, κατέγραψε τά ως άνω δύο βουνά μέ τά όνόματα Γράμμος και Σμόλικας. Άλλοι συγγραφείς του 19ου αιώνα έγραψαν ότι τά δύο βουνά αποτελοϋν τό Βόιο όρος, τό όποιο έχει ως κορυφές του τόν Γράμμο, τό Ρουσοτάρι, τόν Σμόλικα κ.ά.² Έχουν έτυμολογηθεί τό μέν όνομα Γράμμος από την βουλγαρική λέξη gramos πού σημαίνει όγκος, σωρός, τό δέ όνομα Σμόλικας από την παλαιοσλαβική λέξη smolnikb πού σημαίνει τόπος ρητίνης³.

Κατά τόν άρχαίο γεωγράφο Στράβωνα, υπάρχει στην Όρεστιάδα μεγάλο όρος, τό όποιο εκτείνεται μέχρι την Αίτωλία, «ένί δέ κοινῶ όνόματι καλεΐται Βόιον, κατά μέρη δέ πολυώνυμον έστί... φασί δ' από τών ύψηλοτάτων σκοπῶν άφορασθαι τό τε Αίγαϊον πέλαγος και τό Άμβρακικόν και τό Ίόνιον, προς ύπερβολήν οΐμαι λέγοντες». Παρόμοια γνώμη διατύπωσε και ό Πουκεβίλ, για την κορυφή του Σμόλικα: «Οί ντόπιοι ύποστηρίζουν πώς από τό ύψος τής κορυφής αυτής αντικρύζει κανείς τή θάλασσα και τά έδάφη τής Κέρκυρας. Έχω όμως τή γνώμη πώς αυτό είναι μύθος έπινοημένος από τούς ίδιους». Παρά ταϋτα, νεότεροι όρειβάτες βεβαιώνουν ότι από την κορυφή του Σμόλικα φαίνονται τό Αίγαϊο, τό Ίόνιο και ή Κέρκυρα⁴. Έκ τούτων προκύπτει ότι ό Στράβων ύπονοούσε ότι ό

1. Βλ. Γ. Τσότσος, Ιστορική γεωγραφία τής Δυτ. Μακεδονίας, 2011 σελ. 74-75, Ν. Νάζης, Τά έλληνικά βουνά, 2010 293, 300, Χ. Σούλης, εις Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαίδεια, λ. Βόιον, Τά Καντσιώτικα, τχ 21/2014.

2. F. Rouquerville, Ταξίδι στην Έλλάδα. Τά Ήπειρωτικά, τ. 1 1994 166, Μ. Δήμιτσας, Αρχαία γεωγραφία τής Μακεδονίας, τ. Α' 1870 44, 48.

3. Χ. Συμεωνίδης, Έτυμολογικό λεξικό τών νεοελληνικῶν οίκωνυμίων, 2010, πρβλ. Μιστάρδης, Γεωμορφολογικάί έρευναι έν τή Β.Α. Ήπειρω, 1935 3.

4. Βλ. α) Στράβων 7, 329, β) Rouquerville, ό.π. γ) Ι. Σαρρής, εις Έκδρομικά, τχ 8/1930 =

Σμόλικας ἦταν τμήμα τοῦ Βοΐου ὄρους. Στὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄρος Βόιο λεγόταν καὶ Πόϊον⁵.

Σύμφωνα μὲ τὸν ἱστοριογράφο Τίτο Λίβιο, τὸ ἔτος 198 π.Χ. ὁ Μακεδόνας βασιλιάς Φίλιππος Ε΄, μαζί μὲ στράτευμά του, πορεύθηκε ἐπίπονα ἀπὸ τὸ Στρατόπεδο Πύρρου (πού ὑπῆρχε κοντὰ στὴν Μεσογέφυρα) στὰ ὄρη Lyncon τῆς Ἠπείρου, τῶν ὁποίων οἱ ἀνατολικές πλευρές γέρνουν πρὸς τὴν Θεσσαλία καὶ οἱ βόρειες ἔχουν μπροστὰ τους τὴν Μακεδονία καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι γεμάτα μὲ πυκνὰ δάση, ἀλλὰ στίς ψηλότερες κορυφές τους ἔχουν πλατειές πεδιάδες καὶ ἀστείρευτες πηγές. Μὲ τὴν ὀνομασία «ὄρη Lyncon» (ὄρη τῶν Λυγκῶν), ὁ Λίβιος ἐννοοῦσε προφανῶς τὴν ὄροσειρά τοῦ Σμόλικα, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Κόνιτσας καὶ ἐκτείνεται μέχρι τὴν κορυφή Αὐγὸ στὸν νομὸ Γρεβενῶν⁶.

2. Ποταμοί. Τοῦ ποταμοῦ Ἀῶου τὰ τρία ἀρχικά τμήματα βρίσκονται στὴν ἐπαρχία Κόνιτσας. Τὸ κυριότερο ἀπὸ αὐτὰ πηγάζει σὲ περιοχές τοῦ Μετσόβου καὶ τῆς Σαμαρίνας καὶ ἀκολουθῶς βαίνει πλησίον τῶν οἰκισμῶν Δίστρατο, Ἄρματα, Πάδες, Παλιοσέλι, Ἐλεύθερο καὶ Κόνιτσα μέχρι τὸ Λιατοβούνι τοῦ κάμπου τῆς Κόνιτσας, ὅπου δέχεται τὰ νερά τοῦ δεύτερου ἀρχικοῦ τμήματος, τοῦ Βοῖδομάτη, ὁ ὁποῖος πηγάζει στὸ Ζαγόρι. Ἐκεῖθεν ὁ Ἀῶος φθάνει πλησίον τῆς Μεσογέφυρας, ὅπου ἐνώνεται μὲ τὸ τρίτο ἀρχικὸ τμήμα του, τὸν Σαραντάπορο, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀφ' ἑνὸς στὸν Γράμμο καὶ ἀφ' ἑτέρου στὸν Σμόλικα, τοῦ ὁποίου τὰ νερά σχηματίζουν τὸν Βουρκοπόταμο. Μετὰ τὴν Μεσογέφυρα, ὁ Ἀῶος διέρχεται πλησίον τῆς Πρεμετῆς, τῶν στενῶν τῆς Κλεισούρας, τοῦ Τεπελενίου καὶ τῆς Γραδίτσας (ὅπου βρισκόταν ἡ ἀρχαία πόλη Βύλλις) καὶ χύνεται στὸ Ἴόνιο πέλαγος βορείως τῆς Αὐλώνας⁷.

Σὲ ἀρχαῖα κείμενα, ὁ ἐν λόγω ποταμὸς ὀνομάζεται: εἴτε Ἀῶος, εἴτε Αῶος, εἴτε Αῖας, εἴτε Ἀούας (παραλλαγή μᾶλλον τοῦ ὀνόματος Αῖας). Κατὰ μία γνώμη, Αῖας λεγόταν μόνον ὁ Σαραντάπορος, κατ' ἄλλη δὲ γνώμη ὁ Σαραντάπορος λεγόταν Βεῦος⁸. Τὸ ὄνομα τοῦ ἐπικοῦ ἥρωα Αἴαντος προῆλθε «ἀπὸ ἑναν παλαιὸ δαίμονα, προσωποποίηση τοῦ ποταμοῦ Αἴαντος ἢ Ἀῶου», στοῦ ὁποίου τὴν περιοχὴ κατοίκησαν οἱ Μολοσσοὶ πρὶν ἐπεκταθοῦν στὴν κεντρικὴ Ἠπειρο⁹.

Κόνιτσα, τ. 2021 14, Π. Παπαθεοδώρου, εἰς Ἐκδρομικά, τχ 53/1933.

5. Μ. Σακελλαρίου, Ἑλληνικά ἔθνη κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, 2009 318.

6. Βλ. N. Hammond, Ἠπειρος, μτφρ. Ἀθ. Γιάγκα, 1971 τ. Β΄ 112, Χ. Χαρίσης, εἰς Ἠπειρ. Ἡμερολόγιο, τ. 2020-21 79, Ἀντ. Γεωργίου, Πολιτικόν κάτοπτρον, 1880 103, Μιστάρδης, ὁ.π., Γιάννης Λυμπερόπουλος, Κόνιτσα, 2004 15-16. Διαφορετικὸ ἦταν τὸ ὄρος Λύγκος πού βρισκόταν στὴν περιοχὴ τῆς Λυγκιστίδας, στὴν σημερινὴ περιοχὴ τῆς Φλώρινας (Χαρίσης, ὁ.π.).

7. Βλ. Ἰ. Σαρρῆς/Ν. Κοκίδης, εἰς Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια, λ. Ἀῶος, Γεωργίου, ὁ.π. 81-82, ὁ ἴδιος, Γεωγραφικά, 1879 333-375 = Κόνιτσα, τ. 2007 169-171.

8. Σακελλαρίου, ὁ.π. 116, Hammond, ὁ.π. τ. Γ΄ 75, 157, 158, Σ. Δάκαρης, Συμβολὴ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς ἀρχαίας Ἠπείρου, Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς, τ. 1957 94, Γεωργίου, Πολιτικόν κάτοπτρον, 81-82, Β. Κυράνης, Ἑλληνο-Ἠπειρωτικά, τ. Α΄ 1991 258-261.

9. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. Α΄ 378, 379.

B.- Αρχαῖα ἔθνη πού κατοίκησαν στήν ἐπαρχία Κόνιτσα

Ἔχει ὑποστηριχθεῖ ἀπό μελετητές τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Ἡπείρου, μέ ὁμοφωνίες καί διαφωνίες, ὅτι στόν χῶρο τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας Κόνιτσα κατοίκησαν τά ἐξῆς τουλάχιστον ἔθνη (ἐθνικά φύλα), κατά μεγάλα ἢ μικρά χρονικά διαστήματα τῆς ἀρχαιότητος.

1. *Θεσπρωτοί*. Προερχόμενοι ἀπό τήν Μακεδονία κατά τούς προϊστορικούς χρόνους, ἐγκαταστάθηκαν σέ ὅλη σχεδόν τήν Ἡπειρο, ἡ ὁποία γιά τόν λόγο αὐτό ὀνομάσθηκε τότε Θεσπρωτία. Στά ὁμηρικά ἔπη δέν μνημονεύονται ἄλλα ἠπειρωτικά ἔθνη, ἀλλά μόνον αὐτοί. Σύν τῷ χρόνῳ ἀπόλεσαν τίς περισσότερες κτήσεις τους, ἀπωθούμενοι ἀπό ἄλλα ἔθνη, καί περιορίσθηκαν τελικῶς στόν χῶρο τῆς σημερινῆς Θεσπρωτίας. Ἀπό τόν γεωγραφικό χῶρο τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσα τούς ἐκδίωξαν Μολοσσοί κυρίως¹⁰.

2. *Βοιωτοί*. Τό ὄνομά τους ὑποδηλώνει ὅτι κατοικοῦσαν στό ὄρος Βόιο, δηλαδή στό βόρειο τμήμα τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσα καί σέ γειτονικές του περιοχές, κατά τά προαναφερθέντα. Ἡ καταγωγή τους ἦταν ἰλλυρική καί ἄσχετη μέ τήν λέξη βούς (βόδι). ἤλθαν στό Βόιο μέχρι τό τέλος τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Περί τό 1200 π.Χ., πιεζόμενοι ἀπό τούς Δωριεῖς, μετοίκησαν στήν Ἄρνη τῆς Θεσσαλίας. Τό 1140 π.Χ. μετεγκαστάθηκαν στήν ἀνατολική Στερεά Ἑλλάδα, ἡ ὁποία γιά τόν λόγο αὐτό ἔλαβε τό ὄνομα Βοιωτία. Ἀπό ἐκεῖ, ἔστειναν κατ'ἔτος στό μαντεῖο τῆς Δωδώνης ἕναν τρίποδα, εἰς ἀνάμνηση τῆς καταγωγῆς τους ἀπό τήν Ἡπειρο¹¹.

Στήν Παραυαία ὑπῆρχε ἡ πόλη Ἐρίβοια, τῆς ὁποίας τό ὄνομα ὑποδηλώνει ἐτυμολογική συνάφεια μέ τούς Βοιωτούς. Κατά τόν Σεμιτέλο, τήν πόλη αὐτή ὀμνεν περιηγητής Λήκ, «ἐνδοιάζων, ἐν τῇ νῦν Κονίσση [Κονίτση] γράφει, ὁ δέ γεωγράφος Κίπερος ὡσαύτως, ἀλλ' οὐκ ἐνδοιάζει». Κατά τόν Κ. Κρυστάλλη, ἡ ἀρχαία Ἐρίβοια τοποθετεῖται ἀπό περιηγητές μεταξύ τῆς Κόνιτσα καί τῆς Σαμαρίνας, μνημονεύεται δέ καί στό δημοτικό τραγούδι τοῦ Δράκου τῆς λίμνης τοῦ Σμόλικα ὡς ἐξῆς: «Στῆς Σαμαρίνας τά βουνά, στῆς Ἐριβοιάς τούς τόπους, ἐκεῖ πού πέντε δέν πατοῦν...»¹².

Ὁ Πολύαινος ἔγραψε ὅτι περίπου τό 630 π.Χ. οἱ Μακεδόνες, γιά νά ἐκδιώξουν ἀπό τήν Δυτική Μακεδονία τούς Ταυλαντίους, ἔφεραν ἀπό τό ὄρος τῆς Ἐρίβοιας κοπέλλες πού κρατοῦσαν θύρσους ἀντί γιά δόρατα, ὅταν δέ οἱ Ταυλάντιοι τίς

10. Δ. *Εὐαγγελίδης*, Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἡπείρου, 1962 14, 18, 44, Μολοττίς (ἐπιμέλ. Β. Παπαδοπούλου), 2022 69, Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα, Ἐγκυκλοπαίδεια, τ. 28 79.

11. *Σακελλαρίου*, ὄ.π. 318, 319, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. Β' 237, 19, *Hammond*, ὄ.π., τ. Γ' 52, 54, 73, Γ. *Καραμήτρου-Μεντεσίδη*, Βόιον-Νότια Ὀρεστίς, 1999 99-100.

12. *Εὐαγγελίδης*, ὄ.π. 15, Δ. *Σεμιτέλος*, Ἡπειρωτικῶν βιβλίον πρῶτον, 1854 60, *Κων. Κρυστάλλης*, εἰς Ἑβδομάς, 1891 τχ 7 σ. 4. Κατά τόν Π. *Ἀραβαντινό* (Συλλογή δημοδῶν ἀσμάτων τῆς Ἡπείρου, 1880 73), τό τραγούδι λέει: «Στῆς Αἰ Μαρίνας τά βουνά, στῆς Ἐριβοιάς τούς κάμπους...» καί ἀναφέρεται στήν περιοχή τῶν Κουρέντων.

είδαν από μακριά νόμισαν ότι ήσαν άνδρες πολεμιστές και έφυγαν¹³.

Κατά την μυθολογία, η Έριβοια ή Περίβοια ήταν κόρη του βασιλιά της Μεγαρίδας, σύζυγος του Αιακίδη Τελαμόνα, βασιλιά της Σαλαμίνας, και μητέρα του τρωικού ήρωα Αϊάντα, του οποίου τό όνομα προήλθε από την λέξη αιετός, πού σημαίνει αετός, και ίσως είχε έτυμολογική σχέση με τον ποταμό Αϊάντα (Άωο), καθόσον μάλιστα ο πατέρας του βασιλιά Πύρρου λεγόταν Αιακίδης¹⁴.

3. Παραναϊοι. Τό όνομά τους υποδηλώνει ότι κατοικοῦσαν δίπλα στον ποταμό Αῦο¹⁵, πού λεγόταν και Άωος ή Αΐας, όπως προαναφέρθηκε. Υποστηρίχθηκε ότι ή Παραναία βρισκόταν στους έξης τόπους: α) Στόν μέσο ροῦ του Άώου, μεταξύ των στενών της Κλεισούρας και της πεδιάδας της Κόνιτσας, μέ γειτονική της την Τυμφαία. β) Ένθεν και ένθεν του Άώου, βορειοδυτικῶς της Πίνδου, μέ γειτονική της την περιοχή Ζαγορίου. γ) Μεταξύ της Κόνιτσας και της Πρεμετής. δ) Μεταξύ της Κλεισούρας και της Όστανίτσας, πού βρίσκεται πλησίον της Μεσογέφυρας. ε) Στήν κοιλάδα του Σαραντάπορου, πού λεγόταν Αῦος και είναι παραπόταμος του Άώου, μέ γειτονικές της περιοχές την Τυμφαία και την Όρεστίδα¹⁶.

Στήν Παραναία μετοίκησαν από την Θεσσαλία περί τό 1200 π.Χ. οί Αινιάδες, οί όποιοι όνομάσθηκαν Αινιάνες Παραναϊοι, αργότερα δέ μετακινήθηκαν νοτίως μαζί μέ Μολοσσούς¹⁷.

Τμήμα του έθνους των Παραναίων αποτελοῦσαν οί Τριφύλες. Αὐτοί κατοικοῦσαν κατά μία μέν γνώμη στην κοιλάδα της Μολυβδοσκεπάστης μονής (όπου ή Μεσογέφυρα) «πρό του όρους Λύγκου, δηλαδή όλίγον πρό ή έντός του δυτικού Ζαγορίου», κατ' άλλη δέ γνώμη στην «κοιλάδα της Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς παρά τόν Άέροπον» (Νεμέρτσικα). Σύμφωνα μέ τόν Δάκαρη, οί Τριφύλες έθεωροῦντο Θεσπρωτοί, μολονότι ο Λίβιος τούς έχαρακτήρισε Μολοσσούς, καθόσον μετά τό 380 π.Χ. τελούσαν υπό την έπιρροή των Μολοσσῶν¹⁸.

Ο Δάκαρης υποστήριξε και ότι οί Παραναϊοι έκαλοῦντο Παρωραϊοι έπιχωρίως. Άλλοι όμως θεωροῦν ότι οί Παρωραϊοι αποτελοῦσαν χωριστό έθνος, κατοικοῦσαν στην περιοχή του Ζαγορίου και γειτόνευαν μέ την Τυμφαία, ή όποία

13. Δήμιτσας, ό.π. 673, Άπ. Παπαδημητρίου, Σελίδες ιστορίας των Γρεβενῶν, τ. Α'. 2002 36.

14. Γ. Κακριδής (έπιμέλ.), Έλληνική μυθολογία. Οί ήρωες, 2021 314, Κυράνης, ό.π. 259, Παπαδημητρίου, ό.π. 8, 6.

15. Κατά τόν Στέφανο Βυζάντιο: «Παραναϊοι έθνος Θεσπρωτικόν... καλοῦνται δέ από του παρά τόν Αῦον ποταμόν οικεῖσθαι» (Κυράνης, ό.π.).

16. Βλ. αντιστοίχως: α) Δάκαρης, ό.π. 94, 102, β) Εὐαγγελίδης, ό.π. 24, γ) Κυράνης, ό.π. 258, δ) Άλ. Πάλλης, εις Πανδώρα, τ. 1858, φ. 199 σ. 158, ε) Γεωργίου, ό.π. 105, Μ. Χατζόπουλος, αναφερόμενος από την Καραμήτρου-Μεντεσίδη, ό.π. 71.

17. Ιστορία του Έλλ. Έθνους, τ. Β 21, 18, Σακελλαρίου, ό.π. 115-116.

18. Δάκαρης, ό.π. 94, 103, 105, 109, Εὐαγγελίδης, ό.π. 62, Πάλλης, ό.π., πρβλ. Hammond ό.π. τ. Β' 12, Α. Ντούζουγλη, εις Δῆμος Κόνιτσας, Ἡ έπαρχία Κόνιτσας στό χῶρο και στό χρόνο, 1996 40-41.

έκτεινόταν μεταξύ του ανατολικού Ζαγορίου και του Μετσόβου¹⁹.

Τό 429 π.Χ. οί Παραναῖοι μέ τόν βασιλιά τους Ὀροῖδο καί μέ χίλιους Ὀρέστες, τούς ὁποίους ἔστειλε ὁ βασιλιάς τους Ἀντίοχος στόν Ὀροῖδο, ἐξεστράτευσαν στήν Στράτο τῆς Ἀκαρνανίας κατά τῶν Ἀθηναίων ὡς σύμμαχοι τῆς Σπάρτης²⁰. Ὁ Ἀρριανός ἔγραψε ὅτι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τό 335 π.Χ., σπεύδοντας μέ 30.000 πεζούς καί 3.000 ἵππεις νά καταστείλει τήν ἐξέγερση τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας, πορεύθηκε ἐπί 7 ἡμέρες ἀπό τήν Ὀρεστίδα μέχρι τήν Θεσσαλία, μέσω τῆς Ἑορδαίας, τῆς Ἐλιμιώτιδας καί τῶν βουνοκορφῶν «τῆς Στυμφαίας καί Παραναίας»²¹. Ἡ Στυμφαία καί ἡ Παραναία ὑπάγονταν στό Μακεδονικό κράτος, ἀλλά ἐπί βασιλείας τοῦ Πύρρου παραχωρήθηκαν σέ αὐτόν. Ἀπό τόν χῶρο τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας διῆλθαν μέ στρατεύματά τους καί οἱ ἐξῆς: ὁ Μακεδόνας βασιλιάς Φίλιππος Ε΄ καί ὁ ὑπάτος Φλαμίνιος (198 π.Χ.), ὁ Μακεδόνας βασιλιάς Περσέας (176 π.Χ.) καί ὁ Ἰούλιος Καίσαρας (49 π.Χ.)²².

4. Ὀρέστες. Ἀνήκαν στό Μολοσσικό ἔθνος, ἐγκαταστάθηκαν τό 1500 π.Χ. μεταξύ τῆς Παραναίας καί τῆς Στυμφαίας κυρίως νοτίως τῆς λίμνης τῆς Καστοριάς, κατά δέ τό 483 π.Χ., ὑποτάχθηκαν στούς Μακεδόνες²³. Κατά τόν Ἀλ. Πάλλη, «οἱ Ὀρέσται κατόκουν τήν χώραν τῆς Κονίτζης, ὁμοτέρμονα οὔσαν τῆς Μολοσσίας». Ὁ Σ. Δάκαρης ὑποστήριξε ὅτι μεταξύ τῶν Τριφύλων καί τῶν Ὀρεστών κατοικοῦσαν οἱ Ἐθνέστες καί ὅτι ἡ κόμη τῶν Ὀρεστών Ἄργος Ὀρεστικόν «ἐκλήθη οὕτω ἀπό τοῦ Ὀρέστου, ὁ ὁποῖος, φεύγων τόν φόνον τῆς μητρός του, ἦλθεν εἰς τήν ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν Ὀρεστιάδα, χώραν τῆς Ἠπείρου». Ὁ Ἄωος λεγόταν καί Ἀργύρας²⁴.

Ὁ βασιλιάς τῶν Ὀρεστών, στόν πόλεμό του μέ τούς Ἑορδούς περί τό 800 π.Χ., βοηθήθηκε ἀπό Πελοποννησίους. Στήν πολεμική φάλαγγα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μετεῖχαν καί Ὀρέστες. Στίς ἀρχές τοῦ 3ου αἰῶνα π.Χ. συστάθηκε τό Κοινόν τῶν Ὀρεστών²⁵.

5. Μολοσσοί. Περίπου κατά τούς αἰῶνες 13ο καί 12ο π.Χ., οἱ Μολοσσοί, προερχόμενοι ἀπό τήν Πιερία, ἐγκαταστάθηκαν στήν κεντρική καί στήν δυτική Πίνδο, μέχρι δέ τόν 5ο αἰῶνα π.Χ. κατέκτησαν βαθμιαίως τόν χῶρο τῆς σημερινῆς

19. Δάκαρης, ὅ.π. 103, 110, *Εὐαγγελίδης*, ὅ.π. 24, 63, 46-47, *Χαρίσης*, ὅ.π. 80-86, *Φ. Δασούλας*, εἰς *Ἠπειρ. Ἡμερολόγιο*, τ. 2012 203-4, 211.

20. *Καραμήτρου-Μεντεσίδη*, ὅ.π. 95, *Κυράνης*, ὅ.π. 262, *Ἠπειρος*, συλλογικός τόμος τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, 1997 57.

21. *Καραμήτρου-Μεντεσίδη*, ὅ.π. 64, *Κυράνης*, ὅ.π. 260, *Παπαδημητρίου*, ὅ.π. 44, 415.

22. *Καραμήτρου-Μεντεσίδη*, ὅ.π. 64, *Ἠπειρος* 62, 142, *Παπαδημητρίου*, ὅ.π. 48, 49, 51, *Χ. Γκοῦτος*, *Ἀπό τήν ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας*, τ. Α΄ 2017 18-19.

23. *Ἠπειρος*, 142, *Καραμήτρου-Μεντεσίδη*, ὅ.π. 71, 95, *Δάκαρης*, ὅ.π. 101, 102, *Παπαδημητρίου*, ὅ.π. 18, 25, 26, 30, 31, 40, 43.

24. *Πάλλη*, ὅ.π. 159, *Δάκαρης*, ὅ.π. 100-101, *Ἠπειρος* 127.

25. *Παπαδημητρίου*, ὅ.π. 16, 46, 50.

περιφερειακής διοίκησης Ἰωαννίνων, ἀπωθῶντας τοὺς Θεσπρωτοὺς καὶ τοὺς Χάονες. Μέχρι περίπου τὸ 380 π.Χ., εἶχαν ἐπεκτείνει τὴν κυριαρχία τους ἢ τὴν ἐπιρροή τους στὴν Τυμφαία, στὴν Ὀρεστίδα, στὴν νότια Παραναία, στὴν Θεσπρωτία καὶ στὴν Κασσωπαία, ἔκτοτε δὲ στό μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἠπείρου. Πρωτεύουσά τους ἦταν ἡ Πασσαρών (στό λεκανοπέδιο Ἰωαννίνων) καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πύρρου ἡ Ἀμβρακία²⁶.

Κατὰ τὴν μυθολογία, γενάρχης τῆς δυναστείας τῶν Αἰακιδῶν Μολοσσῶν ἦταν ὁ Νεοπτόλεμος, ὁ ὁποῖος ἦταν γιὸς τοῦ Ἀχιλλέα, πολέμησε στὴν Τροία, νυμφεύθηκε τὴν Ἀνδρομάχη, χήρα τοῦ Ἑκτορα, καὶ ἦλθε μαζί της, μέσω τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, στὴν Μολοσσία, ἔγινε βασιλιάς της, ἵδρυσε τὴν πόλη Βυλλίδα δίπλα στὸν Ἀῶο καὶ γέννησε τὸν Μολοσσό. Μαζί του ἔφερε καὶ τὸν γιό τοῦ Πριάμου Αἰνεΐα, ὁ ὁποῖος ἔγινε βασιλιάς τῶν Χαόνων καὶ ἵδρυσε τὴν πόλη Βουθρωτό, ἀργότερα δὲ τὴν Ρώμη²⁷.

Ὁ Μολοσσός Ἄλκων τὸ 570 π.Χ., μαζί μέ ἄλλους Ἑλληνες, ἐπῆγε ὡς ὑποψήφιος γαμβρός στὴν Σικυώνα ὅταν ὁ τύραννός της ἀνακοίνωσε ὅτι θὰ νυμφεύσει τὴν κόρη του μέ τὸν καλύτερο Ἑλληνα. Ὁ Ἀθηναῖος Θεμιστοκλῆς ζήτησε καταφύγιο ἀπὸ τὸν βασιλιά τῆς Μολοσσίας Ἄδμητο. Ὁ βασιλιάς της Θαρύπας (420-400 π.Χ.) σπούδασε στὴν Ἀθήνα καὶ ὀργάνωσε τὸ Μολοσσικό κράτος²⁸. Ὁ βασιλιάς Ἀρύββας (360-352) μετέσχε σέ πανελλήνιους γυμναστικούς ἀγῶνες, συμμάχησε μέ τὸν Φίλιππο Β΄ τῆς Μακεδονίας καὶ τοῦ ἔδωσε ὡς σύζυγο τὴν ἀνεψιά του Ὀλυμπιάδα, ἡ ὁποία ἀργότερα (331-324 π.Χ.), ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἐγγονοῦ της βασιλιά, κυβέρνησε τὴν Μολοσσία. Ὁ βασιλιάς Πύρρος (297-272 π.Χ.) ἐνίσχυσε καὶ ἐπεξέτεινε τὸ κράτος της, ἐνῶ ἡ Ἑλλάδα εἶχε περιέλθει σέ παρακμή. Τὸ 385 π.Χ. στὴν Μολοσσία ἐπέδραμαν Ἰλλυροί, οἱ ὁποῖοι σκότωσαν 15.000 ἄνδρες καὶ τελικῶς ἀπωθήθηκαν ἀπὸ Σπαρτιάτες²⁹.

Ὑπὸ τὴν ἡγεσία Μολοσσῶν, συστήθηκαν κοινότητες ἐθνῶν τῆς Ἠπείρου κατὰ τὰ ἔτη 327, 323 καὶ 232 π.Χ. Οἱ Ρωμαῖοι κατέκτησαν τὴν Ἠπειρο τὸ 168 π.Χ., κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενο ἔτος κατέστρεψαν 70 πόλεις της καὶ σκότωσαν ἢ ἐξανδραπόδισαν 150.000 κατοίκους της, ἀλλ' ὄχι στίς περιοχές της βορείως τοῦ Καλαμᾶ. Ἡ Ἠπειρος ἔγινε τμῆμα τῆς ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας τῆς Μακεδονίας³⁰.

Γ.- Ἀρχαιολογικά εὐρήματα

Σέ τούτη τὴν θεματικὴ ἐνότητα καταγράφονται τὰ ἀρχαῖα ἀντικείμενα πού ἔχουν βρεθεῖ σέ τόπους πολλῶν ἐκ τῶν οἰκισμῶν τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας, σύμ-

---

26. Μολοττίς, 97, Ἠπειρος, 55-56, 98, *Εὐαγγελίδης*, ὁ.π. 18, *Δάκαρης*, ὁ.π. 104, 108, 109, *Ντούζουγλη*, ὁ.π. 11-12.

27. *Hammond*, τ. Γ΄ 62, 64, 72, 97, Ἠπειρος, 46, 55, *Δάκαρης*, ὁ.π. 105.

28. *Εὐαγγελίδης*, ὁ.π. 18-19, Μολοττίς, 70.

29. Μολοττίς, 71, 72, 75, Ἠπειρος, 69, 74-79, 59.

30. Μολοττίς, 72, 73, 97, 76, 79, Ἠπειρος, 84-89, 116, 118.

φωνα μέ σχετικές πληροφορίες του τόμου «Μολοττίς» (έπιμέλεια Β. Παπαδοπούλου) καί άλλων δημοσιευμάτων πού μπόρεσα νά προσεγγίσω. Προτάσσονται κατά χρονολογική σειρά τά εύρήματα πού έχουν χρονολογηθεῖ από ἀρχαιολόγους. Πιθανότατα βρέθηκαν στήν έπαρχία καί άλλα ἀρχαῖα ἀντικείμενα, ἀλλά αὐτά έχουν ἀπολεσθεῖ ἢ δέν έχουν καταγραφεῖ. Ἐκ τῶν ἐν λόγω εύρημάτων προκύπτει ὅτι πιθανότατα υπάρχουν καί πολλά άλλα ἀρχαῖα ἀντικείμενα μέσα στά ἐδάφη τῆς έπαρχίας, ἀλλά ὄχι καί κατάλοιπα ἀρχαίων κτηρίων στίς περιοχές της στίς ὁποῖες σπανίζουν οἱ μεγάλοι οἰκοδομήσιμοι λίθοι (καί εἶναι αὐτές πολλές).

1. Χρονολογηθέντα

Πρὶν ἀπό 17.000 ἕως 10.000 ἔτη ἀπό σήμερα, δηλαδή κατά τήν Ἀνώτερη Παλαιολιθική Ἐποχή κυρίως. α) Στό στόμιο τῆς χαράδρας τοῦ Βοῖδομάτη, σέ 26 σπήλαια-βραχοσκεπές (σέ ἕκαστο τῶν ὁποίων διέμεναν 5-10 ἄτομα-κυνηγοί κατ' ἔτος), βρέθηκαν: ἐργαλεῖα λίθινα καί ὀστέινα, κοσμήματα καί λείψανα τροφῶν. β) Στήν χαράδρα τοῦ Ἀώου, κοντά τήν Κόνιτσα καί στό Παλιοσέλι, βρέθηκαν λίγα τεχνέρια³¹.

Περίοδος 3000-900 π.Χ. Κάτω Κόνιτσα: τάφοι κιβωτιόσχημοι μέ χάλκινη αἰχμή δόρατος καί ἐγχειρίδιο, καθώς καί ἀμμοῦχοι ἄργιλοι μέ κεραμικά, ξυλάνθρακες καί ὀστά ζώων³².

Δεύτερη χιλιετία π.Χ. Μεσογέφυρα: τάφοι, δύο ξίφη χάλκινα καί θραύσματα ἀγγείων³³.

Περίδος 1400-900 π.Χ. α) Λιατοβούνι: θεμέλια κτηρίων, κεραμικά, σφονδύλι πήλινο, κύλικας. β) Καλλιθέα: θραύσματα ἀγγείων, πίθων καί πυριτόλιθου, σφονδύλι πήλινο³⁴.

Αἰῶνες 13ος-4ος π.Χ. Λιατοβούνι: τάφοι 103 ἀνήκοντες οἱ περισσότεροι στούς αἰῶνες 7ο-5ο, οἱ 31 στούς αἰῶνες 10ο-8ο, μέ κτερίσματα: ἀγγεῖα χάλκινα καί πήλινα, ὅπλα σιδερένια, κοσμήματα ἀπό ἀσήμι, χαλκό, σίδηρο, ὑαλομάζα, κρύσταλλο. Θεμέλια οἰκισμοῦ μέ τοίχους ξυλόπλεχτους καί πηλόχριστους³⁵.

Περίοδος 1100-900 π.Χ. α) Ὁξυά: ὄστρακα χειροποίητης κεραμικῆς σέ πρόχειρο θερινό οἰκισμό. β) Κλειδωνιά: θραύσματα ἀγγείων³⁶.

Αἰῶνες 11ος-8ος π.Χ. α) Μεσογεφυρα: Θραύσματα 5 πήλινων ἀγγείων. β) Ἡλιόρραχη: θραύσματα δύο πίθων καί δύο ἀγγείων. γ) Παλαιογορίτσα: θραύσμα

31. Βλ. ἀντιστοίχως: α) Μολοττίς, 39-40, 136-137, 204-5, Κ. Ζάχος, εἰς Β. Νιτσιάκος, (έπιμέλ.), Ἡ Κόνιτσα καί τά χωριά της, 2008 38-41, Α. Βλαχοπούλου-Οἰκονόμου, εἰς Ἡπειρ. Γράμματα, τ. 2007 330. β) Μολοττίς, 207.

32. Μολοττίς, 208.

33. Μολοττίς, 209, Ζάχος, ὄ.π. 49-50, Ντούζουγλη, ὄ.π. 25-26, Hammond, τ. Β' 156.

34. α) Μολοττίς, 55. β) Αὐτόθι 190, Ντούζουγλη, ὄ.π. 18-25.

35. Μολοττίς, 61, 11, 219-223, Ζάχος, ὄ.π. 54-60, Ντούζουγλη, ὄ.π. 18-25.

36. α) Ζάχος, ὄ.π. 50, Μολοττίς, 237, β) Ντούζουγλη, ὄ.π. 18-25.

πήλινου αγγείου³⁷.

Αἰῶνες 8ος-3ος π.Χ. Κόνιτσα τοποθεσία Κουρί: σιδερένια αἰχμή ἀκοντίου³⁸.

Αἰῶνες 6ος-5ος π.Χ. α) Κόνιτσα, χαράδρα Ἀώου: θραύσματα κεραμικῆς καὶ ὀστά ζώων. β) Γανναδιό: κράνος ἰλλυρικοῦ τύπου, μάλλον τοῦ βου αἰῶνα. γ) Ἐξοχή: 7 τάφοι μέ ἀγγεῖα χάλκινα καὶ πήλινα καὶ μέ ὄπλα, ἐνεπίγραφη βάση στήλης λίθινης, τάφος κεραμοσκεπῆς Μακεδονικοῦ τύπου. δ) Κλειδωνιά: ὄστρακα κλασσικῆς περιόδου³⁹.

Αἰῶνες 3ος-1ος π.Χ., ἑλληνιστικοί. α) Κόνιτσα, περιοχή τοῦ κάστρου: ὀχυρωματικός περίβολος ἐπὶ Πύρρου, 80 ὄστρακα ἄβαφων ἀγγείων, 13 νομίσματα. β) Μεσογέφυρα: στρατόπεδο ἐπὶ Πύρρου, θεμέλιο μεγάλου οἰκοδομήματος, ὄστρακα, νομίσματα. γ) Κλειδωνιά: δακρυδόχος πήλινη. δ) Παλαιογορίτσα: ἐπιτύμβια στήλη, θραύσματα πήλινων ἀγγείων, χάλικινή οἰνοχόη, ὑάλινα ἀγγεῖα. ε) Ἡλιόρραχη: ἐπιτύμβια λίθινη στήλη, μικρό πήλινο ἀγγεῖο. στ) Ἀετόπετρα: ἀκρόπολη, τάφοι λαξευτοί. ζ) Καλόβρυση: κέραμοι καὶ πλίνθοι⁴⁰.

Αἰῶνες 1ος-4ος μ.Χ., ρωμαιοκρατία. α) Παλαιογορίτσα: θεμέλια ἀγρέπαυλης καὶ κτηρίου ἐπιμήκους, χάλικινο ἄγαλμα νέγρου, ψηφίδες δαπέδων, πίθοι ἀποθηκευτικοί. β) Σέρβена: τάφος διπλός, θραύσματα κεραμίδων. γ) Ἡλιόρραχη: θραύσματα κιονίσκου μέ ραβδώσεις, ὄστρακα, κεραμίδες, πλίνθοι. δ) Κεράσοβο: λουτρική ἐγκατάσταση μέ δάπεδα ψηφιδωτά. ε) Λυκόρραχη: τάφος μέ ἀγγεῖα πήλινα, χάλκινα καὶ γυάλινα, νομίσματα, ἀντικείμενα σιδερένια, θραύσματα κεραμίδων⁴¹.

2. Μη χρονολογηθέντα

Κόνιτσα: α) λιθοπέλεκυς μέ ὀπή, καρφίτσα χάλκινη, β) στήν Γεωργική Σχολή: ὄστρακα χειροποίητων ἀγγείων προϊστορικῶν, θεμέλια κυκλικῶν κτηρίων, τεμάχια κίονος, γ) στό Α' νεκροταφεῖο: τάφοι μέ ὀστά, χρυσό νόμισμα μέσα σέ κρανίο⁴².

Κλειδωνιά: α) ὄστρακα κλασσικῆς περιόδου, β) τμήμα ἀρχαίου τείχους, γ) μεγάλες ὀπτόλινθοι, θραύσματα μεγάλου πίθου, δ) ψηφιδωτό δάπεδο ἀρχαίου ἢ παλαιοχριστιανικοῦ κτηρίου⁴³.

Δίστρατο: α) ὑδρία πήλινη, μάλλον προϊστορική μαζί μέ δορυαιχμή, δακτυλί-

37. Ντούζουγλη, ὄ.π. 26-28, 30.

38. Αὐτόθι 33.

39. α) Αὐτόθι 33. β) Μολοττίς 151, 167. γ) Μολοττίς 112, 197. δ) Αὐτόθι 205.

40. α) Ντούζουγλη, ὄ.π. 32-34, 37, 38. β) Αὐτόθι 25, 40, Μολοττίς 228. γ) Μολοττίς 205. δ) Ντούζουγλη, ὄ.π. 31, 30, Μολοττίς 208-9. ε) Ντούζουγλη, ὄ.π. 27-29. στ) Αὐτόθι 26, Μολοττίς 139. ζ) Μολοττίς 191.

41. α) Μολοττίς 208-9, Ντούζουγλη, ὄ.π. 31. β) Αὐτόθι. γ) Μολοττίς 185. δ) Αὐτόθι 82.

42. α) Hammond, B; 152, 103. β) Ντούζουγλη, ὄ.π. 32, Hammond B' 103, Γεωργίου, ὄ.π. 107, Ν. Τσάκας, Κόνιτσα, 1966 6.

43. Μολοττίς, 205, Γκοῦτος, Ἀπό τήν ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας, τ. Β' 2021 240.

δια και όστά, β) κεραμική χειροποίητη⁴⁴.

Έλεύθερο (αυχένας Σιουσνίτσας), Παλιοσέλι, Δίστρατο: αρχαίοι τάφοι⁴⁵.

Μόλιστα: α) 4 τάφοι με σιδερένια αιχμή άκοντίου, καρφίτσα γυναικεία, θραύσματα άγγείων πήλινων, όστά, β) τάφοι με ξίφη, πελέκεις, κεραμικά, όστά, γ) τάφος με άσπίδα χάλκινη και με άγγειο άργυρό στό όποιο εικονιζόταν γυναίκα τοξοβόλος, δ) τάφος με περικεφαλαία, άσπίδα και λόγχη, ε) τάφος με λόγχη και με όστά, στ) λίκυθοι, θραύσματα άγγείων, νομίσματα⁴⁶.

Πουρνιά (Σταρίτσανη): α) θεμέλια κτηρίου αρχαίου, ίσως τής όμηρικής πόλης Τράμπυας, β) νόμισμα πού εικόνιζε τόν Δία και βασιλιά⁴⁷.

Κεράσοβο: α) κατάλοιπα τοιχοποιίας, θραύσματα άγγείων άβαφων και κεραμίδων, β) λείψανα τάφων και άγγείων, γ) μεγάλος λίθινος χειρόμυλος⁴⁸.

Φούρκα: λείψανα δύο κάστρων πού ίσως κτίσθηκαν τό ένα επί Πύρρου, τό άλλο επί Ίουστινιανού⁴⁹.

Δροσοπηγή: θραύσματα άγγείων πήλινων, στεφάνι μεταλλικό, νομίσματα⁵⁰.

Φετόκος: τάφοι, άγγεία, νομίσματα⁵¹.

Πληκάτι: τάφος λαξευτός, δύο κιβωτιόσχημοι τάφοι με αιχμή δόρατος και δακτυλίδι⁵².

Πύργος (Στράτσιανη): τάφοι με ξίφη, αιχμές βελών, νομίσματα, όστρακα κ.ά.⁵³

Τράπεζα (Βράνιστα) σε τρεις τοποθεσίες: φυλλόσχημες αιχμές δόρατος, άγνύθες, τεμάχια κεράμων⁵⁴.

Άμάραντος: όστρακα άβαφης κεραμικής⁵⁵.

---

44. Μολοττίς, 166.

45. Γκοϋτος, ό.π. 66.

46. Αυτόθι, τ. Α' 24-26.

47. Γκοϋτος, Οί οικισμοί τής έπαρχίας Κόνιτσας στό παρελθόν, 2015 115

48. Μολοττίς, 134, Δ. Σαμαράς, Κιράσοβο, 2002 53, 67, 72, 101, ό ίδιος, Έκκλησίες... και νερόμυλοι, 1999 120.

49. Γκοϋτος, Οί οικισμοί... 107.

50. Χ. Τσιγκούλης/Θ. Ζιώγας/Γ. Βέλλας, Κάντσικο-Δροσοπηγή, 1993 78, Θ. Ζιώγας, εις Τά Καντσιώτικα, τχ 21/2014 25.

51. Αυτόθι 28.

52. Μολοττίς, 268.

53. Σουρέλη-Γαλάνη, Ή Αχόπετρα του Σελλιοϋ και τής Στράτσιανης, 2023 145.

54. Μολοττίς, 265.

55. Αυτόθι 139.

Για ποιο λόγο δεν εφαρμόστηκε η Συνθήκη των Σεβρών;

Επιμέλεια **Η. Ανδρέου**

Η Συνθήκη των Σεβρών υπογράφηκε τον Αύγουστο του 1920. Ωστόσο, ποτέ δεν επικυρώθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη. Ανατράπηκε εν μέρει, με τη νίκη των κεμαλικών στη Μικρά Ασία, και αντικαταστάθηκε από τη Συνθήκη της Λωζάννης, του Ιουλίου 1923.

Ο κύριος λόγος για τη μη εφαρμογή της Συνθήκης των Σεβρών ήταν, ασφαλώς, η ένοπλη τουρκική αντίδραση. Το κεμαλικό κίνημα αμφισβήτησε στο πεδίο της μάχης τη ρύθμιση και κατάφερε να επιβληθεί εναντίον πολλών αντιπάλων της Ελλάδας, της υπό σύσταση Αρμενίας, αλλά και της Γαλλίας και της Ιταλίας, οι οποίες επίσης είχαν λάβει υπό τον έλεγχό τους περιοχές της Μικράς Ασίας, και, τέλος, επί της Βρετανίας, η οποία, υπό την ηγεσία του Λόυδ Τζωρτζ, επιθυμούσε την εκβολή της Τουρκίας από τον ευρωπαϊκό χώρο. Η τουρκική αντίσταση στην εφαρμογή της συνθήκης είναι ο βασικότερος λόγος για τον οποίο αυτή δεν εφαρμόστηκε. Όσο επώδυνη και εάν είναι για εμάς η νίκη των κεμαλικών, που επί ημών πρωτίστως σημειώθηκε και με σπαρακτικά τραγικές επιπτώσεις επί των δικών μας ανθρώπων, είναι ζήτημα εντιμότητας να τονίσουμε το μέγιστο επίτευγμα των δυνάμεων του Κεμάλ - του τουρκικού έθνους, σε τελική ανάλυση, που κατάφερε να επικρατήσει σε μια τόσο σκληρή μάχη εναντίον τόσο πολλών αντιπάλων.

Ο δεύτερος λόγος αφορά στους διεθνείς συσχετισμούς ισχύος. Είναι γεγονός ότι στη Συνθήκη των Σεβρών (όπως άλλωστε και στις άλλες συνθήκες ειρήνης του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου) ενσωματωνόταν μια επισφαλής ισορροπία μεταξύ των νικητών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η επισφάλεια αφορούσε στη σχετική τους ισχύ (και τον ανταγωνισμό τους για πρωτοκαθεδρία) στον κρίσιμο στρατηγικά χώρο και της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Ας επισημανθεί ότι τότε, για πρώτη φορά, αυτό που σήμερα αποκαλούμε «Μέση Ανατολή» γινόταν ένα πεδίο στο οποίο μπορούσαν να ενεργήσουν οι δυτικές μεγάλες δυνάμεις, επειδή ακριβώς έπαυε να είναι τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Τρεις μεγάλες δυνάμεις είχαν επιβιώσει του Μεγάλου Πολέμου στην Ευρώπη: η Βρετανία, η Γαλλία και η Ιταλία. Το 1920, και οι τρεις, για λόγους ιστορικούς, οικονομικούς και στρατηγικούς, ενδιαφέρονταν για την Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή. Η Ιταλία ήταν απογοητευμένη επειδή θεωρούσε ότι δεν είχε αποκομίσει αρκετά στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης, ενώ σύντομα αναπτύχθηκε ένας αγγλογαλλικός ανταγωνισμός στην ευρύτερη περιοχή, με την Ελλάδα να συντάσσεται μάλλον εμφανώς με τη Βρετανία και να γίνεται αντιληπτή διεθνώς ως ο παράγοντας

που θα διασφάλιζε μια «βρετανική» εφαρμογή των συμφωνηθέντων. Σε αυτά, μεταξύ άλλων, εδραζόταν η τελική ενίσχυση του Κεμάλ από το Παρίσι και τη Ρώμη, για την οποία και παρακάτω.

Ωστόσο, μετά τον Μεγάλο Πόλεμο, οι λαοί των νικητριών χωρών δεν ήταν διατεθειμένοι να εμπλακούν σε νέες ένοπλες συγκρούσεις. Το ειρηνιστικό κίνημα ήταν μια από τις μείζονες ιδεολογικές σταθερές του Μεσοπολέμου. Αυτό σήμαινε όμως ότι οι δύο από τις τρεις αυτές χώρες, η Γαλλία και η Ιταλία, βρέθηκαν στην ανάγκη είτε να πολεμήσουν για τις κτήσεις τους στη Μικρά Ασία (κάτι που δεν θα αποδεχόταν η κοινή τους γνώμη) είτε να αποχωρήσουν. Επέλεξαν το δεύτερο, κατευνάζοντας την κεμαλική Τουρκία και αφήνοντας την Ελλάδα μόνη στην προσπάθεια εφαρμογής της συνθήκης, και αργότερα μάλιστα συντάχθηκαν ενεργά με τον Κεμάλ και τον ενίσχυσαν.

Τρίτον, η αποσάθρωση της διεθνούς συμμαχίας που θα στήριζε την εφαρμογή της συνθήκης επιταχύνθηκε και εντάθηκε με τις ελληνικές εκλογές του Νοεμβρίου 1920. Η ήττα του Βενιζέλου και η επιστροφή του βασιλιά Κωνσταντίνου (που ήταν κόκκινο πανί ιδίως για τους Γάλλους) έδωσε το πρόσχημα στις ήδη πρόθυμες Γαλλία και Ιταλία να αποστασιοποιηθούν από αυτό το διεθνές μέτωπο. Έτσι, μετά τις εκλογές του 1920 η Ελλάδα βρέθηκε μόνη (και χωρίς τους στρατηγικούς εταίρους που είχε εξασφαλίσει ο Βενιζέλος) να επιχειρήσει την εφαρμογή της συνθήκης, έναντι ενός αντιπάλου που ενισχυόταν άμεσα από τη Σοβιετική Ρωσία, τη Γαλλία και την Ιταλία. Αυτό πράγματι υπερέβαινε τις δυνατότητες ενός ελληνικού κράτους χρεωκοπημένου και σε διχασμό. Η ήττα της Ελλάδας το 1922 σηματοδότησε την αδυναμία εφαρμογής της συνθήκης.

Γιατί έκανε ο Βενιζέλος τις εκλογές του 1920; Ήθελε να τις χάσει; Γιατί δεν «συνέχισε τον πόλεμο» χωρίς εκλογές;

Συχνά ακούγεται, από ανθρώπους ενημερωμένους και καλόπιστους, το ερώτημα γιατί έκανε ο Βενιζέλος τις μοιραίες εκλογές του 1920. Στο επιχείρημά τους προβάλλει μια απλή σκέψη: εφόσον ο πόλεμος συνεχιζόταν, δεν θα ήταν πιο ορθολογικό να διατηρήσει την εξουσία, έστω υπό Κατάσταση Εκτάκτου

Ανάγκης, ώστε να παραμείνει επικεφαλής της χώρας και να αποφευχθούν οι δραματικές και επώδυνες αλλαγές στο διεθνές πεδίο που ακολούθησαν τις εκλογές και τη νίκη των αντιβενιζελικών, φέρνοντας την Καταστροφή στη μορφή που την ξέρουμε το 1922;

Λιγότερο σοβαρό είναι το ερώτημα

εάν ο Βενιζέλος έκανε τις εκλογές για να τις χάσει, επειδή έβλεπε ότι είχε εμπλέξει την Ελλάδα σε μια αδιέξοδη σύγκρουση. Στη σκέψη αυτή, ο (και πάλι) «παμπόνηρος Κρητικός» «φόρτωσε» την ήπτα στους πολιτικούς του αντιπάλους, αλλά αυτός ήταν ο κύριος υπεύθυνος γι' αυτήν. Η άποψη αυτή είχε προβληθεί τότε από την αντιβενιζελική παράταξη, αλλά σήμερα διατυπώνεται αδιακρίτως.

Είναι πιο εύκολο, φυσικά, να απαντηθεί το δεύτερο ερώτημα: είναι αναμφίβολο ότι ο Βενιζέλος θεωρούσε ότι θα κέρδιζε τις εκλογές που προκήρυξε. Και γιατί να μην το πιστεύει; Το 1910, όταν αναλάμβανε την εξουσία στην Ελλάδα, τα σύνορα της χώρας ήταν στη Μελούνα, λίγο πιο πάνω από τη Λάρισα. Σε δέκα χρόνια, χάρη στη δική του ηγεσία, η Ελλάδα είχε κερδίσει την Ήπειρο, την ελληνική Μακεδονία, την Κρήτη, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, τη Δυτική Θράκη, την Ανατολική Θράκη και τη διοίκηση της ζώνης της Σμύρνης με προοπτική να προσαρτήσει και την τελευταία σε μια πενταετία. Η Ελλάδα ήταν ένας από τους παράγοντες που δρούσαν στην ίδια την Πόλη, ο Αβέρωφ ήταν αγκυροβολημένος κάτω από την Αγία Σοφία. Ποιος θα μπορούσε, στα πιο τρελά του όνειρα, το 1910, να πιστέψει ότι δέκα χρόνια μετά θα είχαν επιτευχθεί όλα αυτά; Και είχαν επιτευχθεί από μια χώρα που το 1910 θεωρείτο μειωμένης ισχύος και κύρους, αν μη τι άλλο επειδή είχε τόσο δραματικά ταπεινωθεί στον πόλεμο του 1897. Και αυτός που έκανε τη διαφορά, από το 1897 στο 1920, ήταν ο Βενιζέλος. Αυτός τριπλάσιασε την Ελλάδα. Γιατί να μη θε-

ωρεί ότι θα κέρδιζε τις εκλογές; Η ήπτα του Νοεμβρίου 1920 έπεσε σαν ένα τεράστιο πλήγμα στην ηγεσία του Κόμματος Φιλελευθέρων και στον ίδιο προσωπικά. Αυτά είναι με τρόπο βέβαιο διαπιστωμένα από τις πιο αξιόπιστες πηγές. Ας μην ασχοληθούμε με παραλογισμούς, δηλαδή τη θρυλούμενη διάθεσή του να «παγιδέψει» τους πολιτικούς του αντιπάλους σε μια αδιέξοδη πολιτική. Δεν θεωρούσε το μικρασιατικό εγχείρημα αδιέξοδη πολιτική. Αν το θεωρούσε, δεν θα το αναλάμβανε - είναι απλή, κοινή λογική.

Πιο περίπλοκη και ουσιαστική είναι η απάντηση στο πρώτο ερώτημα: γιατί όμως, έστω και θεωρώντας ότι θα τις κέρδιζε, έκανε τις εκλογές. Γιατί δεν συνέχισε τον πόλεμο χωρίς αυτές; Δηλαδή χωρίς το ρίσκο -που αποδείχθηκε μοιραίο- της εκλογικής ήπτας;

Η αλήθεια είναι όμως ότι ο Βενιζέλος δεν μπορούσε να αναβάλει τις εκλογές ώστε να «συνεχίσει τον πόλεμο». Γιατί στα τέλη του καλοκαιριού του 1920, αρχές του φθινοπώρου, ο πόλεμος είχε λήξει. Είχε λήξει με την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης, δηλαδή της Συνθήκης των Σεβρών. Ούτε και το κίνημα του Κεμάλ είχε ακόμη γιγαντωθεί. Υπήρχαν βέβαια αψιμαχίες στη Μικρά Ασία, που ανάγκασαν τον Βενιζέλο να κάνει ορισμένες αμφιλεγόμενες κινήσεις (π.χ. την προέλαση του στρατού στο Ουσάκ, εκτός της ζώνης της Σμύρνης). Αλλά ο πόλεμος είχε, τυπικά, τελειώσει. Επειδή εμείς ξέρουμε ότι συνέχισε (και η εκλογική ήπτα του Βενιζέλου συνέβαλε στην ισχυροποίηση του Κεμάλ και στη συνέ-

χισή του), δεν σημαίνει ότι μπορούσε, ως ηγέτης μιας φιλελεύθερης δημοκρατίας, να αποφύγει τις εκλογές.

Κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, όλες οι εμπλεκόμενες χώρες είχαν επιβάλει Κατάσταση Εκτάκτου Ανάγκης και αναστείλει τις εκλογικές διαδικασίες. Έτσι συνέβη και στην Ελλάδα, όπου ίσως η Κατάσταση Ανάγκης ήταν ακόμη πιο «έκτακτη» λόγω των αναταράξεων του 1915-17: Εθνικός Διχασμός, διάσπαση της χώρας και επανένωσή της υπό τον Βενιζέλο, αναβίωση της Βουλής των Λαζάρων (δηλαδή της προηγούμενης Βουλής). Όσο ο πόλεμος διαρκούσε, ήταν θεμιτό λόγω της Κατάστασεως Εκτάκτου Ανάγκης να αναστέλλονται οι εκλογικές διαδικασίες. Όταν όμως υπογράφηκε η συνθήκη της ειρήνης - και την αποδέχθηκε η τότε νόμιμη τουρκική κυβέρνηση που την υπέγραψε-, δεν ήταν πλέον δυνατόν να υποστηριχθεί ότι θα μπορούσε να συνεχίσει η αναστολή των δημοκρατικών διαδικασιών.

Η αναβίωση το 1917 της λεγομένης «Βουλής των Λαζάρων» (όπως ονομάστηκε σκωπτικά αλλά και επιτυχημένα από τις εφημερίδες), δηλαδή μιας Βουλής που είχε ήδη διαλυθεί και ενώ είχε μεσολαβήσει άλλη Βουλή μετά από εκλογές, ήταν κάτι συνταγματικά ακραίο. Το γεγονός αυτό παραδεχόταν και ο Βενιζέλος. Στην πρόταση προς τον βασιλέα Αλέξανδρο τον Ιούνιο του 1917 ανέφερε ρητώς ότι: «Η πράξις αυτή δεν έχει αληθώς παρομοίαν εν τη κοινοβουλευτική ημών ιστορία». Η Βουλή των

Λαζάρων έληγε την 31η Μαΐου 1919 και παρατάθηκε μέχρι τις 10 Σεπτεμβρίου 1920. Τον Νοέμβριο του 1919 ο Βενιζέλος είχε δεσμευθεί με την ακόλουθη δήλωση:

Δηλώ επισήμως ότι αμέσως μετά την υπογραφή της συνθήκης Ειρήνης μετά της Τουρκίας, η Βουλή θα διαλυθή και εκλογαί θα διεξαχθούν εντός των προθεσμιών, τας οποίας το Σύνταγμα καθορίζει.

Τέλος, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε ότι η Ελλάδα είναι ένα από τα παλαιότερα κοινοβουλευτικά πολιτεύματα παγκοσμίως (όσο και να μας διαφεύγει αυτό...). Η κοινοβουλευτική μας παράδοση απαιτεί η κυβέρνηση να βασίζεται στη λαϊκή ψήφο.

Ο Βενιζέλος δεν είχε επιβάλει δικτατορία το 1917-20 (αν και ακόμη και αυτό έχει υποστηριχθεί από κάποιες πλευρές). Είχε επιβάλει την προβλεπόμενη από το Σύνταγμα διαδικασία, η οποία τώρα όφειλε να τερματιστεί. Ο Βενιζέλος ήταν φιλελεύθερος πολιτικός, ο οποίος επιδίωκε την εφαρμογή του Συντάγματος. Δεν ήταν δικτάτορας, ούτε και πίστευε σε αξίες «υπερκείμενες» της φιλελεύθερης δημοκρατίας για να επιβάλει τέτοια δικτατορία. Άλλωστε, η αντιπολίτευση του ζητούσε από παλαιότερα, από το 1919, να προκηρύξει νέες εκλογές. Αυτό που έκανε μετά την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών ήταν αυτό που όφειλε να κάνει ως ηγέτης της ελληνικής βασιλευομένης δημοκρατίας. Και το έκανε θεωρώντας βέβαιο ότι θα κέρδιζε τις εκλογές.

«Η Κόνιτσα του λογισμού»

«Κλείνω τα μάτια γυρεύοντας το μυστικό συναπάντημα των νερών κάτω απ' τον πάγο το χαμογέλιο της θάλασσας τα κλειστά πηγάδια ψηλαφώντας με τις δικές μου φλέβες τις φλέβες εκείνες που μου ξεφεύγουν» Γ. Σεφέρης.

Πίσω, πολύ μακριά μου της είπα, οδεύοντας προς την επαναληπτική μοναξιά. Έκλεισα ένα-ένα τα παντζούρια στα δωμάτια όλα. Ένα με παίδεψε, άφηνε χαραμάδες πολλές. Δεν προσπάθησα να το φέρω στα ίσα του γιατί την τελευταία στιγμή μπορεί και να έπεφτε ολόκληρο και να μου άλλαζε το χρονοδιάγραμμα του ταξιδιού. Έρριξα βιαστικά λίγη κολόνια πάνω μου θα ήταν ικανή να ξεστρατίσει το άρωμα της μοναξιάς ή να το πνίξει στο θαλασσινό αγέρι του ταξιδιού, μιας επανάληψης που με άφηνε αδιάφορη, όσο έφευγα όλο και πιο μακριά σου, Σου είπα. Η καρτούλα ήταν καλά κρατημένη στην παλάμη μου, στο κατάστρωμα του πλοίου. «Κρατάμε το λόγο σας σαν καλό φυλαχτό στην αναμονή των χρόνων και την προσπάθειά σας για να ζεύουμε τη ζωή μας στις βαριές της ανάγκες», έγγραφα τότε στο δώρο στους γονείς μου. Εσύ μου είπες: «Όπου κοιτάς εκεί θα φτάσεις». Κοιτούσα μόνο το πέλαγο, επικαλούμενη την αγιότητα της φύσης σου, σε ό,τι άφησα πίσω μου, την αγορά, την πλατεία, την παλιά πόλη, τα συναπαντήματα με τους γνωστούς ανθρώ-

πους.

Μετά από πολλά χρόνια θωρούμε γύρω μας κάποια ακαθόριστα περιγράμματα που μόλις για λίγο ξεχωρίζουν κι ύστερα σβήνουν. Οι μορφές σου, με τις φωτεινές και σκιερές πλευρές χάνονται σ' ένα πίνακα ζωής που φαίνεται πως κινείται μαζί μας, πάντα σε μια ατέλειωτη αλλαγή που δεν έχει ποτέ σταματημό. Όμως αυτές οι ξαφνικές εμφανίσεις σου, δεν σταματούν να διατηρούν τους δικούς τους νόμους, κι αν πετύχουμε να απομονώσουμε σ' αυτό το ιλιγγιώδες στροβίλισμα την παραμικρή σταγόνα που πάει να χαθεί, το πιο μικρό σπυρίσκονης, θα ανακαλύψουμε τις ίδιες δυνάμεις και τις ίδιες αιτίες που άλλοτε έφεραν επαναστάσεις, ξεριζωμούς και καταστροφές. Είναι όπως η θύελλα μέσα στο πέλαγος. «Φεύγεις που πας και που πιστεύεις τι κυνηγάς ποιά γη σε θέλει ποιόν εαυτό γυρεύεις όλα είναι εδώ κι όλα για πάντα και πιο μακριά σου Είσαι μόνο Εσύ» μου ψιθύριζες μεσοπέλαγα. Το τραύμα δεν ήταν μια επίπονη ιστορία συνδεδεμένη μαζί σου, αλλά το σημερινό αποτύπωμα του παρελθοντικού πόνου βιωμένου στον εδώ και τώρα σαν να ήταν τότε. Μια αλληλουχία χρόνων και πόνων πεθυμιών και αναζητήσεων, ψάχνοντας το δρόμο για καιρούς που οδηγούσε στο Σπίτι. Η σιωπή των ψηλών βουνών ήταν πάντα συμπονετική και συγχρόνως υποστηρικτική για να

αποκατασταθεί η εξισορρόπηση της συναισθηματικής και νοητικής λειτουργίας. Πίσω θα έμεναν τα χρόνια της ακίνητης αναμονής με τις τυχερές ελπίδες όταν θα ταξίδευαν στα τεράστια «κύματα» της θάλασσας. Κάθε ταξίδι είναι γυρισμός σκέφτηκα είναι ο Τόπος που από τότε που φύγαμε θέλουμε να επιστρέψουμε... Πλέαμε πια στα κρητικά νερά. Μια μαντινάδα, σκόρπισε τις έγνοιες, πήρανε δρόμο οι ταπεινές σκοτούρες και βρήκε η ψυχή την κορυφή της: «Σαν τη λογιάσεις μια δουλειά, όρτσα και μη φοβάσαι αμόλα τη τη νιότη σου και μην τηνε λυπάσαι. Όρτσα διάλε την πίστη του, κι όπου το βγάλει η βράση για πού θα σιάσει μια δουλειά για που θα σοχαλάσει». Δεν απομένει, -μου καταλόγισες- παρά μια οργή για όλα όσα έγιναν και προπάντων και για μας όλους, που πήραμε μέρος στη συνωμοσία. Τα διαδοχικά γεγονότα τα συντελεσμένα σε είχαν αποδυναμώσει στην αναζήτηση του δρόμου, που και στα όνειρα ακόμα έβλεπες τον τορό. Ό,τι έγινε όμως ήταν ανάγκη να γίνει παρά κι έπρεπε, ήταν σωστό να γίνει. Ο δρόμος για τον καθένα να βρει το μεγάλο ρυθμό και να τον ακολουθεί μ' εμπιστοσύνη. Το μήνυμα ήταν ξεκάθαρο. Σπάσε τον κύκλο. «Ίσως όμως μας βασανίζει η μοναξιά της ύπαρξής μας. Ποιοί είμαστε και τι δεν είμαστε πια, το πρόβλημα της εποχής μας, ο άνθρωπος χάνει τη σημασία του. Η κατάσταση των ξεριζωμένων -όπως συνηθίζεται η λέξη- εί-

ναι πως όταν επιστρέφουμε στον κόσμο μας, διαπιστώνουμε ότι μας είναι ξένος. Στο τέλος πουθενά δεν αισθάνεται κάποιος άνετα, ούτε στα ξένα ούτε στην πατρίδα του. Όλα είναι αλλού, κι όλα για λίγο όταν δεν ξέρεις πως ο δρόμος είσαι εσύ». Πρέπει να σταματήσω τούτο το φοβερό γλίστρημα ανάμεσα στις σκιές, να επανακτήσω την αυτοσυγκέντρωσή μου και να επαναπροσδιορίσω το κέντρο του εγώ μου, Μου συνιστάς. Οι ρίζες μου. Εσύ ένα μεγάλο δέντρο του οποίου είμαστε οι ρίζες. Δεν θα μπορούσε κανείς να το διαψεύσει αυτό, όταν στη δεκαετία του 70, σε μια σκληρή εποχή εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, που το χωριό μου η Καστάνιανη, άδειασε, δώσαμε την παρουσία μας τόσο έντονα και με τις κατοπινές στα χρόνια πολιτιστικές εκδηλώσεις, φροντίσαμε για το αναβάπτισμά του με κύριο άξονα συλλογικά, να κάνεις αυτό που δεν μπορείς. Και το ανέφικτο έγινε εφικτό. «Άνθη της πέτρας μπροστά στην πράσινη θάλασσα με φλέβες που μου θύμιζαν άλλες αγάπες γυαλίζοντας σ' αργό ψιχάλισμα άνθη της πέτρας φυσιογνωμίες που ήρθαν όταν κανένας δε μιλούσε και μου μίλησαν που μ' άφησαν να τις αγγίξω ύστερ' απ' τη σιωπή μέσα σε πεύκα σε πικροδάφνες και σε πλατάνια» μου μίλησε ο Σεφέρης. Πήγαμε πολύ μακριά σ' αυτή τη ζωή μαζί τους και δεν μπορούμε να τα αγνοήσουμε όλα. Η δράση μας στο να υπάρξει μια ρήξη με το κατεστημένο μας

στοίχισε. Πολλή δουλειά και κόπο. Τα λόγια μας κάθε φορά ήταν αποκρίσεις κι αντιρρήσεις, σπασίματα σκαλωσιάς, για να μη πέσει ό,τι φτιάξαμε. Από την άλλη όχθη πάντα για κάποιους, επιμείναμε στην αναδιοργάνωση της μικρής μας κοινωνίας, αυτής που ο συγκαιρινός άνθρωπος τολμά με άλλους τρόπους να ονομάζει πολιτιστικές εκδηλώσεις π.χ. Κυριακή στο χωριό, όταν οι μουσικοποιητικές και θεατρικές βραδιές συλλογικά ήταν στο μεγαλείο τους για τα εκεί δεδομένα. Κοινωνικές μορφές βασισμένες σε παλιές αυθεντικές του τότε «επαναστατικές παραπλανήσεις» με τιμή στο καθήκον: Ο δεσμός μας με το μέλλον.

Σήμερα ύστερα απ' τις πολλές στιγμές της ταραγμένης αβεβαιότητας που συμβαίνει να περνάμε, είναι καιρός πια για μια καινούργια ματιά στο μέλλον ακόμα κι αυτό το τόσο μικρό αλλά σημαντικό, το καφενείο του χωριού, το κέντρο αναφοράς στο κάθε χωριό.

Η Κόνιτσα η συνισταμένη όλων. Η ζωή υποχρεώνει γι' αυτό. Ο Δήμος βοηθά με όποια επιχορηγία για να καταστήσει ζωντανά τα έξι στη σειρά καταστήματα πάνω απ' την πλατεία, τα νεκρά στην καρδιά της μικρής μας πόλης. Σε άκουσα που μου έλεγες: «Καλύτερα να κόβεις με το μαχαίρι και να μένεις πάλι ολομόναχος στο φυσικό κλίμα του ανθρώπου στη μοναξιά». Μου το υπενθύμισες φτάνοντας στο λιμάνι. «Μην εμπιστεύεσαι

δόγματα και βεβαιότητες... η αμφιβολία αποτελεί εγγύηση της διορατικότητας». Η νοσταλγία είναι η πεθυμιά που μένει απροσδιόριστη μου είπες όταν έφτασα στην Κρήτη.

Όμως κι εγώ «ανάμεσα στα λιόδεντρα και στους λεμονανθούς συνάντησα ξανά, αυτό που είναι μακριά μου. Η Κόνιτσα του λογισμού μου μαζί με την αγωνία πως οι καινούργιοι εκλεγόμενοι θα τη βοηθήσουν στην πρόοδό της «Κραυγές η τελευταία αμυγδαλιά στην τερατώδη μάχη των σκιών, ξύλινα κελιά κι άδειος χορός στα ταραγμένα ίχνη του πλήθους». «Κι όταν είμαστε αυτοί που θέλουμε μιας θέλησης και την αλλαγή αυτή κάθε θλίψης αναγκαιότητα την ονομάζουμε, αυτό 'ναι η αρχή της αρετής μας» γράφει ο Νίτσε. Δεν ήμουν μόνη σαν έφθασα. Η Κόνιτσα του λογισμού ήταν κοντά μου. Έβρεχε στο χωράφι. «Ακούω τι όμορφα τραγουδά η βροχή, τι όμορφα τραγουδά η καρδιά μας τ' όνειρο δε μουσκεύει στη βροχή». Γ. Ρίτσος. Το να φεύγεις απ' τον τόπο σου, είναι λίγο θάνατος. Όμως με συνεπήρε ο ποιητής της αιώνιας εφηβείας, Ελύτης «Τα θεμέλιά μου στα βουνά και τα βουνά υψώνουν οι θεοί στον ώμο τους και πάνω τους να καίει άκαυτη βάτος». Η Κόνιτσα του λογισμού.

Αρετή Παπαχρήστου-Κελαϊδής

Ένεργοποίηση Σκέψης

Ταχύτατη και απρόβλεπτη ή αλλαγή κλίματος τῆς Γῆς.

Άκολουθεῖ επικίνδυνη καὶ ἴσως μὴ ἀναστρέψιμη πορεία.

Πολλοὶ καὶ σημαντικοὶ οἱ παράγοντες διατάραξης τῆς ἀρμονικῆς, ὁμαλῆς λειτουργίας καὶ ἐπιδείνωσης αὐτοῦ, πέραν τῶν φυσικῶν, διαστημικῶν αἰτίων, με κυριώτερους:

Τὴν ἐγκληματικὴ ἀνθρώπινη ἀσυνειδησία καὶ ἀπληστία, τὴν ἄφρονη καὶ ἀτέρμονη συμπεριφορὰ τῶν πολιτικοοικονομικῶν ἀνταγωνισμῶν μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν, πολυάνθρωπων κρατῶν τοῦ κόσμου γιὰ παγκόσμια κυριαρχία, τὴν ἀχαλίνωτη λεηλάτηση τῶν φυσικῶν πόρων με τὴ σπάταλη υπερκατανάλωση ἀγαθῶν, τοὺς παντοειδεῖς πολέμους διεκδίκησης, τὴν ἐνίσχυση τῶν πολεμικῶν ὀπλοστασίων, τὶς ἐμπρηστικὲς πράξεις ενισχυμένες καὶ ἀπὸ τὶς ἀπρόβλεπτες γεωφυσικὲς ἐπιδράσεις, τὶς γεωδυναμικὲς μεταβολὲς καὶ ἄλλες αἰτίες.

Οἱ ἀσύνητες καὶ ἀλλόφρονες πολιτικὲς καὶ οἱ ἐπακόλουθες ληστρικὲς δραστηριότητες συνεργοῦν στὴν κατασπατάληση χρήσιμης καὶ πολύτιμης ἐνέργειας, στὴ θανατηφόρο ἀτμοσφαιρικὴ ρύπανση ἀπὸ καύσεις ὀργανικῶν καὶ ἀνόργανων οὐσιῶν, στὴν καταστροφή τοῦ προστατευτικοῦ μανδύα τῆς Γῆς.

Οἱ ἀσύδοτες λοιπὲς ἐξορρύξεις ὀρυκτῶν καὶ οἱ ἄπειρες ἐπεμβάσεις ἢ ἐπιδράσεις, στὴν ἐπιφάνεια τοῦ πλανήτη, ἐπιταχύνουν τὴν καταστροφή καὶ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ κλίματος με τὴν ἐπέλαση βίαιων καὶ ἀκραίων φυσικῶν φαινομένων, τὶς βλαβερὲς ἡλιακὲς ἀκτινοβολίες, τὶς πλημμῦρες, τὶς ἔντονες πρωτοφανεῖς βροχοπτώσεις, τὶς κατολισθήσεις, τοὺς τυφῶνες, τοὺς καύσωνες, λόγω ὑπερθέρμανσης τῆς γῆς ἀπ' τὶς ἀφύσικες ὑψηλὲς θερμοκρασίες, τὴν παρατεταμένη ξηρασία καὶ τὴν ἀναπόφευκτη ἐρημοποίηση μεγάλων γεωγραφικῶν περιοχῶν τοῦ πλανήτη Γῆ, τὴ λειψυδρία, τὶς τήξεις παγετῶνων καὶ πλῆθος ἄλλων φαινομένων.

Παρενέργειες καὶ ἐπιπτώσεις τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς εἶναι οἱ ἀναγκαστικὲς καὶ μεγάλες μετακινήσεις-φυγὴ τῶν πληθυσμῶν ἀπ' τὰ μέρη ποὺ πλήττονται πρὸς ἀσφαλέστερα γιὰ ἀναζήτηση στέγης, τροφῆς, ὕδατικῶν πηγῶν.

Λοιπὲς ἐπιπτώσεις, ἢ ἐμφάνιση καὶ μετάδοση μολυσματικῶν ἀσθενειῶν, ἢ φοβερὴ πενία, ἢ λειψυδρία οἱ παντοειδεῖς ἀντιξοότητες, σ' ἓναν λεηλατημένο καὶ καταπονημένο πλανήτη.

Στὶς μετακινήσεις προηγοῦνται οἱ οικονομικὰ εὐρωστοὶ πληθυσμοὶ οἱ ὅποιοι ἀναζητοῦν καὶ ἀγοράζουν ζωτικὴ γῆ ἐγκατάστασης ἢ ἐκμετάλλευσης, ὄψεις δροσιᾶς καὶ ἀσφάλειας σὲ ὑψηλότερα πεδία κωμοπόλεων ἢ χωρικῶν οἰκισμῶν,

ἀπόμακρων, ἀπρόσιτων μὲ ἰδανικὲς συνθήκες διαμονῆς, δράσης, ὑγιεινοῦ ἀγέρα, πλούσιας φυτικῆς βλάστησης μὲ ἐπαρκῆ ἀποθέματα ὑδάτινων πηγῶν, ποταμῶν, λιμνῶν.

Προπομποὶ τῶν ἀναζητήσεων καὶ ἀνιχνεύσεων τέτοιων ὠραίων καὶ προνομιακῶν τόπων ἐγκατάστασης εἶναι οἱ ἐπαγγελματίες καιροσκόποι, κερδοσκόποι κυνηγοὶ εὐκαιριῶν καὶ εὐκόλης λείας, ποὺ ὅλημερίς περιδιαβαίνουν ἀθόρυβα συνοικισμοὺς τῆς ὑπαίθρου ἐκεῖ ποὺ πλεονάζουν νερά, καθαρὸς ἀγέρας, πράσινη φύση (ὄση βέβαια ἀπέμεινε ἀπ' τοὺς φοβεροὺς, ὀλικοὺς ἐμπρησμοὺς) ἀναζητώντας ἀνεκμετάλλευτες, ἐγκαταλελειμμένες ἰδιοκτησίες ἀθῶων καὶ φτωχῶν χωρικῶν ἢ ἄλλων πολιτῶν κατόχων ἀκίνητης περιουσίας, γηγενῶν καὶ μόνιμων κατοίκων περιοχῶν.

Οἱ κυνηγοὶ αὐτοὶ καιροφυλαχτοῦν καὶ κινουῦνται μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν χωριῶν, ὅπου μὲ ἀπατηλοὺς, ὠραίους λόγους προσπαθοῦν νὰ τοὺς πείσουν καὶ τοὺς δελεάσουν πὼς μιὰ πώληση ἀποτελεῖ χρυσὴ εὐκαιρία ἐξόδου τῶν οἰκογενειῶν ἀπ' τὴ φτώχεια καὶ τὴ δυστυχία.

Εὐάλωτοι συχνὰ οἱ χωρικοὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι τῶν σειρήνων-κυνηγῶν παραδίδονται ἀμαχητὶ πουλώντας τὴν πατρικὴ γῆ καὶ ἐκεῖνη τῶν ἀπογόνων σὲ χαμηλὴ τιμὴ ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς μακροχρόνιες συνέπειες μιᾶς τέτοιας πράξης.

Ξεχνοῦν τὴ δολιότητα τῶν κυνηγῶν ποὺ ἀνάλγητα ὅπως συνήθως συμβαίνει μεταπωλοῦν τὴ λεία στοὺς караδοκοῦντες πλουσίους γιὰ νὰ εἰσπράξουν πολλαπλάσια τιμὴ.

Εἶναι δὲ οἱ πλούσιοι ἀγοραστῆς, Ἕλληνες ἢ ἀλλοδαποί, ποὺ θέτουν τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα σὲ δεύτερη μοίρα, ἔχουν νοοτροπία ψυχροῦ ὑπολογιστοῦ μὲ διαφορετικὴ πολιτιστικὴ παιδεία καὶ κρυφὰ σχέδια.

Οἱ πράξεις τῆς ἀγοραπωλησίας αὐτοῦ τοῦ τύπου ἐγκυμονοῦν κινδύνους γιὰ τὴν τοπικὴ κοινωνία, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὴ συνοχὴ τῶν οἰκογενειῶν καὶ κατ' ἐπέκταση τῆς κοινότητος καὶ τῆς Ἑλλάδας.

Πρόθεση τῆς γραφῆς αὐτῆς δὲν εἶναι ὁ ἄμεσος ἢ ἔμμεσος ἐπηρεασμὸς καὶ ἡ ἐπιβολὴ ἀπόψεων στὶς τελικὲς ἀποφάσεις τῶν πωλητῶν-χωρικῶν, μόνιμων κατοίκων τῆς ἐλληνικῆς ὑπαίθρου ἢ ἀτόμων παρεπιδημούντων σὲ ἀστικὰ κέντρα, ὅταν γιὰ διάφορες αἰτίες ὑποχρεώνονται νὰ πωλήσουν μέρος ἢ τὴ συνολικὴ ἀκίνητη περιουσία τους (ἀγρῶν, βοσκοτόπων, κτισμάτων κ.λπ.) σὲ ξένους σχεδὸν ἄγνωστους ἀγοραστῆς.

Στόχος εἶναι ἡ ἐνημέρωση τῶν χωρικῶν γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις πώλησης καὶ ἡ ἀναγκαιότητα ἐνεργοποίησης τῆς σκέψης τῶν πολιτῶν, ὥστε ἀντικειμενικά, ὀρθολογικά, ὑπεύθυνα νὰ ἀντιληφθοῦν τὶς συνέπειες ἀπὸ μιὰ ἄστοχη, βιαστικὴ

καὶ ἄμυαλη ἐνέργεια, ἐκποίησης ἀγροτικῆς ἢ ἀστικῆς γῆς σὲ ξένα ἄτομα, ἄγνωστης προέλευσης καὶ σκοτεινῶν σχεδίων ἢ ἐπιδιώξεων.

Ἡ πώληση ἐλληνικῆς γῆς σὲ πρόσωπα ἢ ὀμάδες μὲ ἀδιαφανεῖς προθέσεις θεωρεῖται πράξη ἀσύνητη καὶ ριψοκίνδυνη ἐνέργεια, μὲ πιθανὲς δυσάρεστες ἐπιπτώσεις ὅπως:

- Πιθανὴ Ἀλλοίωση, τῶν τοπικῶν παραδόσεων καὶ πολιτισμοῦ μὲ τὴν εἰσαγωγή νέων ἰδεῶν, συνηθειῶν καὶ προτύπων ζωῆς.

- Ἐγκατάσταση στὶς ἀγορασθεῖσες ἐκτάσεις ζημιογόνων δραστηριοτήτων γιὰ τὸ φυσικοκοινωνικὸ περιβάλλον.

- Ἀλλαγή σύνθεσης τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ μὲ τὴν εἴσοδο στὴν κοινότητα ξένων προσώπων.

Καὶ ἂν μὲν ἡ ἀνάπτυξη εἶναι παραγωγικὴ τότε γίνεται Ἀποδεκτὴ.

Ἀντίθετα κρίνεται Ἀπαράδεκτη ἂν ἀποδειχτῆ διαβρωτικὴ καὶ διαλυτικὴ τῆς κοινωνικῆς συνοχῆς.

- Παραπλανητικὴ Ἀγορὰ γῆς, μὲ σκοτεινὲς ἐπιδιώξεις καὶ ἀντικανονικὴ ἐγκατάσταση μόνιμων δραστηριοτήτων, ζημιογόνων καὶ ἀνεπιθύμητων σὲ καθαρῇ, παρθένα γεωργικὴ ἢ δασικὴ ἐκτασὴ ἀπὸ ἀδίστακτους ἀγοραστές-ἐπενδυτές, ἄσχετους μὲ τὴ ζωὴ καὶ τοὺς Νόμους τῆς τοπικῆς κοινωνίας, χωρὶς εὐαισθησίες περιβαλλοντικές, ὅπως, φωτοβολταϊκὰ συστήματα, πάνω σὲ χρήσιμη, καλλιεργήσιμη γεωργικὴ γῆ ἢ σὲ ἡμιορεινοὺς λόφους.

- Αὐθαίρετη ἐγκατάσταση Ἀνεμογεννητριῶν στὶς ἀποκτηθεῖσες ἐκτάσεις ἀπὸ ἀγορὰ (βοσκοτόπων, κορυφογραμμῶν) καὶ μεταμόρφωση τοῦ ἀγροτικοῦ τοπίου σὲ ἀντιαισθητικὸ, ὑποβαθμισμένο καὶ ἀποκρουστικὸ γιὰ τοὺς κατοίκους, περιηγητὲς, ζημιώνοντας τὴν τουριστικὴ, οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῶν χωριῶν καὶ κωμοπόλεων ἀλλὰ καὶ τὴν γοητεία τῆς ἀμόλυπτης παρθένας γῆς μὲ ἀρνητικὲς ἐπιδράσεις στὴ βιωσιμότητα τῆς τοπικῆς κοινωνίας-οἰκονομίας.

- Ἐκβιασμὸς ἔμμεσος ἢ ἀναγκαστικὸς ἐγκατάλειψης τοῦ χώρου καὶ μετανάστευσης τῶν γηγενῶν, ἐνεργῶν κατοίκων, πρὸς ἄλλα διαμερίσματα τῆς πατρίδας μετὰ τὴν ἀπώλεια, ἀπὸ τὶς πωλήσεις, τῆς πατρογονικῆς γεωργικῆς γῆς ἐξ αἰτίας μιᾶς ἀπερισκεψίας.

- Συγκέντρωση χρήσιμων ἐκτάσεων ἀπὸ ξένα ἰδιοτελεῖ συμφέροντα γιὰ ποικίλη ἐκμετάλλευση, μὲ ἄγνοια τῶν πωλητῶν, ἀγροτῶν ποὺ θὰ χάσουν γιὰ πάντα τὴν περιουσία τους καὶ πιθανὸν τὴν ἐλευθερία.

Ἐπιπόλαιη, ἄστοχη, ἀλόγιστη πώληση, χωρὶς σοβαρὴ αἰτία τῆς κληρονομικῆς, ἁγίας καὶ μοναδικῆς ἀκίνητης περιουσίας ἢ σχετικῆς ἀστικῆς, ἐπαναφέρει, στὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων, τὴν ζοφερὴ εἰκόνα τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 τῆς ὀμαδικῆς

φυγῆς, εὕρεσης ἐργασίας σὲ ξένες χῶρες, σ' ἓνα ταξίδι χωρὶς προοπτικὴ καὶ ἀμφίβολη ἐπιστροφή.

Εἶχε γενικευτεῖ ἡ πώληση ἀγρῶν, οἰκιῶν, κτισμάτων, βοσκοτόπων στοὺς καιροφυλαχτοῦντες ψυχροὺς κερδοσκόπους σὲ εὐτελιστικὴ τιμὴ μὲ ἀποτέλεσμα οἰκογένειες νὰ στερηθοῦν γιὰ πάντα τῆς γεωργικῆς περιουσίας τους.

Θεμιτὴ ἡ φιλοσόφηση σκοπιμότητας ἐκποίησης γεωργικῆς γῆς ἀπ' τοὺς κατόχους χωρικοὺς οἱ ὅποιοι ἐπιβάλλεται νὰ εἶναι περισσότερο προσεχτικοὶ καὶ δύσπιστοι ἔναντι τῶν ἀγοραστῶν καὶ νὰ διαγνώσουν ἔγκαιρα τὶς προθέσεις καὶ τὰ σχέδιά τους, πρὶν προβοῦν σὲ πωλήσεις.

Μεταβίβαση περιουσίας σὲ ξένους χωρὶς σκεπτικισμὸ ἴσως γίνεαι αἰτία φυγῆς τῆς νέας γενιᾶς σὲ ἄλλες σκληρὲς χῶρες ἐγκαταλείποντας τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα, γενέτειρα τῶν γονιῶν τους.

Κάθε πώληση γῆς, χωρὶς προβληματισμὸ, σὲ περίεργες προσωπικότητες ποὺ δύσκολα ἀποκαλύπτονται, ἰσοδυναμεῖ στὴν οὐσία μὲ παράδοση τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καὶ πατρίδας στοὺς ἐχθροὺς της.

Οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ μόνιμοι κάτοικοι καὶ νόμιμοι ἰδιοκτῆτες τῆς γεωργικῆς γῆς ἄς παραμείνουν πιστοὶ φύλακες τῶν ἱερῶν καὶ ὀσίων ποὺ εἶναι ἡ ἴδια ἡ πατρίδα, ἡ γῆ, τὰ βουνά, τὰ νερά, ἀγιασμένα ἀπὸ αἰῶνες, τὸ ἴδιο τὸ χωριό, ἡ ἴδια πόλη καὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ κοινὴ γλῶσσα, ἦθη, ἔθιμα, κάθε γόνιμη ἢ ἄγονη γῆ ποτισμένη μὲ ἰδρῶτα καὶ αἷμα.

Οἱ γηγενεῖς καλλιεργητὲς γῆς, ἀγωνιστὲς, συνεχιστὲς τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδας εἶναι οἱ μοναδικοὶ ἱκανοὶ νὰ διαφυλάξουν τὰ ἱερὰ χώματα τῶν ἡρώων, ἐμποδίζοντας τὴν ἐκποίηση καὶ πώληση αὐτῆς στοὺς ἄστοργους καὶ ἰδιοτελεῖς ξένους.

Ἡ γῆ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῆται ἀλλὰ νὰ μεταβιβάζεται πάντοτε σὲ καθαρὰ χέρια ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ ἀπ' τοὺς γεννήτορες στὰ παιδιά καὶ ἐγγόνια καὶ νὰ δουλεύουν αὐτή.

Ἡ κληροδότηση ν' ἀφορᾷ μόνον τοὺς γηγενεῖς μόνιμους κατοίκους, νόμιμους κληρονόμους τῆς ἀγροτικῆς περιουσίας τῶν προγόνων.

Ἡ γῆ σῶζει πεινασμένους σὲ καιροὺς πολέμων.

Ἡ γῆ χαρίζει χαρὰ, υἰγεία, εὐτυχία, ζωὴ.

Ἡ γῆ τρέφει κάθε ζωντανὴ ἢ κινούμενη ὑπαρξη.

Ἡ γῆ στηρίζει καλὲς καὶ δίκαιες δημοκρατικὲς πολιτεῖες μὲ προϋπόθεση ἄσκησης ἀληθινῆς Γεωργίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ δὲν πρέπει νὰ πωλῆται.

Γεώργιος Μαυρογιάννης

Η εθνική ανεξαρτησία, η ελευθερία και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια παραμένουν ζητούμενα.

Με την ευκαιρία των εορταστικών εκδηλώσεων για την εθνική επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940, ο ελληνικός λαός διαπιστώνει με πικρία ότι παρά τους αιματηρούς αγώνες και θυσίες του για τα ιδανικά, η εθνική ανεξαρτησία, η ελευθερία και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια παραμένουν ζητούμενα γιατί τα άνομα συμφέροντα, η ολιγαρχία-πλουτοκρατία και ο ναζισμός-φασισμός, σε αγαστή συνεργασία ανθίστανται σθεναρά.

Η εθνική μας ανεξαρτησία είναι απαιτητό όνειρο και πόθος ευσεβής αφού η Ελλάδα είναι εξαρτημένη ποικιλότητα από τα συμφέροντα των Η.Π.Α., της Αγγλίας και της Ρωσίας λόγω της γεωστρατηγικής θέσης της.

Η ελευθερία και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια πώς μπορούν να εξασφαλισθούν σε μια χώρα που βρίσκεται υπό κατοχή των νευραλγικών της σημείων και οι πλουτοπαραγωγικές πηγές ξεπουλήθηκαν και τις εκμεταλλεύονται οι πολυεθνικές εταιρείες με ό,τι αυτό συνεπάγεται;

Η ασφάλειά μας επαφίεται στο ΝΑΤΟ που μόνο τη γείτονα υπολογίζει σοβαρά και τα συμφέροντα των Η.Π.Α. παρά το γεγονός ότι οικονομικά συνεισφέρουμε δυσβάστακτα ποσά για εξοπλιστικά μέσα στα πλαίσια του ΝΑΤΟ και παράλληλα συμμετέχουμε ενεργά

στα σχέδιά του και τις επιχειρήσεις και πέραν της ελληνικής επικράτειας.

Πώς λοιπόν να είμαστε υπερήφανοι σαν Έλληνες και να αισθανόμαστε σαν ισότιμα μέλη σε μια συμμαχία που δεν μας εγγυάται την αναγκαία ασφάλεια;

Το υπάρχον πολιτικό σύστημα, σε αγαστή συνεργασία με την ολιγαρχία-πλουτοκρατία, το ναζισμό-φασισμό και τα διαπλεκόμενα συμφέροντα εφαρμόζει πολιτικές πρακτικές που καταδικάζουν τους λαούς σε αγώνες επιβίωσης.

Η ελευθερία και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια υπονομεύονται συστηματικά και οι νόμοι και θεσμοί κόβονται και ράβονται στα μέτρα τους.

Η επιστήμη και η τεχνολογία είναι στα χέρια τους.

Οι πόλεμοι επιβάλλονται και χρηματοδοτούνται ποικιλότητα και η Ειρήνη δεν ευλογείται.

Η Εκκλησία συμμαχεί με την εκάστοτε εξουσία με σχετικά ανταλλάγματα.

Ο λαός ακολουθεί την πορεία των απελπισμένων. Καταγγέλλει τη διαφθορά, τις αθέμιτες συναλλαγές, την ανοργάνωσή του κράτους, τις ελλείψεις στα σχολεία, στα νοσοκομεία, διαμαρτύρεται για την ακρίβεια, διοργανώνει πορείες με αλλοπρόσαλλα αιτήματα όπως για τις ταυτότητες, προσεύχεται μαζί με ρασοφόρους και ελπίζει στη βοήθεια του Θεού.

Ο κάθε εκέφρων πολίτης ας βγάλει τα συμπεράσματά του.

Οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας και τα πολιτικά κόμματα παλιότερα και νεότερα αποδείχτηκαν κατώτερα των περιστάσεων και χειραγωγούμενα από την ολιγαρχία-πλουτοκρατία αδυνατούν να χαράξουν την αναγκαία εθνική πολιτική.

Η πνευματική ηγεσία του τόπου με πολύχρονες σπουδές στις χώρες του καπιταλισμού που τους προσφέρουν εφόδια, μέσα και ευκαιρίες για καριέρα χρησιμοποιείται στα διάφορα σχέδια που αποσκοπούν στην κερδοφορία για τους λίγους σε βάρος των πολλών.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες τα λαϊκά αιτήματα επαφίενται στις ριζικές ανατρο-

πές που θα επιβάλουν οι ιστορικές εξελίξεις με τις κλιματολογικές αλλαγές και την ανεξέλεγκτη μετανάστευση.

Τα ακραία καιρικά φαινόμενα θα γκρεμίσουν τα τείχη της αφροσύνης και της απληστίας.

Η Ειρήνη, η Δικαιοσύνη και η Ελευθερία θα χαράξουν τη νέα πορεία της ανθρωπότητας και η ζωή θα αποκτήσει νόημα, αξία και περιεχόμενο για όλους τους λαούς.

Αγωνιζόμενοι, ενωμένοι οι όπου γης «κολασμένοι» ελπίζουν ότι τελικά θα νικήσουμε!

Πεύκη, Οκτώβρης 2023
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ

ΕΙΡΗΝΗ

Μες του πολέμου την οργή
πλανιέται η Ειρήνη
στις φλόγες μέσα τριγυρνά
ψάχνει για μια γαλήνη.
Μπροστά της βλέπει ένα παιδί
κλαίει παραμιλάει
ψάχνει για τη μανούλα του
στο σπίτι του να πάει.
Μα στο σκοτάδι δεν θωρεί
ποιο χέρι να απλώσει
ούτε νερό μήτε ψωμί
δεν έχει να του δώσει.
Παραπατάει σε γκρεμό
τα πώματα βογκάνε
ετούτη την παράνοια
ποιοι μας την κουβαλάνε;
Φωνή απ' τα ουράνια

ακούει να της κράζει
φύγε, της λέει, να σωθείς
παντού το αίμα στάζει!
Κουρελιασμένη από ντροπή
παρηγοριά ζητάει
δεν Βρίσκει μια διέξοδο
τον ουρανό κοιτάει.
Το χελιδόνι έρχεται
την πιάνει από το χέρι
ελπίδα της υπόσχεται
να πάνε σ' άλλα μέρη.
Σ' άγιες ψυχές του ονείρου
της αρετής το θαύμα
εκεί π' αγάπη κυβερνά
ειρήνη φέρνει πάντα.

Καλλιόπη Τουφίδη

Παιχνίδια

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Η τσιολέγκα

Αυτό το παιχνίδι παίζεται από αγόρια σε απλόχωρο μέρος (λιβάδι, γήπεδο) με δυο ξύλα, την τσιολέγκα και το τσιολεγκάρι. Η τσιολέγκα γίνεται από ένα γερό ξύλο κρανιάς ή φράξου μισό μέτρο μήκους και το τσιολεγκάρι στο μισό μέγεθος της τσιολέγκας και λίγο λεπτότερο, πελεκημένο στις δυο άκρες ώστε να σχηματίζει μύτες όπως το μολύβι γραψίματος.

Όταν ετοιμαστούν τα ξύλα σκάβουν στη μια άκρη του γηπέδου ένα αυλάκι 20-30 εκ. μήκος, 4-5 εκ. βάθος και 5 εκ. πλάτος. Ο πρώτος παίκτης τοποθετεί το τσιολεγκάρι στο αυλάκι το οποίο είναι κάθετα χαραγμένο προς την άλλη πλευρά του γηπέδου που είναι παραταγμένα τα άλλα παιδιά. Έπειτα βάζει την άκρη της τσιολέγκας κάτω από το τσιολεγκάρι (στο κέντρο) και με δύναμη το πετάει ψηλά και προς την κατεύθυνση των παιδιών που προσπαθούν να το πιάσουν στον αέρα προτού πέσει κάτω. Αν το πιάσει κάποιο παιδί τότε ο πρώτος “καίγεται” και παίρνει τη θέση του εκείνος που τόπιασε. Αν δεν πιάσει κανένας το τσιολεγκάρι και πέσει στο έδαφος, τότε ο παίκτης βάζει την τσιολέγκα στην αυλακιά όπως ήταν πρωτύτερα το τσιολεγκάρι. Ένα από τα παιδιά παίρνει το τσιολεγκάρι από κει που έπεσε και το ρίχνει στην τσιολέγκα προσπαθώντας να τη χτυπήσει. Αν την “πετύχει” καίγεται

ο προηγούμενος παίκτης και βγαίνει στην άκρη. Αν αστοχήσει, τότε ο ίδιος παίκτης παίρνει την τσιολέγκα και χτυπάει το τσιολεγκάρι στην άκρη με τρόπο ώστε να σηκωθεί όρθιο και τότε με σβελτάδα το ξαναχτυπάει με δύναμη στη μέση, στέλνοντάς το όσο πιο μακριά γίνεται.

Στη συνέχεια ο παίκτης μετράει με την τσιολέγκα από κει που χτύπησε το τσιολεγκάρι μέχρι εκεί που έπεσε, πόσες τσιολέγκες είναι η απόσταση (10, 20, 30 τσιολέγκες). Φωνάζει ν’ ακουστεί το νούμερο και ξαναχτυπάει με τον ίδιο τρόπο το τσιολεγκάρι να το στείλει όσο μακρύτερα μπορεί. Ξαναμετράει τις τσιολέγκες ως το νέο σημείο που έπεσε το τσιολεγκάρι και προσθέτει τις τσιολέγκες στον προηγούμενο αριθμό. Τέλος, χτυπάει και για τρίτη φορά το τσιολεγκάρι και αν ο αριθμός των τσιολεγκών περνάει τον καθορισμένο από πριν αριθμό (π.χ. 100-200 κ.λ.) τότε ο παίκτης είναι νικητής και το παιχνίδι συνεχίζει άλλο παιδί. Αν ένας παίκτης χτυπήσει τρεις φορές το τσιολεγκάρι με την τσιολέγκα και δεν καταφέρει να το απομακρύνει καθόλου από τη γη, τότε χάνει και συνεχίζει άλλο παιδί.

Εύκολα καταλαβαίνει κανείς ότι αυτό το παιχνίδι απαιτεί αντίληψη, γρηγοράδα, επιδεξιότητα και άσκηση για να βγει νικητής ο παίκτης. Κατά το παίξιμο, τα παιδιά πρέπει να είναι μακριά απ’ αυτόν που χτυπάει το τσιολεγκάρι γιατί

μπορεί να πάει σε κάποιο κεφάλι ή να βγάλει κανένα μάτι.

Οι τρεις

Τα παιδιά έλεγαν: παίζουμε τ'ς τρεις; Αφού συμφωνούσαν, πήγαιναν σ' ένα σιάδι και χωρίζονταν σε δυο ομάδες.

Εύρισκαν από τρεις πλακερές πέτρες 30-35 εκ. και απομακρυνόμενα 7-8 μέτρα έστηναν στη σειρά τις πλάκες, τη μια πίσω από την άλλη σε απόσταση 1,5-2 μέτρα. Έπειτα, με κλήρο, ξεκινούσε η τυχερή ομάδα το παιχνίδι. Πετούσε ο α' παίκτης μια πέτρα προσπαθώντας να ρίξει κάποια πλάκα της απέναντι ομάδας και αν την έριχνε είχε δικαίωμα να ξαναπετάξει άλλη μια πέτρα. Μετά πετούσε μια πέτρα ένας παίκτης της άλλης ομάδας και συνέχιζαν εναλλάξ να πετούν πέτρες μέχρι το πέσιμο όλων των πλακών.

Η ομάδα που θα έριχνε πρώτη τις πλάκες της άλλης, ήταν η νικήτρια και οι νικημένοι παίκτες έπαιρναν τους άλλους στην πλάτη (γκότσι) και τους πήγαιναν από τη μια μεριά στην άλλη. Ξανάστηναν τις πλάκες και συνέχιζαν το παιχνίδι κατά τον ίδιο τρόπο ως ότου κουραστούν. Με το παιχνίδι αυτό τα παιδιά μάθαιναν σημάδι και γυμνάζονταν όπως οι Αρχαίοι.

Καμιά φορά μερικοί έκαναν και πονηριές. Έβάζαν σε κάποια πλάκα από πίσω μια πέτρα ώστε με το πετροβόλημα να μην πέφτει εύκολα. Αυτό το καταλάβαινε εύκολα, όμως, η άλλη ομάδα αφού έβλεπε όρθια την πλάκα μετά το χτύπημα και γίνονταν μικροφασαρίες, αλλά γρήγορα επανέρχονταν στην τάξη

και συνέχιζαν το παιχνίδι. Υπήρχαν και περιπτώσεις που έριχναν τις πλάκες από τη μια και από την άλλη μεριά. Τότε έλεγαν: είμαστε "ίσια και ίσια" δηλαδή ισοπαλία.

Οι σφεντόνες

Από ρετάλια δερμάτων κόβουν ένα μακρόστενο κομμάτι 10 εκ. περίπου στο οποίο κάνουν δυο τρύπες και δένουν στην κάθε μια ένα γερό σχοινί γύρω στα 30 εκ. Από τη μια μεριά το σχοινί είναι λίγο μεγαλύτερο. Σφίγγουν δυο τρεις φορές το μεγαλύτερο σχοινί στο δείκτη του δεξιού χεριού και την άλλη άκρη την κρατάνε με τον αντίχειρα και το δείκτη. Τοποθετούν μια πέτρα σε μέγεθος μικρού αβγού ή καρυδιού, λίγο πλακέ ή στενόμακρη, στο πετσί που κρατούν τα δυο σχοινιά. Έπειτα, με κατάλληλη κίνηση, στριφογυρίζουν τη σφεντόνα στον αέρα και σε μια στιγμή αφήνουν το μικρό σχοινί και η πέτρα εκσφενδονίζεται με δύναμη και πηγαίνει αρκετά μακριά.

Για να αποκτήσουν επιδεξιότητα τα παιδιά χρειάζεται πολλή εξάσκηση. Νικητής βγαίνει αυτός που θα στείλει μακρύτερα την πέτρα.

Αυτό το παιχνίδι γίνεται αποκλειστικά από αγόρια και σε ανοιχτό μέρος, έξω από το χωριό, γιατί υπάρχει κίνδυνος να χτυπηθεί κάποιος ή να γίνουν ζημιές σε τζάμια ή κεραμίδια σπιτιών.

Σφεντόνες χρησιμοποιούσαν τα παιδιά και στον πετροπόλεμο.

Ένα άλλο είδος σφεντόνας είναι κι αυτό που στο χωριό μας λέγεται "λάστιχο". Δένουν δηλαδή, σε μια ξύλινη

δικάλα δυο λάστιχα 20-25 εκ. στις δυο άκρες και στη μέση δένουν ένα πετσάκι όπως στη σφενδόνα. Μετά βάζοντας ένα πετραδάκι στο πετσάκι κρατούν με το ένα χέρι τη δικάλα και με το άλλο το πετσάκι με την πέτρα μέσα. Σηματοδίνουν το στόχο και τραβώντας τα λάστιχα εκτοξεύεται το πετραδάκι. Συνήθως μ' αυτό κυνηγούσαν μικρά πουλιά.

Το πετροβόλημα

Η ομάδα των παιδιών παρατάσσονταν σε ένα μέρος, μακριά από σπίτια και κόσμο, έχοντας μπροστά στα πόδια του το κάθε παιδί, ένα σωρό από πέτρες. Αρχίζει το πέταμα της πέτρας και νικητής έβγαινε όποιος την πετούσε μακρύτερα ή σημάδευε καλύτερα ένα δέντρο, μια κοιτρώνα, έναν τενεκέ. Μ' αυτό το παιχνίδι γυμνάζονταν τα χέρια. Αυτό το παιχνίδι είχε και μια άλλη παραλλαγή. Εύρισκαν πέτρες πλακερές 5-10 εκ. μήκους και τις πετούσαν με τρόπο να φεύγουν στρογγυριστά και με δύναμη. Καθώς εκτοξεύονταν οι πέτρες με το χέρι, ακουγόταν ένα “βζίγκ” και έβγαινε νικητής εκείνος που κατάφερνε να προκαλέσει το πιο δυνατό “βζίγκ”.

Ο Πετροπόλεμος

Για το παιχνίδι αυτό χωρίζονταν τα παιδιά σε ομάδες ή κατά μαχαλάδες, αλλά και χωριό με χωριό (Μαυροβούνι-Ραβένια για παράδειγμα).

Καταστρώνονταν σχέδια επιχειρήσεων όπως στον πραγματικό πόλεμο. Το πλεονέκτημα είχε η ομάδα που βρισκόταν στο ψηλότερο σημείο.

Ευτυχώς μεταπολεμικά και προπαντός μετά τον εμφύλιο πόλεμο ατόνισε αυτό το επικίνδυνο παιχνίδι, που άφησε σε πολλούς από εμάς κάποιο σημάδι - ενθύμιο εκείνου του καιρού...

Ο τσιοκαλοπόλεμος

Πολύ πιο ακίνδυνος από τον πετροπόλεμο ήταν ο πόλεμος με τα “τσιόκαλα”. Μετά το “ξεσπύρισμα” του καλαμποκιού έμεναν τα στελέχη που κρατούν τα σπυριά (τον καρπό) που άχρηστα πια υπήρχαν σωροί έξω από τις αυλές των σπιτιών. Τα παιδιά μάζευαν από αυτά τα “τσιόκαλα” όπως λέγονταν στο χωριό και γέμιζαν τις τσέπες και την μπλούζα τους. Μετά χωρίζονταν σε αντίπαλες ομάδες στην αυλή του σχολείου ή σε κάποιο χέρσο χωράφι και άρχιζαν τη... μάχη. Όποιος πετυχαίνονταν από την αντίπαλη ομάδα έβγαινε έξω από το παιχνίδι γιατί υποτίθεται ότι “σκοτώνονταν”.

Αν υπήρχαν τοίχοι ή δέντρα στο “πεδίο της μάχης” οι πολεμιστές προσπαθούσαν να καλύπτονται από τις βολές των αντιπάλων. Στο τέλος της μάχης, όταν δηλαδή είχαν “σκοτωθεί” όλοι από την α ή β ομάδα θεωρούνταν νικημένοι και κουβαλούσαν μετά τους νικητές “γκότσι” απέναντι για να ξαναρχίσουν το παιχνίδι. Πολύ σπάνια υπήρχε και ισοπαλία, αν οι τελευταίοι παίχτες “σκοτώνονταν” ταυτόχρονα και οι δυο. Σ' αυτό το παιχνίδι έπαιζε ρόλο το καλό σημάδι, αλλά και η αντίληψη των παιδιών.

(Συνέχεια στο επόμενο)

Σ.Τ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ

Από την ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ Ν. ΔΡΑΜΑΣ λάβαμε πρόσφατα το πολύ ενδιαφέρον βιβλίο με τον πιο πάνω τίτλο. Συγγραφέας του ο Γρηγ. Μαρτίνης.

Στις 333 σελίδες του βιβλίου γίνεται μια ιστορική αναδρομή στα αίτια της μετανάστευσης κατοίκων από τα χωριά της Ηπείρου (τέλη 18ου αιώνα – 2022) στα ψωμοτόπια του Νομού και στην πόλη της Δράμας.

Οι Ηπειρώτες με την εργατικότητα και την προοδευτικότητά τους αναδείχτηκαν πρωτοπόροι συμβάλλοντας στην ανάπτυξή της και η προσφορά τους επιβραβεύτηκε ακόμα και με ανάδειξη σε διάφορους τομείς της κοινωνίας όπως εκλογή Δημάρχων, ίδρυση Συλλόγων κ.α.

Εκλεκτό μέλος της Δραμινής κοινωνίας ήταν και ο Παναγιώτης Σταυρίδης (από το Ελεύθερο Κόνιτσας) ο οποίος διετέλεσε Πρόεδρος της Ένωσης Ηπειρωτών για πολλές τριετίες (11) ως την ημέρα που έφυγε από τη ζωή.

Η επιθυμία και η προσπάθειά του για την έκδοση ενός βιβλίου για την παρουσία των Ηπειρωτών στη Δράμα πραγματοποιήθηκε με το παρόν.

Παραθέτουμε τις σκέψεις του όπως διατυπώνονται στην πρώτη σελίδα του βιβλίου:

Με ιδιαίτερη χαρά σας «κοινωνούμε» την ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΤΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ, κλαδιά του ιστορικού δέν-

τρου της Ηπείρου, που απλώθηκαν, ρίζωσαν, δραστηριοποιήθηκαν και προσέφεραν στη μαρτυρική Δραμινή Γη, τη δεύτερη πατρίδα τους.

Νιώθουμε περηφάνια για το αγωνιστικό πνεύμα και τα επιτεύγματα των προγόνων μας, αλλά και ανάγκη και ευθύνη να μην τους λησμονήσουμε. Απόρροια όλων αυτών η συγγραφή και έκδοση αυτού του βιβλίου, ενός βιβλίου αφενός μνήμης και τιμής για τους προγόνους μας και αφετέρου παρακαταθήκης για τους απογόνους μας και τις μέλλουσες γενιές.

Τη συγγραφή της Ιστορίας μας την ανέλαβε και τη διεκπεραίωσε ο αγαπητός συμπατριώτης μας, φιλόλογος, Γρηγόρης Μαρτίνης, με πολύχρονη και κοπιαστική προσπάθεια, έρευνα και καταγραφή.

Το ταξίδι αυτό στον χρόνο ας το απολαύσουμε, χωρίς ωστόσο να ξεχνούμε τον στόχο μας, να διασώσουμε από τη λήθη τους Ηπειρώτες της Δράμας και την Ιστορία τους, να διατηρήσουμε και να παραδώσουμε την «αλήθεια» τους στις γενιές που ακολουθούν.

Ο Πρόεδρος
της Πανηπειρωτικής
Ένωσης Ν. Δράμας
Παναγιώτης Σταυρίδης

Τραγούδια από το Ασημοχώρι

Φωτεινή-Ζαφείρη-Τσάνου

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Καρδιά καλή, καρδιά χρυσή, καρδιά βαλαντωμένη
γιατί δεν παίζεις, δε γελάς, 'πως σ' είχα μαθημένη;
Το τι καλό 'χω να χαρώ, να παίξω να γελάσω
τα χέρια που μ' αγκάλιαζαν είναι μακριά στα ξένα.
Τίνος ματάκια τον κοιτάν και τα δικά μου κλαίνε;
Τίνος χεράκια τον κερνάν και τα δικά μου τρέμουν;
Τίνος χειλάκια τον φιλάν και τα δικά μου σκάνε;

Παπά-Δημήτρης Τάτσης

Παπαδοπούλα του παπά, ποιον αγαπάς καλύτερα
τον άντρα σου ή τον γείτονα;
Τον άντρα μου τον αγαπώ, το γείτονα καλύτερα.
Τ' αντρός μου βράζω τραχανά, του γείτονα τυρί μ' αυγά.
Άντρας μ' να γίνει μάρμαρο κι ο γείτονας τριαντάφυλλο
για να πατώ στο μάρμαρο να κόβω το τριαντάφυλλο.

Παπά-Δημήτρης Τάτσης

Κούπα-κούπα μπιρμπιλένια κόρη μαργαριταρένια
φτιάξ' μου καλό γιοφύρι να περάσω πέρα-πέρα
στον παπά τη θυγατέρα
που πουλάει τα μήλα δέκα
τα λεμόνια δεκαπέντε
παίρνω, σχίζω ένα λεμόνι
βρίσκω την αγάπη μέσα.
Με τα χέρια σταυρωμένα
και με τα μαλλιά πλεγμένα.

Παπά-Δημήτρης Τάτσης

Από τη μηλιά κι ως την κυδωνιά
δεν αλέθει ο μύλος ίσ' καμιά φορά
μου αλέθει ο λόγος της μάνας της.
Μπαίνει ξένος βγαίνει δε μπορ' να τη βρει.
Σύρε ξένε μ' σύρε, σύρε στο καλό
και στο γύρισμά σου γύρνα κι από δω.

Παπά-Δημήτρης Τάσης

Μπερδεύτηκε μια λεμονιά με μια νεραντζοπούλα
έτσι μπερδεύτηκα κι εγώ με μια γειτονοπούλα.
Μωρή κακιά γειτόνισσα τι έχεις και με μαλώνεις
για μασ' τα περιστέρια σου πόρχονται στην αυλή μου
και παίρνουνε το χώμα μου στα νυχοπόδαρά τους
κι εγώ το χώμα τόθελα να φτιάξω μοναστήρι
να βάλω ένα νιο παπά κι ένα καινούριο διάκο.

Παπά-Δημήτρης Τάσης

Μόλεγε μωρ' μόλεγε μόλεγε η μάνα μου
γιέ μου μάθε γράμματα, μάθε κοντυλίσματα
κι εγώ δεν την άκουσα δεν την παραήκουσα
πιστικός εγίνηκα χίλια πρόβατα έβοσκα
χίλια πρόβατα έβοσκα κι εβδομήντα δυο σκυλιά
με τη φλογερίτσα μου κάθε ράχη να λαλώ.
Τ' άκουσε μια νιούτσικη μια κυρά Βουλγάρισσα
Βουλγάρα βγάλε μας κρασί, κρασί να πιούμε βράδυ.

Βαγγέλης Τσεπέλης

Όμορφος γενίτσαρος κυριά Συργιώ
στο σεφέρι κίνησε να πάγει ο νιός.
Γύριζε ξεγύριζε στον Τούρναβο
κλέφτες τον αγνάντευαν από μεριά
ντουφεκιά του ρίζανε δεξιά μεριά.
Το στόμα γαίμα γιόμισε τ' αχείλη του φαρμάκι
είχε δούλους ν' όπ' έκλαιγαν θλιβά-θλιβά
κλάψετε δούλοι μ' κλάψετε θλιβά-θλιβά.
Σύρτε πέστε το τ'ς μάνας μου της παπαδιάς
και της αδελφής μου της καλογριάς.

Βαγγέλης Τσεπέλης
(συνεχίζεται)

Το ρολόι

Από την Αρχαιότητα οι άνθρωποι προσπάθησαν να βρουν τρόπους για τη μέτρηση του χρόνου (ηλιακά ρολόγια, κλεψύδρες κ.α.) μέχρι που άρχισαν να κατασκευάζονται ρολόγια με μηχανισμούς με τους οποίους υπολογίζεται ο χρόνος σε ώρες, λεπτά και δευτερόλεπτα. Τοποθετήθηκαν μεγάλα ρολόγια σε καμπαναριά και άλλα εμφανή σημεία, σε σπίτια, γραφεία κ.α. καθώς και μικρότερα τσέπης ή χεριού ηλεκτρονικά κ.λπ. ώστε σήμερα να φορούν ρολόι ακόμα και τα μικρά παιδιά...

Στα χωριά μας προπολεμικά αραιά και που θά 'βρισκες ανθρώπους με ρολόι. Κάποιος ταξιδεμένος ή «άρχοντας» θα είχε κρεμασμένο με αλυσίδα στην τσέπη του γιλέκου του ρολόι με ένα ή δύο καπάκια, ενώ οι άλλοι χωριανοί, αγρότες, κτηνοτρόφοι υπολόγизαν τις ώρες με την κίνηση του ήλιου (αυτό βέ-

βαια όταν είχε λιακάδα). Υπολόγизαν την ώρα επισημαίνοντας πότε φωτίζεται κάποιο σκιερό σημείο με έναν βράχο ή κάτι άλλο και κανόνιζαν πότε θα ξεζέψουν τα βόδια από το όργωμα, πότε θα γευματίσουν κ.λπ.

Στο χωριό μου χρησιμοποιούσαν τη «βουκέντρα» ένα ραβδί με αιχμηρή μύτη με το οποίο σκοντούσαν τα βόδια για να βαδίζουν γρήγορα στο όργωμα. Έλεγαν π.χ. «ο ήλιος είναι μια βουκέντρα ψηλά απ' το βουνό ή δυο βουκέντρες, άρα είναι ώρα να κάνουν την τάδε ή τη δείνα εργασία».

Σπουδαίο ρόλο έπαιζε και ο πετεινός με το πρωινό λάλημά του...

Μετά από αυτή την εισαγωγή, ας δούμε τι γράφει ο φίλος του περιοδικού μας Π. Μπελθικιώτης από την Αειόπετρα (πρώην Σαναβό) για το ίδιο θέμα:

Σ.Τ.

Το ωρολόγιο του Μαζίου

Το ωρολόγιο του Μαζίου
Και προφανώς όχι μόνο.

Στα χρόνια που κανείς στο χωριό δεν είχε ωρολόγιο είχαν βρει τον τρόπο να υπολογίζουν τον χρόνο με σημάδια δύο πέτρες στο απέναντι βουνό. Ο υπολογισμός αυτός γινόταν τις μεσημβρινές ώρες κυρίως κατά την θερινή περίοδο.

Στη βάση του απέναντι βουνού υπάρ-

χει ο Ιερός Ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης της Κοινότητας Καλλιθέας.

Αριστερά της εκκλησίας ξεκινάει (ή τερματίζει) μια χαράδρα. Στο μέσον αυτής της χαράδρας και αριστερά της καθώς την ανεβαίνουμε υπάρχουν 2 πλάκες με κάποια απόσταση η μία από την άλλη. Η μικρότερη είναι χαμηλότερα.

Το καλοκαίρι που είναι μεγάλη ημέρα και ο κόσμος τότε αγρότες και κτηνοτρόφοι ήταν στην ύπαιθρο -στο λόγγο και στα χωράφια- οι δύο πέτρες βοηθούσαν στον υπολογισμό της ώρας.

Καθώς από το πρωί όλη η πλευρά του βουνού είναι σκιασμένη, όταν ο ήλιος φώτιζε την χαμηλότερη μικρή πλάκα η ώρα ήταν 12 συν-πλην 5 ή 10 λεπτά. Και όταν ο ήλιος έφθανε στη μεγαλύτερη και ψηλότερη πλάκα ή ώρα ήταν 13.00.

Αυτό υπολογιζόταν τότε με το παλιό ωράριο, το νυν χειμερινό.

Με αυτό τον τρόπο οι σκληρώς το καλοκαίρι εργαζόμενοι -θερισμό, σκάλι-

σμα καλαμποκιών, δέσιμο τριφυλλιών, αχύρων και όλες τις χειρωνακτικές εργασίες- κανόνιζαν το γεύμα τους και την κάποια μικρή τους ξεκούραση.

Καθώς τώρα κάθομαι μεσημέρι στη βεράντα του σπιτιού μου ασυναίσθητα παρατηρώ το ίδιο φαινόμενο και εξηγώντας το στα παιδιά και τα εγγόνια μου ξαναθυμάμαι και εξιστορώ τη ζωή και τις συνήθειες των χρόνων εκείνων που επαναλαμβάνονταν με τον ίδιο τρόπο μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 άντε και λίγο αργότερα.

Μπελθικιώτης Παναγιώτης

Τα σχολεία μας

Στα 42 χωριά της επαρχίας Κόνιτσας, σήμερα λειτουργεί μόνο ένα Δημοτικό Σχολείο στο ορεινό Δίστρατο με τέσσερις (4) μαθητές. Φοβερό αυτό το φαινόμενο.

Παλιότερα, σε κάθε χωριό, λειτουργούσε Δημοτικό Σχολείο και σε μερικά μάλιστα και Νηπιαγωγείο. Σήμερα λοιπόν μόνο ένα και μάλιστα με αυτούς τους μαθητές που αύριο μετά την αποφοίτησή της θα κλείσει και αυτό. Πού πάμε λοιπόν δυστυχώς;

Κάτι πρέπει να κάνουμε όλοι μας!

Μερικοί μας λένε: «Έχει ο Θεός θα μας βοηθήσει». Και βέβαια βοηθάει ο Θεός, όταν κι ημείς κάνουμε το θέλημά του.

Όμως πανάρχαιο είναι το ρητό: «Συν Αθηνά και χείρα κινεί». Συνεπώς με τη

βοήθεια βέβαια του Κράτους, με τη δική μας σύνεση, συνεννόηση και δραστηριότητα και επιδότηση των νέων που ζητούν να εργαστούν στον τόπο τους να τους βοηθήσουμε να επιστρέφουν, όλα μπορούν να διορθωθούν και οι νέοι μας θ' αποκτήσουν με χαρά παιδιά και θ' ανοίξουν τα σχολεία μας.

Κι όλα θα πάνε καλά. «Θαρσείν χρη, ταχ' αύριον εσετ' άμεινον! Όμως οι καιροί γαρ ου μενετοί». Όλοι μας ας δραστηριοποιηθούμε.

Πιστεύω ότι η ζωή μας θα γίνει καλύτερη.-

Ευχαριστώ

Σ.Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ορεινές διαδρομές Στο Φαράγγι του Βίκου

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Η συνέχεια

Ανυπομονούσαμε να διεισδύσουμε στην ομορφιά, που μας είχε αποκαλυφθεί από τα φτερά του πετρίτη στην Οξιά.

Ο μίτος της Αριάδνης, με τη μορφή του Εθνικού Μονοπατιού 03, μας περίμενε. Ζαλωθήκαμε τα σακίδια μας, με κύριο χρειαζόμενο το νερό, κρατήσαμε γερά τα μπατόν στα χέρια μας και με ακμαίο το ηθικό κατηφορίσαμε προς την κοίτη του φαραγγιού. Μετά το αρχικό καλντερίμι, το μονοπάτι, διαρκώς κατηφορικό, ξετυλίγεται ανάμεσα από σφενδάμια, γαύρους και κρانيές και είναι κακότροπο.

Ξεκούραστοι καθώς ήμασταν, φθάσαμε σύντομα στην ξεροπόταμη, Ιούλιος γαρ, κοίτη του φαραγγιού, όπου τα ίχνη του εποχιακού ξέφρενου καλπασμού των νερών είναι ανεξίτηλα: Πέτρες μικρές, μεγάλες κι ακόμη μεγαλύτερες, αρκετές στο μέγεθος βράχων, λείες, ισιωμένες από το συγχρωτισμό τους με τα χειμαρρώδη νερά και άσπρες, ξέξασπρες και από το χαίδεμα του ήλιου κείτονται διάσπαρτα στην κοίτη.

Ιππεύσαμε σε μερικές εντυπωσιακές σε σχήμα και μέγεθος και φωτογραφηθήκαμε. «Τα παιδιά παίζει» έλεγαν πα-

λιότερα οι δάσκαλοι.

Πεζοπορούσαμε στην αριστερή όχθη της λεκάνης ροής. Η διαδρομή ήταν εύκολη. Σε δυο σημεία έχουν κατασκευαστεί ξύλινες ράμπες και σκαλοπάτια για τη διευκόλυνση των οδοιπόρων.

Σ' όλη τη διαδρομή η ματιά μας περιδιάβαινε στις εντυπωσιακές ορθοπλαγιές, στις βραχοσκεπές των πρανών και στους σχηματισμούς της λεκάνης απορροής.

Όλα ήταν μαγικά!

Στην τοποθεσία «Κλήμα» υπάρχει χώρος για ξεκούραση και πόσιμο νερό. Είναι εκεί, όπου ο Μέγας Λάκκος, χαράδρα της Τύμφης, τέμνει το Φαράγγι του Βίκου.

«Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη.»

Συνεχίσαμε την πορεία μας μέσα σε πυκνή βλάστηση μακρύτερα από την κοίτη. Πλησιάζαμε στις κύριες πηγές του Βοϊδομάτη. Το μονοπάτι διακλαδίζεται. Το αριστερό ίχνος οδηγεί ψηλά στο χωριό Βίκος, στον τελικό προορισμό μας. Το δεξιό στις πηγές. Ακολουθήσαμε εκείνο των πηγών και γρήγορα βρεθήκαμε μπροστά στη φάτνη γέννησης του κυρίως Βοϊδομάτη.

Δεκάδες κυβικά μέτρα νερού αναβλύζουν στο λεπτό από τα βράχια της πλαγιάς και ταυτόχρονα δημιουργούν το ρου του ποταμιού.

Οι πηγές Βοϊδομάτη (Φωτ. Σ. Π. Τ.)

Είναι κάτι το αξιοθαύμαστο. Ένα ποτάμι γεννιέται μπροστά στα μάτια μας και «ευθέως βαδιστικό», εύρωστο, αυθεντικό, καθαρόαιμο ξεκινά το όμορφο ταξίδι του.

Ευπολυθήκαμε και μπήκαμε στο τρεχούμενο νερό.

Οπισθοχωρήσαμε άτακτα. Το νερό ήταν παγωμένο. Δεν αντεχόταν. «Γάργαρο, κρυστάλλινο, το πίνεις με τις χούφτες σου και χαίρεσαι σαν παιδί!»

Χαρήκαμε, ξεκουραστήκαμε και προετοιμαστήκαμε για «το τελευταίο μίλι».

Επιστρέψαμε στη διακλάδωση και πήραμε το μονοπάτι του ανήφορου για το χωριό Βίκος.

Το τμήμα αυτό της διαδρομής της διάσχισης του φαράγγιού είναι το πιο επίπονο, είναι σαν την «ουρά του γαιδάρου». Όμως σηματοδοτεί το τέλος της υπέροχης διαδρομής.

Λίγο πριν το νήμα του τερματισμού,

μετά έξι ώρες πεζοπορίας, από ένα πεζούλι δίπλα στο μονοπάτι ρίξαμε και πάλι τη ματιά μας στο έξοχο Φαράγγι, που είχαμε αξιωθεί να το περπατήσουμε.

Η θέα του φαράγγιού κι από εκεί ήταν μαγευτική.

Χαμηλά, στο βάθος, ο ζαφειρένιος Βοϊδομάτης συνέθετε μαζί με το ξωκλήσι της Παναγιάς, Καθολικό παλιότερης Μονής, μια νωπογραφία αξιοζήλευτης τελειότητας.

Στην Ταβέρνα-Εστιατόριο του Χριστόφορου Τσουμάνη, στο Βίκο, αρνάκι λεμονάτο, κοντοσουβλι φιλέτο κοτόπουλου, χορτόπιτες και λευκό κρασί απογείωσαν τη διάθεσή μας.

Ήμασταν εκεί οι: Γιώργος, Λευτέρης και Νίκος Παρλάνης, Μάκης Τζίτζιος, Νίκος Γεωργιάδης, Θωμάς Τζήγας, Δημήτρης και Τίμης Ιωαννίδης, Στέργιος Τζέλης, Γιάννης Λιάσης, Γιάννης Τραϊανός και εγώ.»

Μάζεψα το ειληπτάριο και το φύλαξα και πάλι στη θέση του. Είχαμε φτάσει πια στην κορυφή της Σαμαρόπετρας.

«Παππού, πότε θα μας πας και στο Φαράγγι του Βίκου;» ρώτησαν με μια φωνή Γιώργος και Θανάσης.

«Όταν θα είστε στη ΣΤ' και Ε' τάξη του Δημοτικού Σχολείου!», απάντησα με βεβαιότητα!

Θανάσης Τραϊανός

Εύθυμα και σοβαρά

Τεχνητή Νοημοσύνη:

Ένα ευφυές προϊόν χωρίς ψυχή (Μέρος 2ο)

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Η Τ.Ν. απλώς θα μιμείται στον καλύτερο δυνατό βαθμό αυτές τις ιδιότητες και θα τις κάνει με μεγαλύτερη ταχύτητα και πιο εξυπηρετικά. Ο άνθρωπος θα δίνει τον όγκο των πληροφοριών και η ΤΝ απλώς θα κάνει δισεκατομμύρια συνδυασμούς και μαθηματικούς υπολογισμούς για κάποιο θέμα, που ο άνθρωπος δεν θα μπορεί να κάνει σε δεδομένο χρόνο. Επειδή εκμετάλλευση όπως είπαμε στα εργαζόμενα ρομπότ δεν υπάρχει, κοινωνικοπολιτικές ιδεολογίες και πολιτικά κόμματα που στηρίζονται και «παίζουν τα ρέστα» τους στην εκμετάλλευση των εργαζομένων, θα έχουν πρόβλημα στο μέλλον. Το βάρος θα πέσει στις θεσμοθετημένες ανισότητες και στην ανθρωπιά που θα κυριαρχεί στις κοινωνίες. Κάποιοι αισιόδοξοι λένε ότι θα αυξηθούν θέσεις εργασίας για ανθρώπους από την πρόοδο της ΤΝ. Αλλά αυτό προς το παρόν είναι στη θεωρία και ποιο θα είναι τελικά το ισοζύγιο χαμένων θέσεων και νέων θέσεων εργασίας άγνωστο. Ένα παράδειγμα των ημερών μας είναι η επίδραση της ΤΝ στη συρρίκνωση του μεταφραστικού τμήματος της ΕΕ (Ευρωπαϊκής Ένωσης). Μηχανήματα υψηλής τεχνολογίας, που έχουν την ικανότητα να διατρέξουν την ευρωκρατική ορολογία με ταχύτητα ρεκόρ, έχουν αντικαταστήσει εκατοντάδες μεταφραστές που εργάζονται για την ΕΕ, μειώνοντας ένα εκ των μεγαλύτερων και παλαιότερων τμημάτων μεταξύ των πολύγλωσσων δομών των Βρυξελλών. Χαριτολογώντας θα λέγαμε: Οι μεταφραστές που... χάνονται στην ηλεκτρονική μετάφρα-

ση. Πρόσφατα σε μια διαμαρτυρία-απεργία των ηθοποιών του Χόλλυγουντ ακούστηκε εκτός των άλλων σαν αίτημα και το εξής: «Να μην παράγονται κινηματογραφικές ταινίες με τη βοήθεια ΤΝ που θα χρησιμοποιεί τις εικόνες και τις φωνές των ηθοποιών χωρίς την φυσική τους παρουσία (σε μικρό ή σε μεγάλο βαθμό) στα γυρίσματα». Και αυτό γιατί μπορεί να μειώνεται το κόστος των ταινιών, να κερδίζουν περισσότερα οι παραγωγοί, αλλά οι ηθοποιοί θα χάνουν οικονομικά, ενώ θα μειώνονται και οι θέσεις εργασίας τους.

Τα πιο πάνω είναι δύο απλά παραδείγματα απ' αυτά που συμβαίνουν, πολλά άλλα θα επακολουθήσουν. Η ανεργία θα «χτυπήσει κόκκινο» σε πολλές (μην πω σε όλες) τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Μην έχουμε καμιά αμφιβολία ότι στο μέλλον, η Τ.Ν θα στείλει στην ανεργία διαιτητές και βοηθούς στα διάφορα αθλήματα (ποδόσφαιρο, μπάσκετ κ.λπ.). Θα πουν πολλοί ότι αυτό είναι καλό, η διαιτησία δεν θα επηρεάζεται ούτε θα δωροδοκείται. Εξαρτάται. Μην δούμε και ρομπότ-εκπαιδευτικούς, αστυνομικούς, στρατιωτικούς, ή πολιτικούς κ.λπ. Βέβαια στους πολιτικούς η ρομποτοποίηση έχει γίνει εδώ και δεκαετίες «ό,τι πει ο αρχηγός και τα συμφέροντα».

Σε μια «προτεσταντική εκκλησία» πρόσφατα έβαλαν και ρομπότ-ιεροκήρυκα. Ο Θεός να «βάλει το χέρι» του να μη δούμε στο μέλλον και στην Ορθοδοξία ρομπότ-ιερείς (υπάρχει έλλειψη ιερέων και κάποιοι επίσκοποι δυστυχώς χειροτονούν οποιονδήποτε), επίσης ρομπότ-πνευματικούς που

θα σου διαβάσει την «συγχωρητική ευχή» στο πι και φι όπως λέμε λαϊκά, ρομπότ-ψάλτες κ.λπ. Για την τελευταία περίπτωση ήδη παρατηρούμε «πρόδρομα στοιχεία», ψάλτες με τάμπλετ και κινητά να ψέλνουν, καθώς και πολλούς πιστούς να παρακολουθούν τη θεία λειτουργία μ' αυτά. Ίσως πει κάποιος ότι θα έχουμε ρομπότ-ψάλτες καλλιφώνους, συγκρίνοντάς τους με κάποιους ανθρώπους-ψάλτες που σε κουράζουν και σου «βγάζουν την ψυχή». Αλοίμονο αν πέσουμε σ' αυτή τη παγίδα για λόγους πρακτικούς, μόδας ή γενικά αντίληψης μοντερνισμού. Οι Ιάπωνες ειδικοί προβλέπουν ότι σε λιγότερο από δεκαπέντε χρόνια τα ευφυή προσωπικά ρομπότ θα είναι τόσο συνηθισμένα, όσο οι προσωπικοί υπολογιστές σήμερα. Ας δούμε περιληπτικά την χρησιμότητα των ρομπότ και σε κάποιες άλλες περιπτώσεις. Ρομπότ χρησιμοποιούνται στα νοσοκομεία όχι μόνο για μεταφορά εγγράφων και φαρμάκων, αλλά και για εγχειρήσεις σε εγκεφάλους, καρδιές, μηριαίες αρθρώσεις κ.λπ. Αυτό ονομάζεται ρομποϊατρική. Έχουν φτιαχτεί μικροσκοπικά ρομπότ (νανορομποτική) που μπορεί ο ασθενής να τα καταπιεί. Μπορούν να κινηθούν μέσα σε αγγεία και όχι μόνο και όταν φτάσει στο κατάλληλο σημείο μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα νυστέρι ή άλλο εργαλείο για να εκτελέσει εγχείρηση, να αποδεσμεύσει μια δόση φαρμάκων, να δώσει εικόνα και πληροφορίες του χώρου, να κάνει θεραπεία ή εγχείρηση καρκινικών όγκων κ.λπ. Ρομπότ χρησιμοποιούνται στο διάστημα, κάτω από τη θάλασσα, στον αέρα και σε οποιαδήποτε πτυχή της ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος μπορεί να φανταστεί κανείς. Για το στρατό έχουν φτιαχτεί «έξυπνες» βόμβες, πύραυλοι κ.λπ. που με ΤΝ αλλάζουν ταχύτητα, διαδρομή (πορεία) και πετυχαίνουν τους στόχους με ακρίβεια χιλιοστού. Μη επανδρωμένα αεροπλάνα (drones) κάνουν

τέτοιες ζημιές (αν αποφύγουν βέβαια τα αντιαεροπορικά, τα οποία και αυτά βελτιώνονται ανάλογα με την ΤΝ) που δεν τις έχει ξαναζήσει η ανθρωπότητα διαχρονικά. Το καθετί και το αντίδοτό του βελτιώνονται συμμετρικά με την τεχνολογία αυτή. Ρομπότ-στρατιώτες θα αντικαταστήσουν ανθρώπους-στρατιώτες για βρόμικες και δύσκολες αποστολές. Αν και κάποιος φίλος χαριτολογώντας είπε ότι τα ρομπότ για τον πόλεμο στοιχίζουν ακριβά, ενώ η ανθρώπινη ζωή είναι φτηνή και δεν θα τα επιλέξουν τελικά οι «γύπες του πολέμου».

Η zoφερή αλήθεια δυστυχώς είναι άλλη, στο μέλλον θα χρησιμοποιηθούν μαζικά και συνεχώς βελτιούμενα και εξελισσόμενα, με ό,τι καταστρεπτικό σημαίνει αυτό. Βέβαια μη επανδρωμένα αεροπλάνα (drones) μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για καλούς σκοπούς π.χ. προφύλαξη δασών από πυρκαγιές (να ειδοποιούν έγκαιρα όταν πρωτοεμφανιστούν κ.λπ.), φωτογράφιση χώρων και δύσβατων περιοχών για προφύλαξη ή επιστημονικές έρευνες, αστυνόμευση κ.λπ. Σχετικά πρόσφατα ένα σύγχρονο πρόγραμμα ΤΝ το AlphaZero (το πιο αποτελεσματικό σκακιστικό πρόγραμμα στον κόσμο) νικάει στο σκάκι τους καλύτερους σκακιστές (παγκόσμιους πρωταθλητές) ή προηγούμενα ανάλογα σκακιστικά προγράμματα ΤΝ. Οι τακτικές που ανέπτυξε ο ανωτέρω πρόγραμμα ήταν πράγματι πρωτότυπες και εν πολλοίς ανορθόδοξες. Θυσίασε πεσσούς (πίονια) που οι άνθρωποι παίκτες θα θεωρούσαν πολύτιμους, συμπεριλαμβανομένης της βασιλίσσας του. Εκτέλεσε κινήσεις που οι άνθρωποι δεν το είχαν εκπαιδεύσει να εξετάσει και, σε πολλές περιπτώσεις δεν είχαν καν σκεφτεί. Το AlphaZero δεν είχε μια στρατηγική με την ανθρώπινη έννοια, αλλά μια δική του λογική, βασισμένη στην ικανότητά του να αναγνωρίζει μοτίβα κινήσεων σε ένα απέραντο σύνολο πιθανοτήτων που

ο ανθρώπινος νους δεν μπορεί πλήρως να επεξεργαστεί ή να χρησιμοποιήσει.

Μια πρόσφατη επιτυχία μέσω της ΤΝ ήταν να παραχθεί η ανακάλυψη ενός νέου αντιβιοτικού, ικανού να σκοτώσει στελέχη βακτηρίων που μέχρι τότε ήταν ανθεκτικά σε όλα τα γνωστά αντιβιοτικά. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο μέσω της συμβατικής έρευνας απαιτεί κοστοβόρα και συνεχή εργασία που διαρκεί χρόνια, καθώς οι ερευνητές αρχίζουν με χιλιάδες πιθανά χημικά μόρια και μέσω δοκιμής και πλάνης τα περιορίζουν σε λίγα υποψήφια, ελπίζοντας να σταθούν τυχεροί με το να εισάγουν μικροαλλαγές στην υφιστάμενη μοριακή δομή κάποιου από τα υποψήφια μόρια κ.λπ. Οι ερευνητές με την ΤΝ έκαναν κάτι άλλο: Έδωσαν εντολή μετά από κάποια «εκπαίδευση» στο σύστημα να μελετήσει έναν τεράστιο αριθμό (61.000) μορίων, φαρμάκων, διαφόρων αντιβιοτικών, χημικών ουσιών καθώς και φυσικά προϊόντα, ώστε να προκύψει ένα αντιβιοτικό που να μην έμοιαζε με κάποιο προϋπάρχον, να μην είναι τοξικό κ.λπ. και πράγματι προέκυψε κάτι τέτοιο. Ήταν ένας θρίαμβος. Το σύστημα της ΤΝ έκανε δισεκατομμύρια συνδυασμούς (περισσότερους από ότι αντιστοιχούν στο σκάκι) δεν επεξεργάστηκε απλώς δεδομένα από ό,τι ήταν ανθρωπίνως δυνατόν, αλλά επίσης εντόπισε όψεις της πραγματικότητας που οι άνθρωποι δεν είχαν εντοπίσει, ή ίσως δεν μπορούσαν. Με τους υπολογιστές και την ΤΝ έχουν συνδεθεί το ψηφιακό χρήμα, τα κρυπτονομίσματα και γενικά η οικονομία. Στο άμεσο μέλλον ακόμα πιο ολοκληρωτικά. Επίσης η τεχνολογία των ολογραμμάτων με την ΤΝ. Ακόμα και σήμερα (σκεφτείτε τι μπορεί να γίνει στο μέλλον) με λέιζερ έχουμε εξαιρετικά ολογραφικά είδωλα τα οποία από οπτική άποψη δεν διαφέρουν καθόλου από το αντικείμενο (σε σημείο που ο ανυποψίαστος παρατηρητής

προσπαθεί να πιάσει αυτό το είδωλο) γιατί δίνει την αίσθηση του στερεού, έχει παράλληλη και ακόμα έχει και τις αντανakλάσεις του φωτός που μπορεί να δημιουργούσε το αντικείμενο. Πριν λίγα χρόνια το ολόγραμμα της Μαρίας Κάλλας (παρότι η ίδια δεν είναι εν ζωή) τραγούδησε όπερα μπροστά σε κοινό κ.λπ. Μελλοντικά τέτοια ολογραφικά και ρομποτικά είδωλα υψίστης τεχνητής νοημοσύνης και ευφυΐας, θα μπορούν να εμφανίζονται μέσω τέλειων συσκευών τεχνολογίας (γιατί όχι και από εξελιγμένες τηλεοράσεις του μέλλοντος), «ακόμα και στο σαλόνι του σπιτιού μας» ανταποκρινόμενοι στις επευφημίες και στις παραγγελίες μας. Συζητώντας μαζί μας ή ό,τι άλλο επιθυμεί κανείς. Το ολόγραμμα-ρομπότ θα περιλαμβάνει (μιμείται) ψηφιακά, την νοητική και ψυχοσυναισθηματική δομή, τη συμπεριφορά, τις γνώσεις, τα θέλω κ.λπ. συγκεκριμένου προσώπου, που μπορεί να είναι καλλιτέχνης, πολιτικός, γιατί όχι και ένας παγκόσμιος δικτάτορας μιας παγκόσμιας διακυβέρνησης στο μέλλον. Συνεχίζουμε σε πιο γήινα θέματα: Κάποια ρομπότ μιμούνται ζωντανούς οργανισμούς. Ρομπότ με έξι πόδια αντιγράφουν τον τρόπο που κινούνται τα έντομα. Άλλα μιμούνται την κυματοειδή κίνηση των φιδιών, των ψαριών και των σκουληκιών. Η κατασκευή ρομπότ που αντιγράφουν ζωντανά πλάσματα λέγεται βιομιμητική. Τα ρομπότ που μεταλλάσσονται ή μορφοποιούνται προχωρούν ένα βήμα παραπέρα. Πρόκειται για «έξυπνα» δημιουργήματα κατασκευασμένα από μια σειρά πανομοιότυπων τμημάτων. Αυτά τα ρομπότ μπορούν να ενώσουν τα τμήματά τους με διαφορετικούς τρόπους. Παράδειγμα με τον τύπο του εδάφους στο οποίο χρειάζεται να κινηθούν: αν το έδαφος είναι επίπεδο παίρνουν τη μορφή τροχού, αν είναι δύσβατο τη μορφή αράχνης, ενώ αν βρεθεί σε στενό άνοιγμα μπορεί να περάσει μέσα

από αυτό παίρνοντας τη μορφή λεπτού φιδιού.

Ένα άλλο θέμα πολύ σημαντικό είναι, τι ενέργεια χρησιμοποιούν τα ρομπότ για να λειτουργήσουν. Τα περισσότερα λειτουργούν με μπαταρία, αλλά αυτό είναι πρόβλημα καθώς οι μπαταρίες αδειάζουν σύντομα. Μια λύση είναι η χρήση ηλιακών κυψελών για να επαναφορτίζονται οι μπαταρίες, αλλά αυτό απαιτεί πολύ χώρο. Μια άλλη δυνατότητα είναι να παίρνει το ρομπότ ενέργεια από μια πρίζα, εφόσον βέβαια αυτό βρίσκεται μέσα σε κάποιο κτήριο. Οπότε αν το δεις να κάνει κάτι «παλαβό» το βγάζεις από τη πρίζα και... ησυχάζεις.

Η χρήση πυρηνικής ενέργειας, όπως σε κάποια διαστημικά οχήματα, θα απέδιδε, αν και η πιθανότητα διαρροής ραδιενέργειας καθώς και η δυσκολία ασφαλούς απόρριψης των αποβλήτων κάνουν αυτή τη λύση μη αποδεκτή. Παραγωγή ενέργειας από χημική αντίδραση μεταξύ υδρογόνου και οξυγόνου απαιτούν προς το παρόν πολύ μεγάλες και βαριές μονάδες καυσίμου. Εξάλλου το υδρογόνο είναι δύσκολο στο χειρισμό καθώς αποθηκεύεται σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες και σε πολύ υψηλή πίεση. Κάποιοι σχεδιαστές ρομπότ, φτιάχνουν ρομπότ που παίρνουν την ενέργειά τους με τον ίδιο τρόπο όπως και εμείς: με τη λήψη και την αφομοίωση της τροφής. Το πρώτο «γαστρορομπότ» φτιάχτηκε να «τρώει» ζάχαρη, η οποία χωνεύεται από βακτήρια και μετατρέπεται σε ηλεκτρική ενέργεια. Πιο εξελιγμένα γαστρορομπότ θα ήταν να ζουν με φυσική υπαίθρια βλάστηση (φυτοφάγα ρομπότ). Ένα ρομπότ-μηχανή του γκαζόν θα μπορούσε να «τρώει» και επομένως να παράγει την ενέργεια που χρειάζεται για τη λειτουργία του από το γρασίδι που κόβει. Βέβαια το κρέας περιέχει περισσότερη ενέργεια απ' ό,τι τα φυτά αλλά η κατασκευή κρεατοφάγων ρομπότ δεν είναι συμφέρου-

σα, επειδή οι φυσικές πηγές κρέατος τείνουν να εκλείψουν. Και δεν μπορεί να μην σκεφτεί κανείς την πιθανότητα να αντιμετωπίσουν τα σαρκοφάγα ρομπότ τον άνθρωπο σαν τροφή! Σκεφτείτε μια τέτοια μελλοντική εικόνα να μας κυνηγούν τα ρομπότ να μας φάνε! Βέβαια ένας κανόνας της ρομποτικής είναι τα ρομπότ να μην κάνουν ζημιά σε άνθρωπο. Αλλά ποιός είναι απόλυτα σίγουρος γι' αυτό.

Ανοίγοντας μια μικρή παρένθεση ως προς το παραπάνω, διερωτάται κανείς: Ποιός μας λέει ότι στο μέλλον δεν θα γίνει «πόλεμος» ρομπότ και ανθρώπων; Ή πόλεμος μεταξύ ρομπότ (με κατάλληλο λογισμικό ως προς αυτό) ή μεταξύ ρομπότ διαφόρων εταιριών, κρατών (π.χ. σε πολεμικές συρράξεις κ.λπ.) και γενικά διαφόρων συμφερόντων; Στο άμεσο μέλλον πέρα από τα ρομπότ-συντροφιάς, θα φτιαχτούν ρομπότ για κάθε «κατεύθυνσης σεξουαλικής ικανοποίησης». Κουτσοί, κουλοί, στραβοί, μοναχικά άτομα, άτομα με διαστροφές και όχι μόνο, θα «εκτονώνονται» μέσω της... τεχνολογίας. Πιθανόν τέτοια ρομπότ να χρησιμοποιούνται και σαν μοντέλα στα μαθήματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης (αγωγής), για την εκπαίδευση των μαθητών από τα... νηπιαγωγεία μέχρι και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο μέλλον. Κάποιοι αρκετά «τρελαμένοι» πιστεύουν ότι με τη ΤΝ θα λύσουμε όλα τα μυστικά του Σύμπαντος. Για να ολοκληρώσουμε το θέμα με την ενέργεια που χρησιμοποιούν διάφορες κατηγορίες ρομπότ για να λειτουργήσουν, ας αναφέρουμε και το εξής: Επιστήμονες στο Κέντρο Νανοβιοτεχνολογίας στο Cornell των ΗΠΑ έχουν ανακαλύψει έναν τρόπο να παρέχουν ενέργεια σε μικροσκοπικούς κινητήρες στο μέγεθος ενός ιού. Χρησιμοποιούν την ίδια χημική ουσία που τροφοδοτεί με χημική ενέργεια τα ζωντανά κύτταρα, μια ουσία που καλείται τριφωσφορική αδενοσίνη (ΑΤΡ). Στη

βιολογία την ονομάζουμε και «ενεργειακό νόμισμα» των κυττάρων. Οι αντιδράσεις διάσπασης της ATP εκλύει ενέργεια που περιστρέφει τους νανοκινητήρες και προπέλεις των μικροσκοπικών αυτών ρομπότ. Προς το παρόν τα μικροσκοπικά αυτά ρομπότ δεν έχουν νοημοσύνη. Εξελισσόμενα μπορεί να αποκτήσουν TN (αν δεν έχει γίνει κιόλας). Οι ερευνητές πιστεύουν ότι στο μέλλον μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ψάχνουν για συγκεκριμένα κύτταρα μέσα στο σώμα και να τα μετακινούν ή να τα σκοτώνουν. Θα μπορούσαν επίσης να αποφράζουν βουλωμένες αρτηρίες ή να καταστρέφουν καρκινικά κύτταρα.

Τα ρομπότ δεν παίζουν μόνο σκάκι, ούτε χρησιμοποιούνται σε πολλές εφαρμογές που άλλες γνωρίζουμε και άλλες θα γνωρίσουμε στο μέλλον.

Θα ισχύει πάντα το εξής: Συνεχώς θα εξελίσσονται και συνεχώς θα μας πηγαίνουν από έκπληξη σε έκπληξη. Στους τελευταίους μήνες, η εμφάνιση μιας πανίσχυρης μηχανής TN, του μεγάλου γλωσσικού μοντέλου Chat GPT, έχει αναγεννήσει μια αρκετά παλιά ανησυχία στις καρδιές της ανθρωπότητας, τον φόβο του ξεπερασμάτος μας. Το γλωσσικό αυτό μοντέλο TN έχει κατακτήσει τις νεότερες γενιές και όχι μόνο. Επίσης χρησιμοποιείται από πολλούς στη δουλειά τους. Η κρυφή γοητεία της TN. Πολλοί ερευνητές που εργάζονται για την ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων εκφράζουν ταυτόχρονα τον σκεπτικισμό τους για την υπαρξιακού τύπου απειλή που θα αντιμετωπίσει ο άνθρωπος εξαιτίας τους. Υπάρχει ο κίνδυνος, λένε, από αυτόνομοι να βρεθούμε στη θέση των αυτομάτων. Από εντολείς να γίνουμε εντολοδόχοι. Το Chat GPT μπορεί να απαντήσει σε ερωτήσεις πληροφοριακού περιεχομένου, να συντάξει κείμενα κατά παραγγελία για ένα θέμα, όπως εκθέσεις, αναφορές, δοκίμια, παραμύθια

(!), διηγήματα, να συντάξει περιλήψεις κειμένων, να κάνει αυτόματη μετάφραση, σύνταξη ειδήσεων.

Τα κείμενα που παράγει μπορεί να τα γράψει μάλιστα στο σιλ γραφής κάποιου γνωστού συγγραφέα ή δημόσιου προσώπου, ή στο σιλ μιας εποχής, εφόσον του ζητηθεί. Μπορεί να γράψει ακόμη και ακαδημαϊκές εργασίες για φοιτητές, γεγονός που προκάλεσε μεγάλη ανησυχία στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα. Το γλωσσικό μοντέλο ενώ κάνει πολύ καλή χρήση του λόγου, δεν έχει αντίληψη των εννοιών, ούτε της ουσίας των σχέσεων των εννοιών μεταξύ τους. Γι' αυτό και μερικές φορές μπορεί να δώσει απίθανες ή αστείες απαντήσεις. Είναι θέμα προγραμματισμού από τον άνθρωπο και προβλήματα πιθανοτήτων και στατιστικής. Αν παράδειγμα το μοντέλο είχε εκπαιδευτεί ότι η λέξη σκύλος σημαίνει ένα ζώο με φτερά, ο σκύλος για το Chat GPT θα είχε φτερά. Επίσης αν του ζητήσεις απαντήσεις για άλυτα ανθρώπινα προβλήματα π.χ. το φάρμακο του καρκίνου ή τη λύση του πιο άλυτου μαθηματικού προβλήματος (υπόθεση Ρίμαν), θα σου πει ότι δεν γνωρίζει και θα σου αραδιάσει όλες τις ανθρώπινες απόψεις, θεωρίες, αντιλήψεις, προσπάθειες κ.λπ. για τα ζητήματα αυτά.

Και εδώ προκύπτει ένα μεγάλο ερώτημα: **Η TN θα επιλύσει κάποτε πρόβλημα που δεν έχει επιλύσει προηγουμένως ο άνθρωπος;** Κάτι άλλο με το μοντέλο αυτό είναι ότι κάποιες φορές επινοεί απαντήσεις που δεν συνάδουν με το πρόβλημα ή το ερώτημα, αυτοσχεδιάζει, δίνει αστείες απαντήσεις όπως είπαμε κ.λπ. Ένα είδος «ψευδαίσθησης», «παραίσθησης» ή «σύγχυσης». Μια τεχνητή... άγνοια ή ανοσία όπως θα μπορούσαμε να πούμε και αλλιώς χαριτολογώντας.

Οι ειδικοί λένε ότι σε λίγα χρόνια θα το βελτιώσουν αυτό. Πρέπει πάντα να έχουμε υπόψιν μας ότι κανένας υπολογιστής και

φυσικά σύστημα ΤΝ δεν λειτουργεί χωρίς τον κατασκευαστή και τον προγραμματιστή του. Στον πρώτο χρωστά τον όγκο απομνημόνευσης και την ταχύτητά του, στον δεύτερο την ευελιξία του. Είναι γενικά αποδεκτό ότι ο υπολογιστής υπερέχει πλέον του ανθρώπου τόσο σε μνήμη όσο και σε ταχύτητα επεξεργασίας της πληροφορίας, αλλά η γνώμη μου είναι όπως και πολλών άλλων, ότι αυτά τα γνωρίσματα δεν σχετίζονται με την βαθύτερη ουσία της νοημοσύνης. Επίσης εκείνο που αποκρύπτουν οι «λάτρεις της μηχανής» είναι η έλλειψη συναισθηματικού κόσμου στη μηχανή. Βέβαια η κατασκευή ενός ρομπότ που δακρύζει ή αλλάζει χρώμα όψεως δεν είναι εκπληκτική. Παραβλέπεται συνήθως ότι ο άνθρωπος το έχει προγραμματίσει να έχει αυτή ή την άλλη συμπεριφορά, την οποία δεν θα μεταβάλει μέχρι το τέλος του «βίου» του. Δηλαδή για να εκδηλώσει μεταστροφή ή μετάνοια όπως λέμε στην εκκλησιαστική γλώσσα, θα πρέπει να επαναπρογραμματιστεί. Αυτή είναι η αδυναμία να αποκτήσει η μηχανή βούληση κατά το ανάλογο του ανθρώπου, που ο Θεός τον προίκισε με ελευθερία. Τελειώνοντας το θέμα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ΤΝ έχει πολλά πλεονεκτήματα, αλλά και πολλά μειονεκτήματα που πρέπει η ανθρωπότητα να προσέξει. Για τα τελευταία πρέπει να βάλει όρια, κανόνες κ.λπ. αν μπορεί. Ας τα δούμε περιληπτικά.

Πλεονεκτήματα: αποδοτικότητα και παραγωγικότητα σε εργασίες και διαδικασίες με την αυτοματοποίηση, καλύτερη λήψη αποφάσεων με το να αναλύονται τεράστιες ποσότητες δεδομένων με μεγαλύτερη ακρίβεια και ταχύτητα, καινοτομία σε διάφορους κλάδους, οδηγώντας σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες που μπορούν να βελτιώσουν τη ζωή μας, ασφάλεια σε διάφορες δραστηριότητες (βιομηχανία, υγειονομική περίθαλψη, μεταφορές, κατασκευές) κ.λπ.

Μειονεκτήματα: Μετατόπιση εργασίας οδηγώντας σε εκτόπιση εργαζομένων, προκατάληψη γιατί οι αλγόριθμοι της ΤΝ μπορούν να είναι προκατειλημμένοι με βάση τα δεδομένα που εκπαιδεύονται, οδηγώντας σε μεροληπτικά αποτελέσματα. Ανησυχίες σχετικά με το απόρρητο και την ασφάλεια δεδομένων, εξάρτηση από την ΤΝ μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια ανθρωπινων δεξιοτήτων και της ικανότητας λήψης αποφάσεων. Επίσης ηθικές ανησυχίες και προβληματισμούς σχετικά με ζητήματα όπως η διαφάνεια, η λογοδοσία και η χρήση της ΤΝ σε στρατιωτικές εφαρμογές κ.λπ.

Ο φόβος είναι ότι τα μειονεκτήματα θα επισκιάσουν τα πλεονεκτήματα. Ο υπολογιστής με ΤΝ θα τεθεί μάλλον στην υπηρεσία εκείνων που επιδιώκουν την πλήρη υποταγή των λαών στις αποφάσεις των ισχυρών και την καταδίωξη των αντιφρονούντων. Όχι με συλλήψεις και εγκλεισμούς δαπανηρούς για το σύστημα, αλλά με κοινωνική απομόνωση. Εισερχόμεθα σε εποχή «βελούδινης» δικτατορίας. Στην Κίνα δεν ξεφεύγει τίποτα από την εξουσία, ελέγχονται τα πάντα με την ΤΝ. Η παγκοσμιοποίηση ή όπως αλλιώς ονομάζεται παγκόσμιο μπάχαλο ή παγκόσμια δικτατορία, προωθεί με «μανία» την ΤΝ γι' αυτή τη κατεύθυνση. Η λέσχη Μπίλντερμπεργκ (βασικό δεκανίκι της παγκοσμιοποίησης) στην φετινή σύνοδό της (Λισαβόνα, Μάιος 2023) είχε σαν κεντρικό θέμα στην «ατζέντα» την ΤΝ. Από τη χώρα μας μετείχε ο πρώην υπουργός Ψηφιακής διακυβέρνησης και νυν υπουργός Παιδείας ο οποίος θα επιχειρήσει να θέσει τις βάσεις της ΤΝ στην εκπαίδευση. Κάτι ανάλογο φυσικά θα έχει γίνει στις περισσότερες χώρες του πλανήτη. Κύριος παράγοντας στην ανωτέρω λέσχη όπως είναι γνωστό σε όλους, είναι ο περιβόητος Χένρυ Κίσσινγκερ, ο οποίος είναι γνωστός για την ατάκα του «τους δυσκολοκυβέρνητους Έλληνες πρέπει να τους πλήξουμε στην πίστη,

στην γλώσσα, στην ιστορία και τις εθνικές τους παραδόσεις» ενώ όπως αναφέραμε και αλλού πρόσφατα έγραψε βιβλίο με δύο άλλους συγγραφείς για την ΤΝ. Πρέπει οπωσδήποτε να δημιουργηθεί ο υβριδικός άνθρωπος (σύνδεση της ΤΝ με τις λειτουργίες του ανθρώπου). Επίσης η «ανθρωποποίηση» των ρομπότ και η ρομποτοποίηση του ανθρώπου. Η νεολαία που θα είναι οι αυριανοί πολίτες πρέπει να μπουν σε συγκεκριμένες «ράγες». Θα πει κάποιος ότι απάντηση σε κάθε απειλή, είναι η παιδεία που καλλιεργεί την κριτική σκέψη. Δυστυχώς στην ελληνική παιδεία (ίσως και παγκόσμια) υπάρχει έλλειμμα φροντίδας και πλεόνασμα στρουθοκαμηλισμού. Η προηγούμενη υπουργός Παιδείας και νυν υπουργός Εσωτερικών, που έχει μετάνοια και αυτή στην ανωτέρω λέσχη ανακοίνωσε προσλήψεις στο Δημόσιο με την συνδρομή της ΤΝ.

Τώρα αν αυτό γίνει δίκαια (στις προσλήψεις εργαζομένων, προϊσταμένων υπηρεσιών κ.λπ.) ή οι αλγόριθμοι της ΤΝ δουλέ-

ψουν για να βολέψουν τα «δικά» μας παιδιά, είναι άγνωστο προς το παρόν. Πριν λίγες μέρες στην επιτροπή «σοφών» για την ΤΝ, τοποθετήθηκε από τον πρωθυπουργό ένας μεγάλος Έλληνας ερευνητής με διεθνή βραβεία (πήρε και το ανάλογο Νόμπελ στα μαθηματικά). Κατά τον Κων. Δασκαλάκη η ΤΝ θα αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούμε μεταξύ μας. Αν, όμως, τελικά ο κόσμος του μέλλοντος θα είναι άσχημος, «αυτό θα οφείλεται στον άνθρωπο», έχει προειδοποιήσει. Ο ερευνητής αυτός, σε μια εκπομπή της κρατικής τηλεόρασης είχε πει ότι με την «γνώση, την πληροφορική και την ΤΝ θέλει να γίνει Θεός». Κοτσάνες λένε και τα μεγάλα μυαλά. Γιατί εν κατακλείδι, με την «Τεχνητή Ευφυΐα» και την Τ.Ν υπάρχει ο κίνδυνος για κάθε άνθρωπο (μορφωμένο ή μη), αν δεν προσέξει, να αποκτηθεί η αίσθηση της αυτοθέωσης που είναι η έσχατη πώση του ανθρώπου.

Μαρίνος Σπηλιόπουλος

Ομάδα ορειβατικού Συλλόγου Κόνιτσας στη Νεμέρτσικα 5/2/1995

Για τον Χρήστο Σπ. Σκορδά, ζωγράφο

Χρώματα αρμάθιαζες στο εργαστήρι
Καθρέφτιζες την αυτόνομη αύρα μορφών με στοχασμό
Τον κόσμο θέλεις να μεταμορφώσεις
Τη ζεστή θύμηση διάλεξες, της μνήμης το συρτάρι ανοίγεις
Εξακριβωμένος καθρέφτης άστρου,
σύμμαχος της αλληλεγγύης με δώρα ευγενικών χωριών.
Μα τι γυρεύουν όλα αυτά γύρω σου;
Σε πόλεις σε χωριά παίζουν κλαρίνα και βιολιά,
Χορδές ηχούν και γίνονται γιοφύρια
Τρεμάμενων ονείρων μιας άλλης ζωής,
Ενός φέγγους ζέσης καινούργιας αυγής.
Με λέξεις εμπιστοσύνης ονειρεύεσαι την ελπίδα.
Στα χωριά της επαρχίας δροσίζεται η έρημη χώρα
σε σκελετούς ερήμωσης.
Χρωματισμένα ξίφη, μια τουφεκιά στο θάνατο
Ακόμα λίγο θα δυναμώσουν τα όνειρα με χρώματα
Υπαρξιακής αρμονίας στα σπλάχνα ανθρώπινων μορφών
Ευάλωτες, εύθραυστες μιας βλάσφημης εποχής
σύγχυσης κι αλλοφροσύνης.
Σε δρομάκια, σε λεωφόρους άνθη να κομίζεις
δίνοντας μια ελπίδα ζωγραφιστή, γεφυρώνοντας
την ψυχή, το νου την καρδιά του αυρικού σου πεδίου.

Γιαννούχου Φωτεινή
Κόνιτσα 10/10/2023

Παρακαλούμε τους φίλους μας που στέλνουν εργασίες για δημοσίευση
να τις ταχυδρομούν στη δ/ση του περιοδικού (Κόνιτσα 44100) ή
ηλεκτρονικά στο periodiko-konitsa@hotmail.com
ώστε να αποφεύγονται παραλείψεις και παρεξηγήσεις.

Η Συντ. Επιτροπή

ΑΠΟ Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

(*Άπόσπασμα από τήν πολιορκία τῆς Ἀθήνας*)

«Τότε οἱ ἄνθρωποι μου ἀνακατώθηκαν μέ τούς Τούρκους. Σηκώνουμε ἄξαφνα, ἐκεῖ πού ἤμουν γερμένος, κόλλησα εἰς τή ντάπια¹. Μέ ντουφέκισαν οἱ Τοῦρκοι, τούς ντουφέκισα κι ἐγώ στό σωρό.

Μοῦ δίνουν ἕνα ντουφέκι καί μέ πληγώνουν εἰς τόν λαιμόν. Τότε κάνω τό ποδάρι μου νά κατεβῶ ἀπό τή ντάπια, ἔπεσα. Ὁ τόπος ἦταν στενός, οἱ ἄνθρωποι τσακίστηκαν ἀπό τήν ἔξω ντάπια. Πατοῦσαν ἀπάνου μου καί διάβαιναν, καί στενός ὁ τόπος, μ' ἀφάνισαν. Ἔβλεπαν

καί τά αἵματα, ἔλπιζαν ὅτ' εἶμαι σκοτωμένος. Ἀφοῦ πέρασαν ὅλοι καί μεῖναν ὀλίγοι κι ἔμπαιναν κι αὐτοί μέσα εἰς τό Κάστρο, τότε θάμπαιναν καί οἱ Τοῦρκοι συγχρόνως μ' αὐτούς. Ὁ Κασικοστάθης ἦταν ἀπό μέσα, ἄφησε τό πόστο³ του κι ἔφυγε καί πῆγε εἰς τήν πόρτα τοῦ Κάστρου ἀπό μέσα, εἰς τόν θόλον. Καί τούς Τούρκους δέν τούς πολεμοῦσε κανένας. Τότε σηκώνομαι μισοντραλισμένος καί βαστῶ καμιά δεκαριά ἔξω μέ τό μαχαίρι, δέν τούς ἄφηνά νά μποῦν μέσα. Καί τράβηξα τήν πόρτα ὀπούχαμε ἀνοιχτή καί πιάσαμε τόν πόλεμο καί πολεμούσαμε μέ τίς πιστόλες. Μήτε οἱ Τοῦρκοι μποροῦσαν νά ρίξουν ντουφέκι, μήτε ἐμεῖς. Καί πολεμούσαμε περίπου ἀπό τρεῖς ὥρες ἐκεῖ.

Ὅρμησαν οἱ Τοῦρκοι, μέ ξαναπλήγωσαν εἰς τό κεφάλι, εἰς τήν κορφή. Γιόμισε τό σῶμα μου αἵματα. Γυρεύουν οἱ ἄνθρωποι νά μέ πάρουν νά μποῦμε μέσα. Τότε τούς λέγω: «Ἀδερφοί, καί μέσα νά μποῦμε κι ὄξω νά μείνουμε χαμένοι εἶμαστε, ἄν δέν βαστήξουμε τούς Τούρκους καί νά λευτερώσουμε τό Λαγουμιντζῆ⁴. Τούς λέγω, ἄν δέν βαστήξουμε καί μᾶς πάρουν τό Λαγουμιντζῆ, τό κάστρο εἶναι χαμένο καί μεῖς μαζί. Ὅμως νά βαστήξουμε»... Παίρνοντας τό δειλινό, μέρασα φυσέκια τῶν ἀνθρώπων ἤρθαν κι ἄλλοι σύντροφοι. Ἦρθαν καί Τοῦρκοι, νέον μιντάνι⁵. Ξαναλαβώνομαι κι ἐγώ πίσου εἰς τό κεφάλι, πολύ κακά ἔμπηκε τοῦ φεσιοῦ τό μάλωμα εἰς τά κόκκαλα, εἰς τήν πέτζα τοῦ μυαλοῦ. Ἐπεσα κάτου πεθαμένος.

Μέ τράβηξαν οί άνθρωποι μέσα, τότε ένιωσα. Τούς είπα: «Άφῆστε με νά μέ τελειώσουνε έδῶ, νά μήν ιδῶ τούς Τούρκους ζωντανός, νά μοῦ πατήσουν τό πόστο μου». Τότε οί καημένοι οί Έλληνες μέ λυπήθηκαν πολύ' πολέμησαν γενναίως, διῶξαν τούς Τούρκους από τή ντάπια μας καί τούς έβαλαν ὅλους εἰς τίς κάμαρες. Καί ντουφεκοῦσαν εἰς τό κάστρο. Τότε βγήκε ὁ Λαγουμιντζῆς καί ἦρθε σέ μᾶς...».

Διαθήκη πού τήν έγραψε τήν παραμονή τῆς επανάστασης
ένάντια στόν βασιλιά Όθωνα

«... Πατριῶτες! Πεθαίνω διά τήν Πατρίδα. Στέκω εἰς τόν ὄρκο μου τόν πρῶτο! Μπορῶ, πατρίδα, νά σέ βλέπω τοιούτως, καί τῶν σκοτωμένων τά παιδιά καί οί γριές νά διακονεύουν... Γιομάτες οί φυλακές από αγωνιστές καί στά σοκάκια σου διακονεύουν αὐτῆνοι οί αγωνισταί, ὅπου χύσανε τό αἷμα τους διά νά ξαναειπωθεῖς «πατρίδα Έλλάς».

Εἴτε έλευτερία κατά τούς ἀγῶνες μας καί θυσίες μας, εἴτε θάνατος σ' ἐμᾶς! Πεθαίνω ἐγώ πρῶτος ἀπόψε. Γειά, πατριῶτες, καί εἰς τήν ἄλλη ζωή σμίγουμε, ἐκεῖ ὁποῦναι καί οί ἄλλοι οί συναγωνιστές μας... Πατρίδα, σ' ἀφήνω ἀνήλικα παιδιά καί γυναίκα. ἄν τ' ἀφήσουνε ζωντανά, τ' ἀφήνω εἰς τήν προστασίαν σου. Κοίταξε ὅτ' εἶναι παιδιά τοῦ τίμιου Μακρυγιάννη. Ποτέ αὐτός δέ σέ ψύχρανε εἰς τά δεινά σου καί τώρα πρόθυμος θά πεθάνει διά σένα, γιά νά σέ ἰδοῦνε τά παιδιά σου ἐλεύθερη Έλλάδα κι ὄχι παλιοψάθα τῆς τυραγνίας καί τῶν κολάκωνέ της».

Ἄγνωστες λέξεις:

1. ντάπια = (τούρκικη λέξη) σημεῖο ὄχυρό, πολεμίστρα.
2. Μοῦ δίνουν ἕνα ντουφέκι = μιά ντουφεκιά, μέ πυροβόλησαν.
3. πόστο = ἡ θέση πού εἶχε ἀναλάβει νά φυλάγει.
4. λαγουμιτζῆς = κεῖνος πού ἦταν εἰδικός νά φτειάχνει λαγούμια, δηλαδή ὑπόγειες τρύπες πού ἄνοιγαν κάτω ἀπό τίς θέσεις τοῦ ἐχθροῦ ὅπου ἔβαζαν δυναμίτη καί τίς ἀνατίναζαν.
5. μιντάτι = ἐνίσχυση.

Εκδήλωση στην Κλειδωνιά

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος "Η ΛΙΤΟ-ΒΙΑΝΗ" Καλωσόρισε το πανηγύρι 6 Αυγούστου στην Κλειδωνιά, "Μεταμόρφωσης Σωτήρος". Τραγούδησαν παραδοσιακά με την καθοδήγηση της Νότας Καλτσούνη "φωνές της κλειδωνιάς και των περιχώρων". Στην εκδήλωση ήταν προσκεκλημένη η Εθνομουσικολόγος

Γαλλίδα Francoise Demir η οποία χόρεψε, τραγούδησε με την Νότα στα Αλβανικά "Τι μοj vajza permetare" Κοπέλα της Περμετής, αφιερωμένο στους Αλβανούς που ζουν και εργάζονται στον τόπο μας. Το γλέντι άναψε...εμπάτ' αγόρια στο χορό κορίτσια στα τραγούδια..με την ζυγιά Πατσούρα-Ζήνος και του χρόνου!

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2023-2024

ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝ ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΤΕΡΑΤΑ: Με αφορμή το κλασικό βιβλίο παιδικής λογοτεχνίας «Η χώρα των τεράτων» του Maurice Sendak, σχηματίζουμε, μελοποιούμε και χορεύουμε «άγριους» χορούς, σχεδιάζουμε χάρτες φανταστικών τόπων και ζωγραφίζουμε τους εαυτούς μας ως άγρια τέρατα.

Παιδαγωγικοί στόχοι: Ανάδειξη της αναδιήγησης όχι μόνο με την αφήγηση αλλά και με άλλα μέσα όπως είναι η μουσική. Αξιοποίηση των πληροφοριών που παίρνουν τα παιδιά από την ανάγνωση του βιβλίου για να σχεδιάσουν τον χάρτη του τόπου που ζει ο Μαξ και του τόπου των άγριων τεράτων. Μέσα από τη ζωγραφική αναγνώριση του τρόπου συμπεριφοράς τους.

Για μαθητές Νηπιαγωγείου, Α' - Β' Δημοτικού

ΟΙ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΙΑΣ ΚΛΩΣΤΗΣ: Με αφορμή το βιβλίο «Αντίο Καλτσούλη» του Benjamin Chaud ανακαλύπτουμε τις σκέψεις του ήρωα, παίζουμε παιχνίδια ευκινησίας και ευελιξίας, αναβιώνουμε παλιά έθιμα και χρησιμοποιούμε την κλωστή με διάφορους τρόπους.

Παιδαγωγικοί στόχοι: Κατανόηση των πολλαπλών χρήσεων του ίδιου αντικειμένου.

Για μαθητές Α' - Β' Δημοτικού

ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ: Μέσα από βιβλία ανακαλύπτουμε τα διασημότερα «τέρατα» της ελληνικής μυθολογίας και αφηγούμαστε τις ιστορίες τους.

Παιδαγωγικοί στόχοι: Να κινηθούν με άνεση τα παιδιά ανάμεσα σε όλα τα τέρατα της ελληνικής μυθολογίας και στους ήρωες που τα νίκησαν.

Για μαθητές Γ' - Δ' Δημοτικού

ΜΑΣΚΕΣ: Εξερευνούμε τις μάσκες σε διάφορους πολιτισμούς, όπου η λειτουργία τους συνδέεται με τη μαγεία, τη δύναμη και την εξουσία, το χορό και την ψυχαγωγία. Γνωρίζουμε τις παραδόσεις, τους μύθους, τη συμβολική σημασία της μάσκας στον πολιτισμό και κατασκευάζουμε μάσκες από διάφορα υλικά.

Παιδαγωγικοί στόχοι: Να γνωρίσουν οι μαθητές διάφορους πολιτισμούς και να κατανοήσουν τα κοινά του χαρακτηριστικά.

Για μαθητές Ε' - Στ' Δημοτικού, Λυκείου

ΣΗΜΕΙΟ, ΕΠΙΠΕΔΟ, ΓΡΑΜΜΗ: στο ατελιέ του Καντίνσκι. Μαθαίνουμε για τον μεγάλο ζωγράφο της ρωσικής πρωτοπορίας και προσπαθούμε να ζωγραφίζουμε όπως εκείνος.

Παιδαγωγικοί στόχοι: Εικαστική καλλιέργεια, πρώτη γνωριμία των παιδιών με τη ζωγραφική του Βασίλι Καντίνσκι

Για μαθητές Α' - Στ' Δημοτικού

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ, 1922: Γνωρίζοντας την ιστορία μέσα από τη λογοτεχνία, την τέχνη, το παιχνίδι. Βιβλιοσκευή του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, που σχεδιάστηκε με σκοπό τη δημιουργία ενός διαύλου επικοινωνίας των παιδιών με τα ιστορικά γεγονότα, όπως

καταγράφονται στην ιστοριογραφία, τις μαρτυρίες και τη λογοτεχνία.

Παιδαγωγικοί στόχοι: τα παιδιά να κατανοήσουν τα γεγονότα, να ανακαλύψουν δικούς τους τρόπους για να κρατήσουν ζωντανή την ιστορική μνήμη και να δημιουργήσουν μια νέα αφήγηση, ενώ παράλληλα ερευνούν τη διαχρονικότητα, τις συνέπειες των πολεμικών συγκρούσεων και τη διασύνδεση των ιστορικών γεγονότων της σύγχρονης εποχής.

Για μαθητές Γυμνασίου

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ, FAKE NEWS, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: Κριτήρια αξιοπιστίας της πληροφορίας στο διαδίκτυο, αξιολόγηση ιστοτόπων ως προς τον πληροφοριακό τους ρόλο, σκόπιμη παραπληροφόρηση, προστασία προσωπικών δεδομένων.

Παιδαγωγικοί στόχοι: Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι το Διαδίκτυο είναι μια αχανής δεξαμενή πληροφοριών, συχνά ψευδών ή αναξιόπιστων. Να κατανοήσουν πώς μπορούν να βεβαιωθούν για την αξιοπιστία μιας πληροφορίας και πόσο επικίνδυνο είναι να διαδίδουν ψευδείς ειδήσεις. Να αναπτύξουν την ικανότητα κριτικής σκέψης και «φιλτραρίσματος» όσων διαβάζουν στο διαδίκτυο. Να γνωρίσουν μηχανισμούς προστασίας των προσωπικών τους δεδομένων.

Για μαθητές Γυμνασίου, Λυκείου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΠΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗ: Η Εκπαιδευτική Ρομποτική αναφέρεται στη διδακτική πρακτική κατά την οποία ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας τα ρομπότ

προσεγγίζει τη γνώση, άλλοτε μέσα από τα ρομπότ και άλλοτε για τα ίδια τα ρομπότ. Με τα ρομπότ μέλισσες της Βιβλιοθήκης (BEEBOT) οι μικροί μαθητές έχουν τη δυνατότητα έρθουν σε επαφή με την έννοια του προγραμματισμού, του συνόλου εντολών, της επίλυσης προβλημάτων, να επιλέγουν τη βέλτιστη διαδρομή σε χάρτη, να συγκρίνουν αποστάσεις, να τροποποιούν μια πορεία για αποφυγή εμποδίων, να συγκρίνουν τις αποφάσεις τους κ. α

Για μαθητές Νηπιαγωγείου, Α'- Δ' Δημοτικού*

*εφόσον δεν το έχουν παρακολουθήσει μέχρι τώρα και με διαβάθμιση δυσκολίας για τις μεγαλύτερες τάξεις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ: Μέσα από μια σύντομη παρουσίαση της ιστορίας των κινούμενων σχεδίων οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν πως φτάσαμε στη δημιουργία των σύγχρονων κινούμενων σχεδίων. Θα εξεταστούν έννοιες όπως του animation, της σκηνής, των πρωταγωνιστών, του φωτισμού, των λήψεων ανά δευτερόλεπτο, του «πράσινου πανιού» (green screen), κ.α . Με την τεχνική του STOP MOTION οι μαθητές θα φτιάξουν την δική τους μίνι ταινία με τη χρήση κινητής συσκευής.

Για μαθητές Ε'- ΣΤ' Δημοτικού

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ: Μέσα από μια σύντομη παρουσίαση της ιστορίας των κινούμενων σχεδίων οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν πως φτάσαμε στη δημιουργία των σύγχρονων κινούμενων

σχεδίων. Θα εξεταστούν έννοιες όπως του animation, της σκηνής, των πρωταγωνιστών, του φωτισμού, των λήψεων ανά δευτερόλεπτο, του «πράσινου πανιού» (green screen), κ.α. Με την τεχνική του STOP MOTION οι μαθητές θα φτιάξουν την δική τους μίνι ταινία με τη χρήση φωτογραφικής μηχανής και ηλεκτρονικού υπολογιστή, ενώ θα εξασκηθούν σε τεχνικές μοντάζ και προσθήκης ηχητικών εφέ.

Για μαθητές Γυμνασίου, Λυκείου

ΠΩΣ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΗΧΑΝΕΣ:

Εισαγωγικό εργαστήριο στη ρομποτική και τον προγραμματισμό. Οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να εξετάσουν πώς οι αισθήσεις οδηγούν τον άνθρωπο να πάρει αποφάσεις, πώς κάποια ζώα έχουν «επιπλέον» δυνατότητες μέσω των αυξημένων αισθήσεων που διαθέτουν και τέλος πώς οι μηχανές χρησιμοποιούν τους πλέον των 100 διαφορετικών αισθητήρων (μηχανήματα) ώστε να πάρουν τις δικές τους αποφάσεις. Τέλος οι μαθητές θα κληθούν να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν ώστε να δώσουν τις κατάλληλες οδηγίες στα ρομπότ της Βιβλιοθήκης (Mbot Ranger) προκειμένου να κινούνται αυτόνομα σε ένα τραπέζι χωρίς να... πέφτουν από αυτό.

Για μαθητές Ε' - ΣΤ' Δημοτικού, Α' Γυμνασίου

ΡΟΜΠΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ: Οι μαθητές επικεντρώνονται στον προγραμματισμό των ρομπότ της Βιβλιοθήκης μέσα από περιβάλλον τύπου SCRATCH (οπτικός προγραμματισμός). Κάνοντας χρήση του συνόλου των συσκευών εισόδου και εξόδου των ρομπότ

θα έχουν την ευκαιρία να τα προγραμματίσουν ώστε να ξεπεράσουν διάφορες προβληματικές καταστάσεις όπως αποφυγή σύγκρουσης, πώσης, υπερθέρμανσης κτλ.

Για μαθητές Β' - Γ' Γυμνασίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τη χρήση μικροελεγκτών (ARDUINO και ESP) με σκοπό την εισαγωγή στον προγραμματισμό συσκευών. Οι συσκευές και ο τρόπος προγραμματισμού σε αυτή την εκπαιδευτική δραστηριότητα προσομοιάζουν περισσότερο με τις πραγματικές συσκευές και περιβάλλοντα προγραμματισμού που θα συναντήσει κάποιος στο μελλοντικό χώρο εργασίας. Εξετάζονται παραδείγματα όπου συσκευές δίνουν λύση σε προβλήματα της καθημερινότητας σε πραγματικές συνθήκες. Για παράδειγμα φτιάχνεται ένας συναγερμός για τη φύλαξη ενός χώρου ή ένας αυτοματισμός για την ασφαλή διέλευση σε μια διάβαση τρένων (σε κλίμακα).

Για μαθητές Λυκείου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ ΕΚΤΥΠΩΣΗ (3D PRINTING): Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την τρισδιάστατη εκτύπωση και πώς αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις μέρες μας. Γίνεται αναφορά στο πως ξεκίνησαν οι πρώτες «εκτυπώσεις» υλικών, στους τρόπους δημιουργίας (αφαιρετικός – προσθετικός), στην πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται, στο κόστος, στην αντοχή, στην αναγκαιότητα σε σχέση με τη δημιουργία αντικειμένων σε καλούπια, στο λογισμικό που χρειάζεται ώστε να δημιουργήσει κάποιος ένα αντι-

κείμενο προς εκτύπωση. Γίνεται προσομοίωση μιας εκτύπωσης για υπολογισμό χρόνου-κόστους και τέλος δίνεται μια εκτύπωση σε πραγματικό χρόνο.

Για μαθητές Γ' Γυμνασίου

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΓΙΑ 3D ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με ένα λογισμικό δημιουργίας τρισδιάστατων αντικειμένων (CAD) με απώτερο σκοπό να μπορούν να σχεδιάζουν απλά αντικείμενα προς εκτύπωση. Με τη χρήση του TinkerCAD το οποίο αποτελεί εισαγωγικό και δωρεάν λογισμικό όλοι οι μαθητές θα είναι σε θέση να σχεδιάσουν και να εκτυπώσουν το αντικείμενό τους στον τρισδιάστατο εκτυπωτή της Βιβλιοθήκης.

Για μαθητές Λυκείου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (VR): Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την εικονική πραγματικότητα και τον διαθέσιμο τεχνολογικό εξοπλισμό της Βιβλιοθήκης (VR Glasses). Αφού εξεταστεί η χρησιμότητα, οι μοναδικές δυνατότητες αλλά και πιθανοί κίνδυνοι της χρήσης των VR γυαλιών, οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού προγράμματος Virtualand της Βιβλιοθήκης που προβάλλει πολιτιστικό περιεχόμενο της ευρύτερης περιοχής (Εικονική πραγματικότητα), περιεχόμενο όπου ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να αλληλεπιδρά με τα αντικείμενα του τρισδιάστατου κόσμου (επαυξημένη πραγματικότητα) και τέλος να παρακολουθήσουν πραγματικό βίντεο 360 μοιρών (Εικονική περιήγηση).

Για μαθητές Λυκείου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ: Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που σκοπό έχει να φέρει σε επαφή τους μαθητές με την έννοια της τεχνητής νοημοσύνης, να δείξει την χρήση της, την εκπαίδευση των μηχανών, να εντοπιστούν πιθανοί κίνδυνοι από τη χρήση και να γίνει μέσα από παραδείγματα ο διαχωρισμός της σε κατηγορίες ανάλογα με το πεδίο εφαρμογής της. Οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να δούνε πως λειτουργεί ένα CHAT BOT (λογισμικό αυτόνομης συζήτησης) τόσο σαν χρήστες όσο και να «πειράξουν» τις απαντήσεις που αυτό δίνει μέσα από ένα πειραματικό CHAT BOT της Βιβλιοθήκης που θα εκπαιδεύσουν οι ίδιοι. Θα εξετάσουν την διαφορά με τις μηχανές αυτόνομης μάθησης (CHAT GPT) και τέλος θα εκτελεστεί ένα παράδειγμα εκμάθησης από μηχανή μη λεκτικών πληροφοριών (Αναγνώριση προσώπου ή φωνής) σε πραγματικό χρόνο (GOOGLE TEACHABLE MACHINE).

Για μαθητές Γ' Λυκείου

Σημείωση: Σε όλα τα προτεινόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να δημιουργηθούν πιο προχωρημένα μαθήματα κατόπιν αιτήματος από τους εκπαιδευτικούς.

• ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΕ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΡΕΞΙΜΑΤΟΣ "SMOLIKAS TRAIL RUN" 2023

Με επιτυχία και πλήθος συμμετοχών υλοποιήθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά την Κυριακή 3 Σεπτεμβρίου 2023 ο αγώνας ορεινού τρεξίματος «Smolikas Trail Run 2023», με δύο διαδρομές 23 km και 8km και με εκκίνηση και τερματισμό το χωριό Αγία Παρασκευή (Κεράσοβο) στην Κόνιτσα.

Διοργανωτής ο Δήμος Κόνιτσας στο πλαίσιο του «3ου Κόνιτσα Άθλον», με την υποστήριξη της εταιρείας «MY ADVENTURE - Event Organizer Pro» σε μια προσπάθεια ανάδειξης και προβολής της περιοχής μας.

Δεκάδες αθλητές συναγωνίστηκαν σε μια απαιτητική, μα συνάμα ξεχωριστή 8km και 23km κυκλική διαδρομή με 1700μ. υψομετρική διαφορά, απολαμβάνοντας το 2ο υψηλότερο βουνό της Ελλάδας, αλλά και την ξακουστή Δρακόλιμνη του Σμόλικα.

Νικητές στον αγώνα των 23km αναδείχθηκαν ο Αναστάσιος Τομαράς με εντυπωσιακή επίδοση 2:45, ο Ιωάννης Παπαηλίας με χρόνο 2:52 και η Χριστίνα Γιαζιτζίδου με 2:53, ενώ στον αγώνα των 8km ο Γιώργος Ράδης με 00:35, ο Πέτρος Βακάλης με 00:43 και η Ανδρομάχη Αθανασιάδου με 00:43.

Ο Δήμαρχος συγχαίρει και ευχάριστη τους αθλητές, τους συμμετέχοντες και όλους εκείνους που συνέβαλαν στη διορ-

γάνωση, καθώς επίσης και τους κατοίκους της Κοινότητας Αγίας Παρασκευής που αγκάλιασαν τη διοργάνωση και κυρίως τις κυρίες, που επιμελήθηκαν την καθαριότητα εντός του χωριού και πρόσφεραν σε επισκέπτες και αγωνιζόμενους γευστικά παραδοσιακά εδέσματα.

Η συγκεκριμένη διοργάνωση μαζί με την αντίστοιχη στο Πληκάτι το "Grammos Mountain Run" καθιερώνονται πλέον ως θεσμός στον Δήμο μας και συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάδειξη των μοναδικών ορεινών συγκροτημάτων μας ως ιδανικό προορισμό εναλλακτικού τουρισμού.

Αποτελέσματα διαδρομής 23 km:

Ανδρών:

1. Αναστάσιος Τομαράς 2:45:55
2. Ιωάννης Παπαηλίας 2:52:54
3. Σπυρίδων Παππάς 3:02:39

Γυναικών:

1. Χριστίνα Γιαζιτζίδου 2:53:42
2. Markella Van Hemert 3:27:13
3. Ευγενία Ποριαζόγλου 3:44:01

Αποτελέσματα διαδρομής 8km:

Ανδρών:

1. Γιώργος Ράδης 00:35:44
2. Πέτρος Βακάλης 00:43:05
3. Γρηγόριος Μουλιάδης 00:44:33

Γυναικών:

1. Ανδρομάχη Αθανασιάδου 00:43:12
2. Μαρία Τσουμάνη 00:47:40
3. Αθηνά Λύκα 00:53:07

Αναλυτικά τα αποτελέσματα του αγώνα:
<https://www.smolikarace.gr/apotelesmata-smolikas-trail-run-8km-2023/>

Από το Γραφείο Δημάρχου

• **ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ:**
ΤΑΞΙΔΙ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΑΣ (fam trip)
ΓΙΑ ΟΜΑΔΑ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΩΝ

Με στόχο την προβολή της Κόνιτσας, που προσφέρει στους ταξιδιώτες μοναδικές εμπειρίες όλες τις εποχές του χρόνου, ο Δήμος μας στο πλαίσιο της συνεργασίας του με την εταιρεία CK Strategies, διοργάνωσε ένα ξεχωριστό ταξίδι εξοικείωσης (fam trip) για εκπροσώπους Ισραηλινών Τουριστικών πρακτορείων.

-Στρατηγικοί εταίροι του Δήμου μας σε αυτό το ταξίδι ήταν η αεροπορική εταιρεία TUS Airways, η διευθύντρια marketing της οποίας κα Κική Χάιδα συνόδευε την αποστολή, το γνωστό πρακτορείο ταξιδιών Mazi Travel και το Dentro Outdoor Travel.

Την αποστολή, επικεφαλής της οποίας ήταν η Πρόεδρος της Ένωσης Τουριστικών Πρακτορείων του Ισραήλ κυρία Tali Laufer, υποδέχτηκε στην γέφυρα του Αώου ο αρμόδιος Αντιδήμαρχος κ. Αριστείδης Λαζογιάννης.

Οι φιλοξενούμενοι ξεναγήθηκαν στον χώρο του Γεφυριού του Αώου, στην οικία της Χάμκως και στην Άνω Κόνιτσα, όπου θαύμασαν την αρχιτεκτονική των παλιών αρχοντικών σπιτιών, καθώς και στο κέντρο της πόλης μας. Στη συνέχεια επισκέφθηκαν την Κοινότητα Μολυβδοσκέπαστης, ενώ το βράδυ της ίδιας ημέρας τους υποδέχθηκε ο Δήμαρχος κ. Νίκος Εξάρχου στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δήμου μας, όπου και τους έγινε μια εκτενής παρουσίαση του Δήμου από τον αρμόδιο Αν-

τιδήμαρχο, καθώς και μια σύντομη παρουσίαση των υπαίθριων δραστηριοτήτων που μπορεί να χαρεί ο επισκέπτης μας. Η κυρία Laufer, στο σύντομο χαιρετισμό της εξέφρασε τον ενθουσιασμό της για την ομορφιά της περιοχής μας, τόνισε το ενδιαφέρον των μελών της Ένωσης για νέους μοναδικούς αυθεντικούς προορισμούς και δεσμεύτηκε να βοηθήσει στην άνοδο της επισκεψιμότητας του Δήμου μας από Ισραηλινούς τουρίστες από την επόμενη χρονιά.

Να σημειωθεί ότι τα μέλη της Ένωσης που προΐσταται η κα Laufer διακινούν το 90% των Ισραηλινών τουριστών που ταξιδεύουν στο εξωτερικό.

Ο Δήμος Κόνιτσας συνεχίζει το πρόγραμμα ανάπτυξης του τουρισμού και προβολής της περιοχής μας και τα αποτελέσματα δικαιώνουν τη Δημοτική Αρχή για τις επιλογές της, μιας που η αύξηση της τουριστικής κίνησης είναι ραγδαία.

Θερμές ευχαριστίες στα Ξενοδοχεία Konitsa Mountain Hotel και Rodovoli Hotel για τη δωρεάν φιλοξενία της αποστολής, στον κ. Χρήστο Μουρεχίδη ιδιοκτήτη του Dentro Outdoor Travel για τις δωρεάν μετακινήσεις της αποστολής και στον κ. Αλέξανδρο Νικολόπουλο για την ενημέρωση της αποστολής στο θέμα των υπαίθριων δραστηριοτήτων.

Στον ιδιοκτήτη του Gefyri Hotel κ. Κυρτζόγλου Ευθύμιο, καθώς και στον κ. Σταύρο Γουσόπουλο ιδιοκτήτη της Ταβέρνας "Μύλος" για την προσφορά των υπέροχων γευμάτων.

Στην αποστολή προσφέρθηκαν ως δώρα τοπικά προϊόντα και τουριστικοί χάρτες.

1ο ΕΠΑΛ Κόνιτσας - Εκδήλωση Διάδοσης Αποτελεσμάτων Προγράμματος Erasmus+

Το 1ο ΕΠΑ.Λ. Κόνιτσας κλείνει επιτυχώς, με μια μεγάλη Εκδήλωση Διάδοσης Αποτελεσμάτων στο Δημαρχείο της πόλης, το δεύτερο Σχέδιο Erasmus+ στα πλαίσια της Διαπίστευσης 2021-2027, με αριθμό 2022-1-EL01-KA121-VET-000067258, περιόδου 2022-2023. Το ΕΠΑ.Λ Κόνιτσας τα τελευταία χρόνια υλοποιεί πληθώρα προγραμμάτων Erasmus και τα οφέλη για εκπαιδευτικούς και μαθητές είναι τεράστιο.

Στην εκδήλωση συμμετείχε το Γυμνάσιο Κόνιτσας παρουσιάζοντας το Σχέδιο Erasmus+ 2020-1-DE03-KA229-077472 που υλοποίησε σε συνεργασία με σχολείο από τη Γερμανία.

Στην εκδήλωση παρουσιάστηκαν τα μαθησιακά αποτελέσματα, καθώς και ο τεράστιος σε σημασία, αντίκτυπος των προγραμμάτων Erasmus+ για όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και για την κοινωνία γενικότερα. Πραγματοποιήθηκε επίσης ψηφιακό εργαστήριο με ψηφιακές εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς και εκπαιδευτικά παιχνίδια και Quiz.

Την εκδήλωση παρακολούθησαν μαθητές, εκπαιδευτικοί και γονείς του 1ου ΕΠΑΛ, του Γυμνασίου Κόνιτσας αλλά και

άλλων σχολείων της περιοχής, εκπρόσωποι και φορείς της Κόνιτσας.

Το 1ο ΕΠΑΛ Κόνιτσας ως διαπιστευμένος φορέας Erasmus+ στο πλαίσιο υλοποίησης του ανωτέρω Σχεδίου, πραγματοποίησε:

1. Πρόγραμμα στο Παρίσι – Μασσαλία της Γαλλίας από 20/2-4/3/2023 με τίτλο “Management, organization and digital marketing of Mediterranean Agritourism Units” με τη συμμετοχή 21 μαθητών και 6 εκπαιδευτικών (εκπαιδευτικός φορέας: MOVEU).

2. Πρόγραμμα στο Δουβλίνο από 1-5/5/2023 με τίτλο “The Best Social Media and Web Solutions for your Classroom” (εκπαιδευτικός φορέας: Teacher Academy) με τη συμμετοχή 4 εκπαιδευτικών.

Το Γυμνάσιο Κόνιτσας στην περίοδο 2021-2023 πραγματοποίησε 2 κινητικότητες στη Γερμανία και φιλοξένησε 2 φορές εκπαιδευτικούς και μαθητές του προγράμματος με τίτλο: “Έργα προστασίας της φύσης και του περιβάλλοντος του Nature Park School στο Bad Berleburg και του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου στην Κόνιτσα με τη συνεργασία Σχολείων Ludwigzu-Sayn-Wittgenstein και Γυμνασίου Κόνιτσας” .

ΣΧΟΛΙΑ

Προς τι το μίσος...

Μετά από πολέμους και αλληλοσκοτωμούς αιώνων, τα κράτη αποφάσισαν να ιδρύσουν τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για να μπορούν να λύσουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα.

Με τη λήξη του Β΄ πολέμου το 1945 πίστεψε ο κόσμος ότι θα συνετιστούν οι μεγάλοι που κυβερνούν τον πλανήτη και θα ζίσουν ειρηνικά οι λαοί. Πριν καλά καλά συνέλθουν οι λαοί από τα δεινά του πολέμου, άρχισε ο «ψυχρός πόλεμος» μεταξύ των υπερδυνάμεων και ένα σωρό εμφύλιοι και απελευθερωτικοί από την αποικιοκρατία σε διάφορες χώρες του κόσμου. Λησμόνησαν τα πενήντα εκατομμύρια νεκρούς, τα «Άουσβις» τα «Νταχάου» τη Χιροσίμα και Ναγκασάκι!

Δυστυχώς ο άνθρωπος που αυτοαποκαλείται λογικό ον και κατά τις Γραφές «κατ' εικόνα και ομοίωση» του Δημιουργού, δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να αποβάλει τα κτηνώδη ένστικτα και συμπεριφέρεται χειρότερα και από τα θηρία της ζούγκλας...

Αφορμή γι' αυτό το σχόλιο είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία που συνεχίζεται για δεύτερο χρόνο και ο άλλος που άναψε με τον φόνο και την απαγωγή Εβραίων από την Οργάνωση Παλαιστινίων της «Φατάχ» και των Εβραίων που βομβαρδίζουν μ' όλα τα υπερσύγχρονα όπλα, (πυραύλους, τάνκς, αεροπλάνα) τη Γάζα, κατεδαφίζοντας κτήρια και σκοτώνοντας χιλιάδες γυναικόπαιδα κ.λπ.

Διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις γίνονται παντού για το σφαμάτημα αυτής της γενοκτονίας και οι Ευρωπαίοι ηγέτες «αγναντεύουν το μακάβριο θέαμα», χωρίς ν' αντιδρούν, θυμίζοντας τον Νέρωνα που έκα-

νε γούστο με το κάψιμο της Ρώμης...

Άνθρωποι λογικοί απ' όλα τα σημεία του πλανήτη αποφαίνονται πως το πρόβλημα μπορεί να λυθεί με ειρηνικό τρόπο και μόνο. Να αποχωρήσουν οι Ισραηλίτες από τα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη, να αναγνωριστεί από τις δυο πλευρές η οντότητα του κάθε κράτους για να έχει ο κάθε λαός την πατρίδα του. Αυτός ο όμορφος πλανήτης μάς χωράει όλους στο σύντομο διάστημα της ζωής μας και είναι κρίμα να μη την χαιρόμαστε ειρηνικά!...

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Κακό «ποδαρικό» είχε ο φετινός Σεπτέμβρης γιατί με τον ερχομό του φοβερές πλημμύρες έπληξαν τη Θεσσαλία με ανυπολόγιστες ζημιές σε ανθρώπινες ζωές, καλλιέργειες, σπίτια, γεφύρια, ποιμνιοστάσια κ.α. Όλη η Θεσσαλία μετατράπηκε σε μια απέραντη λίμνη...

Είναι η δεύτερη καταστροφή της χώρας μετά από τις πυρκαγιές του Αυγούστου που κατέκαψαν τα δάση σε Ρόδο, Εύβοια, Έβρο κ.α. (πάνω από ένα εκατομμύριο στρέμματα).

- Υπεγράφησαν την 1 Σεπτεμβρίου 2023 οι συμβάσεις εργασίας των προσληφθέντων μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 55-67 του Δήμου μας με το αντίστοιχο πρόγραμμα απασχόλησης που υλοποιείται σε συνεργασία με τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ).

- Στις 8/9 γιόρτασε το Μοναστήρι Στομίου με Εσπερινό και λειτουργία το πρωί και συμμετοχή πολλών προσκυνητών όπως κάθε χρόνο.

- Με την προσέλευση των μαθητών και τον καθιερωμένο Αγιασμό άνοιξαν τα

Σχολεία στις 11/9/23.

- Σε συγκέντρωση στην αίθουσα του Δημαρχείου (17/9) ο υποψήφιος Δήμαρχος του συνδυασμού «ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ» Ανδρέας Παπασπύρου παρουσίασε τους υποψήφιους για τις Αυτοδιοικητικές εκλογές της 8 Οκτώβρη. Μετά την ομιλία του έλαβαν το λόγο οι συνεργαζόμενοι στην παράταξη Βασίλης Σπανός και Μάκης Χατζνεφραιμίδης.

- Στις 20/9 ο επικεφαλής του συνδυασμού «ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ-ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» Νίκος Εξάρχου μίλησε σε συγκέντρωση που έγινε πάνω από την Κεντρική Πλατεία.

- Στις 20/9 πραγματοποιήθηκε στην Κόνιτσα το πατροπαράδοτο «Παζαρόπουλο». Η πλατεία Φριζή γέμισε από τα «υπαίθρια καταστήματα» που προστατεύονταν από μια πρόχειρη στέγη, φτιαγμένη τις προηγούμενες μέρες. Οι επισκέπτες περιφέρονταν ψάχνοντας να βρουν αυτά που ήθελαν να αγοράσουν και τα παιδιά απόλαυσαν το οδήγημα με τα ηλεκτρικά αυτοκινητάκια. Βέβαια στις σημερινές συνθήκες τα παζάρια δεν έχουν την παλιά γραφικότητα, αλλά μαζί με την έκθεση των διαφόρων εμπορευμάτων δίνεται και η ευκαιρία για ένα αντάμωμα των ανθρώπων γιατί με το Φθινόπωρο αρχίζει το «άδειασμα» των χωριών μας...

- Με τη λήξη του παζαριού ήρθε και η βροχή που για τη φύση ήταν ευεργετική.

- Από το Ίδρυμα Καρδιολογίας σε συνεργασία με το Κ.Υ. Κόνιτσας πραγματοποιήθηκε στις 3-4-5 Οκτωβρίου δωρεάν καρδιακός έλεγχος. Περιλάμβανε Ηλεκτροκαρδιογράφημα-υπερηχο-καρδιογράφημα (Triplex καρδιάς)-Μέτρηση αρτηριακής πίεσης.

Εξετάστηκαν αρκετοί κάτοικοι της Κόνιτσας και άλλων χωριών. Οι καρδιολόγοι Γεώργιος Οικονόμου και Χρυσουγή Σιμοπούλου (από Αθήνα) άφησαν τις καλύτερες εντυπώσεις σε όλους τους εξεταζόμενους με την ευγένεια, προθυμία και σχολαστική εξέταση των επισκεπτών, αποσπώντας τα θερμά ευχαριστήρια τους.

Τέτοιες επισκέψεις γιατρών στην ακριτική περιοχή μας είναι πολύ χρήσιμες και μακάρι να επαναλαμβάνονται.

- Την προεκλογική ομιλία του έκανε ο υποψήφιος Δήμαρχος κ. Ανδρέας Πα-

πασπύρου στο προαύλιο του Δημαρχείου την Πέμπτη 5/10 εκθέτοντας το πρόγραμμα του Συνδυασμού του.

Την επόμενη μέρα (Παρασκευή) έγινε και η ομιλία του υποψήφιου και νυν Δημάρχου κ. Νίκου Εξάρχου εντός της αίθουσας του Δημαρχείου λόγω της ξαφνικής βροχής που δεν επέτρεψε συγκέντρωση στην πλατεία, όπως είχε προγραμματιστεί.

- Με ηρεμία έγιναν οι αυτοδιοικητικές εκλογές για την ανάδειξη Δημάρχων και Κοινοταρχών (αποτελέσματα σε άλλες σελίδες)

- Με βροχές και ήπιο καιρό έφυγε ο Οκτώβρης θυμίζοντας άνοιξη κάποιες μέρες, αφού ξεγελάστηκαν τα δέντρα και μερικές κουτσουπιές, κορομηλιές κ.ά. έβγαλαν ... λουλούδια!

- Στις 28/10 στη Δροσοπηγή, Γαναδιό, Βούρμπιανη γιόρτασαν με "Ρακοκατάνυξη" και γλέντια την απόσταση του τσίπουρου θυμίζοντας παλιές εποχές.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

- Στις 2-9-23 ο Ηλίας και η Στεργιανή Γεωργίου βάπτισαν στην Κόνιτσα την κόρη τους. Όνομα: Χρυσουγή ανάδοχος: Χρήστος Νικολάκης.

- Την 1/10/23 ο Κων/νος Κέντρος και η Περσεφώνη Λάμπρου βάπτισαν την κόρη τους: Όνομα: Φωτεινή ανάδοχος: Ιφιγένεια Κέντρου.

ΓΑΜΟΙ:

- Στην 1/9/23 έγιναν στην Αθήνα οι γάμοι του Ηλία Στ. Μπούσμπουλα και της Μαρίας Ανδρέα Μπεντζέλου.

- Στις 2/9/93 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Γεωργίου και της Στεργιανής Γεράση.

- Στις 9/9/23 έγιναν στο χωριό Λιχάδα (Εύβοια) οι γάμοι του Αποστόλη Δημ. Ευαγγέλου και της Ελένης Αλεξ. Ψωμοζήση, αφού προηγήθηκε, σύμφωνα με τα Σαρακατσάνικα έθιμα γλέντι στην Κλειδωνιά.

- Στις 30/9/23 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Κων/νου Ρόμπολου και της Ειρήνης Ευθυμιάδου.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ:

- • Στις 3/9/23 ο Ιωάννης Ράμος, ετών 90 στο Παλαιοσέλλι.

- Στις 19/9/23 η Σταθούλα Τέλλη, ετών 88, στην Αγ. Παρασκευή.

- Στις 30/9/23 η Ευαγγελία Ρούβαλη, ετών 83, στο Παλαιοσέλλι.

- Στις 9/10 ο Βασίλειος Παπασύρου, ετών 92, στην Αειόπετρα.

- Στις 19/10/23 ο Νικόλαος Χατζηρούμπης, ετών 80, στην Κόνιτσα.

- Στις 8/10/23 η Αλεξάνδρα Ευθυμίου, ετών 88, στην Οξυά.

- Η Νεράντζω Κολεγιάνη, ετών 98, στο Πληκάτι.

- Στις 29/10/2023 η Ελευθερία Μαλάμη, ετών 76 στο Αηδονοχώρι.

- Στις 30/10/2023 ο Σωτήρης Ευαγγέλου, ετών 103 στην Κόνιτσα. Ο εκλιπών διετέλεσε ψάλτης στην εκκλησία Αγ. Κων/νου ως τα γεράματά του.

Ἐπιστολή διαμαρτυρία τῆς κ. Μυρώπης Μάνθου

- 1) Πρὸς τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως-Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κ.κ. Ἀνδρέα.
- 2) Πρὸς τὸν δήμαρχο Κονίτσης κ. Νικόλαο Ἐξάρχου.
- 3) Πρὸς τὸ περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» κοινοποιήσις.

Ἰερά ἐσωτερικὴ παρόρμηση καὶ ἀγαθὲς μνημὲς τοῦ παρελθόντος, μέ ὠδήγησαν στὴν ἀπόφασή μου, νὰ ἀνεγείρω ναῖδριον, ἐπ' ὀνόματι Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐκ Κονίτσης, στὴν θέση «Ἀϊ-Γιάννη», μετὰ σύμφωνο γνώμη τοῦ σεβασμιωτάτου μας, ἔνθα προϋπῆρχε ναῖσκος τοῦ Ἁγίου. Στὴν πραγματικότητα ἐπρόκειτο, γιὰ τὴν φτωχικὴ κατοικία τοῦ Ἁγίου, ἡ ὁποία μετὰ τὸν θάνατό του, μετετράπη σε παρεκκλήσιο καὶ λειτουργοῦσε κανονικά, ὑπαγόμενο στὴν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Τὸ παρεκκλήσιο πυρπολήθηκε ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατὰ τὴν εἰσβολή τους στὴν Κόνιτσα, μαζί μέ ἄλλα κτήρια τῆς πόλεώς μας καὶ ἀργότερα ἐπὶ ἀρχιερατίας τοῦ κυροῦ Χριστοφόρου Χατζῆ, ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀποζημίωσε τὸν βανδαλισμὸ μέ τὸ ποσὸν τῶν σαράντα χιλιάδων δρχ., τὸ ὁποῖο ὁ σεβασμιώτατος τὰ διέθεσε, ὡς ἔλεγε, διὰ τὴν ἐπισκευὴ τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου ἐντὸς τῆς ἐπισκοπικῆς κατοικίας, πού ἦταν ἔτοιμο νὰ καταρρεύσει. (Μετονομασθέν τότε σέ ναό «τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας»). Ἐπὶ τούτων ἔχω προσωπικὴν ἀντίληψη καὶ μαρτυρία.

Ἡ κατοικία καὶ ὁ ναῖσκος τοῦ Ἁγίου εὐρίσκετο ἀκριβῶς, παραπλεύρως τῶν προτομῶν, πού προσφάτως τοποθετήθηκαν στὸν Ἀϊ-Γιάννη καὶ ἐκεῖ ἐπρόκειτο νὰ τοποθετηθεῖ καὶ ὁ νέος ναός. Συνήντησα δυστυχῶς τὴν ἀδιαλλαξία τοῦ τότε δημάρχου κ. Παπασπύρου, ὁ ὁποῖος μὴ γνωρίζοντας τὴν ἱστορία τοῦ τόπου καὶ τὰ γεγονότα, μέ ἐξανάγκασαν νὰ τοποθετήσω τὸν ναό στὴν θέση πού εἶναι τώρα.

Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περιπέτεια.

Ὁ πέριξ τοῦ ναοῦ χῶρος, τοὺς περισσότερους μῆνες τοῦ ἔτους ἀναβλύζει πανταχόθεν ὑπόγεια νερά καὶ ὁ ὅλος χῶρος μετατρέπεται σέ λάσπη, μὴ ἐπιτρέποντος τὴν πρόσβαση. Ἐκ παραλλήλου, ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴ πλευρὰ ἡ πλαγιά κατεβάζει συνεχῶς προσχώσεις ἐπὶ προσχώσεων, λόγῳ τῆς πηλώδους ὑφῆς τοῦ ἐδάφους πού τείνουν νὰ ἐνταφιάσουν τὸ ἐκκλησάκι.

Στίς ἐπανειλημμένες ὀχλήσεις μου, τόσον πρὸς τὸν κ. Παπασπύρου, ὅσον καὶ στὸν κ. Ἐξάρχου, οἱ ὁποῖοι πρότερον μοῦ ὑπόσχοντο τὰ πάντα, διὰ τὰ πάντα, ἐκ τῶν ὑστέρων προσπαθοῦσαν ἀμφοτέρω, μέ πολὺ φτηνὲς καὶ ψεύτικες δικαιολογίες, νὰ ἀποφεύγουν τὴν ὀχλήσή μου, μὴ δίδοντας οὐδεμίαν συνέχεια καὶ ἄς μὴν ἀναφερθῶ σέ λεπτομέρειες, γιατί θὰ εἶναι τραγικὲς.

Μετά επτά χρόνια τό εκκλησάκι σαπίζει από τήν ύγρασία καί οὐδείς συγκινεῖται...!!!

Σεβασμιώτατε

Θέλω νά γνωρίζετε, ὅτι τό περιφρονημένο καί ξεχασμένο εκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐκ Κονίτσης, οὔτε ξεχασμένο, οὔτε περιφρονημένο εἶναι εἰς τήν συνείδηση τῶν πιστῶν. Καθημερινῶς δεκάδες πιστοί σταματοῦν, νά προσκυνήσουν, νά ανάψουν τά καντήλια καί νά ανάψουν ἕνα κεράκι. Ἐν τούτοις, ἐπί επτά ὀλόκληρα χρόνια, ἡ μητρόπολή μας τό ἔχει κατατάξει στά ἀζήτητα...

Στήν περίπτωση τοῦ ἀγνώστου εἰς ὄλους μας Ἁγίου Σωφρονίου, ἐν σπουδῇ καί βία καί πρὶν ἀκόμη ὀλοκληρωθοῦν οἱ ἐργασίες κατασκευῆς τοῦ ναῖδριου, ἐκάνατε τά θυρανοίξια καί ὀρθότατα ἐπράξατε. Στήν περίπτωση τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ ἐκ Κονίτσης, μᾶλλον ἀτυχήσατε σεβασμιώτατε ἐπιλέγοντας δύο μέτρα καί δύο σταθμά, καί ὁ ναῖσκος παραμένει ἀλειτούργητος, γιά επτά ὀλόκληρα χρόνια...!!!

Σεβασμιώτατε, μέ ὄλο τόν σεβασμό καί τήν ἐκτίμηση στό πρόσωπό σας, πού πιστεύω δέν ἀμφισβητεῖτε, χωρίς κακόγουστη κριτική, ἀλλά εὐσεβάστως, κάνω μία ἀκόμη ἐπισήμανση. Εἶναι ἕνα διακαές ἐρώτημα τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Χριστιανῶν, πού κατά χιλιάδες κατ' ἔτος ἐπισκέπτονται τήν πατρική κατοικία τοῦ Ἁγίου Παΐσιου τοῦ ΕΚ ΚΟΝΙΤΣΗΣ. Πανταχόθεν διαφαίνεται ἡ ἀπουσία τῆς πνευματικῆς αἰγίδας τῆς μητροπόλεώς μας, ἡ ὁποία θά ἔπρεπε, νά σκέπει, νά μεριμνᾷ, νά ἐπιβλέπει καί νά ἐπισκιάζει πνευματικά τόν ἱερό χῶρο. Ἄντ' αὐτοῦ ἐπαφίεται ἡ ὑποδοχή καί ἡ ξενάγηση τῶν πιστῶν, σέ συγγενεῖς καί φίλους καί μπράβο τους, πού ὁμως, δέν δύναται νά ἀποκαταστήσουν, σε οὐδεμία περίπτωση, τήν ἐκκλησιαστική παρουσία.

Στά Ἰωάννινα σεβασμιώτατε, ἐντός ἕξι μηνῶν ἀνηγέρθη περικαλλῆς ναός τοῦ Ἁγίου Παΐσιου **ΤΟΥ ΕΚ ΚΟΝΙΤΣΗΣ** καί προβάλλεται πανελληνίως, ἀπό τά τηλεοπτικά μέσα. Στήν Κόνιτσα, τήν πόλη τοῦ Ἁγίου, δέν ἔχουμε οὐδεμία πληροφόρηση, γιά τήν τύχη καί τήν πορεία τῆς μετά βαΐων καί κλάδων ἐξαγγελθείσης ἀνεγέρσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Δέν ἔγινε κᾶν ἡ θεμελίωση. Ὑπάρχει προοπτική; Θα πραγματοποιηθῆ, ἄρα γε καί πότε, τό ὄραμα τῶν Πανελλήνων; Ἐξηγγέλθη κάποτε δειλά, ἡ δημιουργία ἰδρύματος, πού θά διαχειρίζετο τά οἰκονομικά τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ. Ἐκτοτε πλήρης τοῦ τάφου σιγή. Ὑπάρχει διοικητικό συμβούλιο; Δραστηριοποιεῖται; Προφανῶς ὄχι, ἄρα δέν ἐπιτελεῖ τόν σκοπό γιά τόν ὁποῖο συνεστήθη. Νομίζω μετά τόσα χρόνια εἶναι ἀναγκαῖα ἐκ μέρους σας μία ἐπίσημη πληροφόρηση. Διότι ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει πληροφόρηση, ὑπεισέρχεται καί ἐμφιλοχωρεῖ ἡ παραπληροφόρηση...

Ἐπί τούτους, σεβασμιώτατε καί κ. δήμαρχε

Μέ ἄφατον θλίψιν, ὀδύνη καί πικρία διαπιστώνω, ὅτι, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐκ Κονίτσης βάλλεται, προσβάλλεται καί ὑποτιμᾶται βαθύτατα ἀπό τίς ἀρχές τοῦ τόπου μας. Ἐρχομαι διά τῆς παρούσης μου, νά κάνω μία τελευταία ἐπίκληση. Παραπλεύρως τῶν προτομῶν, τώρα πού ξεράθηκε ὁ διπλανός πλάτανος (πού κα-

τά τόν κ. δήμαρχο, κάποιος κλῶνος του ἐμπόδιζε τήν τοποθέτηση, γιατί τάχα θα ἔρχονταν ὁ δῆμος σέ σύγκρουση μέ τό δασαρχεῖο) ὑπάρχει ὁ ἐπαρκῆς χῶρος, τοπογραφικά ἠλεγμένος προκειμένου, νά ὑποδεχτεῖ τόν ναό, **στήν θέση δηλ. πού προϋπῆρχε** καί νά λυθεῖ τό πρόβλημα. Ἐν ἐναντία περιπτώσει μετά το τέλος τοῦ ἔτους, εἶμαι ὑποχρεωμένη, νά μεταφέρω τόν ναό ἐκτός Κονίτσης, σέ τόπο καί χῶρο, πού θά τιμήσουν καί θά ἀγαπήσουν τόν Ἅγιο δεόντως. Ἐλπίζω καί εὐχομαι, τό ἀνάθεμα τοῦ Ἁγίου, νά μὴν ἐπιπέσει ἐπί τῶν κεφαλῶν, ὅσων συνήργησαν καί μετεῖχαν στο ἀνοσιούργημα. Μὴν ξεχνᾶμε ὅτι στήν Κόνιτσα μᾶς κατατρέχει ἤδη ἀπό τό 1937 ἡ κατάρα τοῦ Μητροπολίτου Βελλᾶς καί Κονίτσης κυροῦ Ἰωάννου.

Μέ τόν προσήκοντα σεβασμό καί τιμή.

Μυρόπη Μάνθου

Υ.Γ.

(1) Ἅγιος Παῖσιος, ὁ Ἀγιορείτης Ο ΕΚ ΚΟΝΙΤΗΣ

Λέμε πάντα: Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐκ Κονίτσης

Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός κ.λπ. κ.λπ.

Γιατί ἀπαλείψαμε τήν καταγωγή τοῦ Ἁγίου, ἀντί νά τήν ἐπιβάλλουμε ἐμεῖς καί ἀποδεχόμαστε ἄκριτα, ὅτι μᾶς σερβίρουν; Ἀκόμη καί τό ἱερατεῖο τῆς μητροπόλεώς μας μνημονεύει «Ἁγίου Παῖσιου τοῦ Ἀγιορείτου».

ΜΕΓΑ ΛΑΘΟΣ!!!...

«Τοῦ Ἁγίου Παῖσιου τοῦ Ἀγιορείτου ΤΟΥ ΕΚ ΚΟΝΙΤΗΣ», γιά νά εἶμαστε ἀκριβοδίκαιοι καί γιατί νά ἀποκρύπτουμε ἄλλωστε τήν ἀλήθεια;

Ὁ Ἅγιος, ἀπό ἑνός ἔτους μεγάλωσε καί ἔζησε στήν Κόνιτσα, μέχρι τά δεκαεπτὰ τοῦ χρόνια, μαζί με τήν οἰκογένειά του, ἐδῶ ἦταν τό σπίτι του, ἐδῶ εἶχε τά βιώματα τῆς νεανικῆς του ζωῆς, ἐδῶ ἐδέχθη τήν Θεῖαν Χάριν καί ἐδῶ εἶχε τήν πρώτη Θεοπτία. Ἀργότερα ἐπέστρεψε ἀπό τό Ἅγιο ὄρος καί ἔμεινε στήν Κόνιτσα (Στόμιο), γιά ἄλλα τέσσερα χρόνια 1958-1962. Ἐχομε χρεῖαν ἄλλης μαρτυρίας;

(2)

Πρό ὀλίγων ἐτῶν στό Εἰρηνοδικεῖο Κονίτσης ὑπῆρξε δικαστική διαμάχη, μεταξύ ιδιώτου καί Ἀναγνωστοπουλείου ιδρύματος. Τό ἴδρυμα ἰσχυρίζετο, ὅτι ὁ μέγας στρεμματικός χῶρος, ὀπισθεν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὀπισθεν τοῦ στρατοπέδου καί ἡ ἀπέναντι πλαγιά τοῦ Ἀη-Λιά μέχρι τῆς πηγῆς, πού βρίσκεται ἐκεῖ, ἀποτελεῖ ἰδιοκτησία του. Ὁ χῶρος δηλ. στόν ὁποῖο ὅπως ἐνθυμοῦνται οἱ παλαιότεροι τό ἴδρυμα εἶχε φυτέψει μηλιές καί ἀμυγδαλιές.

Τό δασαρχεῖο προσκόμισε στό δικαστήριο ἔγγραφο ἀπό τό ὁποῖο καταδεικνύονταν ὅτι ἡ ἐν λόγω περιοχή **δέν ἀνήκει οὔτε ἀνήκε ποτέ στό ἴδρυμα, ἀλλά ὅτι ἀποτελεῖ δημοτική ἔκταση πού ἔχει καταπατηθεῖ.**

Ἡ πραγματικότητα εἶναι, ὅτι τῇ ἀνοχῇ τοῦ δήμου τότε καί τοῦ δασαρχείου, ἐπετράπη σιωπηρῶς ἡ χρήση τοῦ χώρου, γιά τήν πειραματική δένδροφύτευση συγκεκριμένης ποικιλίας (κακῆς) μήλων καί ἀμυγδάλων. Τό πείραμα ἀπέτυχε

παταγωδῶς, ἡ προσπάθεια ἐγκαταλείφθηκε, τὰ δέντρα ξεράθηκαν, χωρίς νά ἀποδώσουν τὰ ἀναμενόμενα καί προφανῶς τό Ἀναγνωστοπούλειο ἴδρυμα προβάλλει το ἐπιχείρημα τῆς χρησικτησίας. Δέν ὑπῆρξε χρησικτησία, γιά δύο μόνο χρόνια νομῆς.

Ὑπῆρξε μόνο ἀμέλεια καί ἀδιαφορία, ἐκ μέρους τοῦ δασαρχείου καί τοῦ δήμου, οἱ ὅποιοι καίτοι ἐγνώριζαν τὰ πραγματικά γεγονότα, δέν ἔπραξαν ἀπολύτως τίποτε, γιά τήν διασφάλιση τῆς παρουσίας τοῦ δήμου καί τοῦ δημοσίου.

Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστόν τοῖς πάσι, ὅτι τό ἴδρυμα εἶχε περιφράξει παλαιόθεν, ὅλη τήν ἰδιοκτησία τῆς Γεωργικῆς σχολῆς καί τοῦ πέριξ χώρου, πού τῆς ἀνῆκε, μέ περίτεχνη τοιχοποιΐα, μέ τοποθέτηση σιδερένιων πορτῶν ποῦ ἔκλειναν διασφαλίζοντας τόν χῶρο, πλήν τῆς ἀναφερθείσης περιοχῆς, γιὰτί προφανῶς δέν ἦταν ἰδιοκτησία της.

Μήν μᾶς διαφεύγει ἐπίσης τό γεγονός, ὅτι πρό ἐτῶν τό Ἀναγνωστοπούλειο ἴδρυμα διεκδίκησε ἀνεπιτυχῶς τεράστια στρεμματική ἔκταση στά «πλατανάκια» μέ τό αἰτιολογικό ὅτι τῆς ἀνῆκε.

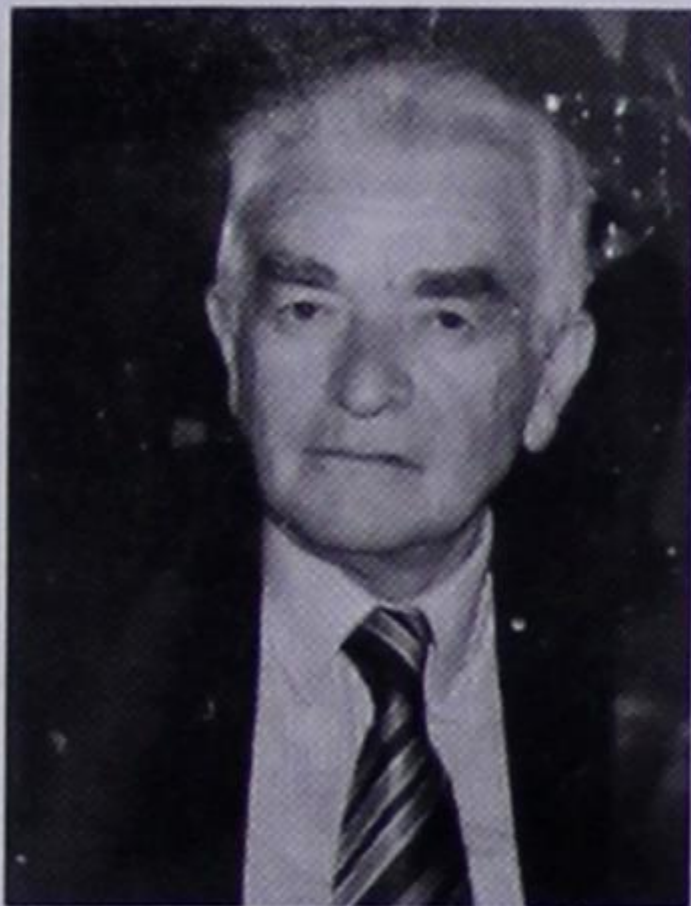
Παρά λοιπόν τὰ ἐπίσημα πειστήρια, τό δικαστήριον ἐδικαίωσε το ἴδρυμα τό ὅποϊον προσφάτως, ἄκουσον-ἄκουσον, προέβη σέ παράνομη περίφραξη τοῦ χώρου...! Ἀπό πλευρᾶς δήμου καί δασαρχείου, πλήρης ἀδράνεια καί σιωπή. Μπράβο μας...!!! καί σέ ἀνώτερα...

*Ἡ Χορωδία Κόνιτσας
σπιν Κλεισούρα
όπου βρίσκονται τα οστά
των Ηρώων μας
από τον πόλεμο του 1940.*

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

† Παναγιώτης Σταυρίδης
1939-2023

Στις 8/6/2023 έφυγε από τη ζωή ο συμπατριώτης μας από το Ελεύθερο Παναγιώτης Σταυρίδης στη Δράμα.

Ο εκλιπών ήταν ένας από τους συμπατριώτες που μαζί με πολυάριθμους άλλους Ηπειρώτες έκαναν δεύτερη πατρίδα τους την πόλη και την περιοχή της Δράμας.

Η εκτίμηση και αγάπη των ντόπιων και συμπατριωτών φάνηκε και από το πλήθος κόσμου που τον αποχαιρέτησε κατά την εξόδιο ακολουθία.

Παραθέτουμε τον επικήδειο που διάβασε ο συμπατριώτης μας Νίκος Κωφός:

Αγαπημένε μας Παναγιώτη, πρόεδρε, πατέρα, αδερφέ και φίλε από καρδιάς .

Με βαθύ πόνο και μεγάλη θλίψη σε αποχαιρετούμε όλοι εμείς οι φίλοι και οι επί χρόνια συνοδοιπόροι σου.

Είναι τόσα πολλά αυτά που μας ενώνουν κι αυτά που θέλουμε να σου πούμε ... και όμως τα λόγια δεν αρκούν.

Αποχαιρετούμε σήμερα ένα γνήσιο τέκνο της λαϊκής παράδοσης και έναν εμβληματικό εκπρόσωπο της ηπειρωτικής αποδημίας, τον Παναγιώτη Σταυρίδη. Γεννήθηκε στο Ελεύθερο Κόνιτσας, όπου έζησε τα παιδικά του χρόνια. Δύσκολες εποχές: Δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, εμφύλιος, αρχές της δύσκολης

δεκαετίας του 50.

Όπως συνέβαινε για αιώνες στην ήπειρο, η φτώχεια των ορεινών περιοχών οδήγησαν ηπειρώτες στην έξοδο. Έτσι έρχεται στη Δράμα, που αποτελούσε τόπο προορισμού για τους Ηπειρώτες για δύο σχεδόν αιώνες . Έφηβος ήδη, μπήκε στη βιοπάλη. Δεν έκανε πίσω σε καμιά δουλειά. Παράλληλα, και επειδή κατανόησε ότι η οικονομία δεν είναι απλή εργασιακή απασχόληση, αλλά κάτι σαν επιστήμη, παρακολούθησε μαθήματα στην εμπορική σχολή της πόλης. Σύντομα περνάει από τη θέση του εργαζόμενου στην επιχειρηματική δράση. Δημιουργεί μία από τις σημαντικότερες επιχειρήσεις της πόλης και αναδεικνύεται σε έναν από τους καλύτερους επιχειρηματίες της περιοχής. Παράλληλα συνδυάζει την επιχειρηματική δραστηριότητα με τις αξίες της παράδοσης. Πάντα έχει στη σκέψη του τη γενέθλια γη. Το Ελεύθερο και την Ήπειρο. Και το κενό που δημιουργούσε η απόσταση το κάλυψε με την ένταξή του στην Πανηπειρωτική Ένωση που έγινε κι αυτή μια άλλη πατρίδα.

Αρχικά μέλος και στη συνέχεια για χρόνια και για πολλές τριετίες Πρόεδρος. Οι μεγάλοι του στόχοι ήταν δύο:

Πρώτος Στόχος του Να αποκτήσει ιδιόκτητη στέγη η Πανηπειρωτική.

Μετά από διαρκείς , επίπονες και ακατάβλητες προσπάθειες , με κόπο και προσωπικές θυσίες κατόρθωσε το ακατόρθωτο για τους πολλούς.. Την ανέγερση του πολιτιστικού μας κέντρου. Το σπίτι του Ηπειρώτη» όπως ήθελε να το αποκαλεί, είναι σήμερα εδώ για να διαφυλάξει

την ιστορία , και την πολιτιστική κληρονομιά των προγόνων μας. Είναι εδώ για να στεγάσει τα όνειρα τα δικά μας και των παιδιών μας, Για να συνδέσει το παρελθόν , το παρόν και το μέλλον.

Γία να διατηρήσει αναλοίωτη την παράδοση των Ηπειρωτών και να την παραδώσει ακέραια στις επόμενες γενιές.

Δεύτερος στόχος του η συγγραφή της ιστορίας των Ηπειρωτών του Νομού Δράμας που κι αυτό ολοκληρώθηκε πρόσφατα , αλλά έφυγες απροσδόκητα Παναγιώτη.

Εκεί στις πύλες του ουρανού σε περιμένουν οι παλιοί Ηπειρώτες , οι πρόγονοί μας. Θα νιώθουν περήφανοι για σένα όπως και όλοι εμείς. Σ όλους εκείνους να πεις ότι εμείς εδώ παραμένουμε σταθεροί στις προσδοκίες και στις επιταγές τους.

Αγαπημένε πρόεδρε και καλέ φίλε Παναγιώτη σήμερα η οικογένεια της Πανηπειρωτικής έχασε ένα χαρισματικό ηγέτη.

Εμείς χάσαμε τον αγαπημένο φίλο μας Σε αποχαιρετούμε με πόνο καρδιάς Δε θα σε ξεχάσουμε ποτέ. Θα ζεις για πάντα στις καρδιές μας. Αθάνατος!!!

Σ.Σ.

Στην κόρη του εκλιπόντος Ευθαλία και τους συγγενείς του.

Η Συντ. Επιτροπή του περιοδικού μας εκφράζει τα θερμά συλλυπητήρια της καθώς και τα μέλη της χορωδίας Κόνιτσας, που δεν λησμονούν την εγκάρδια υποδοχή και φιλοξενία του αείμνηστου Προέδρου Παναγιώτη και του Δ.Σ. της Ένωσης στην εκδήλωση «Ελευθερία» 2013.

• Στη μνήμη του η Ευθαλία προσφέρει στο περιοδικό μας 100 €.

† ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΚΕΛΗΣ
(1943-2023)

Είχα την αγαθή τύχη να συναναστραφώ τον αείμνηστο Βασίλη Γκέλη τα τέσσερα τελευταία χρόνια της ζωής του. Μετά τον Κυριακάτικο εκκλησιασμό

στην ενορία του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης πήναμε τον καφέ μας με τους αδελφούς Αθανασίου Θανάση και Πρόδρομο και τους αδελφούς Αλεξάνδρου Βαγγέλη και Γιάννη στην καφετέρια του Κ. Γκούντα. Το γεγονός ότι οι άνθρωποι σήμερα στις μικρές και μεγάλες κοινότητες ζουν αρμονικά σημαίνει ότι διαθέτουν κάποιες αρετές, κάποιες αξίες και χαρίσματα τα οποία υπερτερούν εμφανώς των όποιων μικρών ελαττωμάτων.

Ας μην λησμονούμε ότι ανά την υφήλιο κυριαρχούν εστίες κοινωνικών εντάσεων ακόμη και πολεμικών συρράξεων. Προσωπικά στην ιεράρχηση των αρετών ενός ανθρώπου προτάσσω πάντα την αξιοπρέπεια. Ετυμολογικά η αξιοπρέπεια χαρακτηρίζει τον άνθρωπο ο οποίος αξιώθηκε της δυνατότητας να πράττει το πρόπον, το σωστό, κατά δεύτερο λόγο χαρακτηρίζει τον άνθρωπο ο οποίος διακρίνεται για την ευγένεια του ήθους.

Σε αυτήν την Κυριακάτικη σύναξη έζησα έναν Βασίλη σε υπερθετικό βαθμό αξιοπρεπή. Είναι γνωστή σε όλους η τραγική απώλεια του υιού του Παντελή το 2006 Σμηνάρχου και μεταφορικά Αετού της Πολεμικής Αεροπορίας και υπερασπιστή της Πατρίδας μας από τις εξ ανατολών προκλήσεις. Επίσης ο αγαπητός

μας Βασίλης αντιμετώπιζε ένα εβδομαδιαίο πρόβλημα υγείας. Εν τούτοις η στωικότητα (καρτερία-υπομονή) του, βαθέως με εντυπωσίαζε. Εύχαρις, χαμογελαστός, ευγενικός δεν μετέφερε στην παρέα την προσωπική του Οδύσσεια. Ο λόγος του μετρημένος καθαρός, ευθύς, επίκαιρος μακριά από τα πεζά τα τετριμμένα και τα έρποντα. Λόγος μεστός περιεχομένου και λαμπικαρισμένος στο καμίνι της ζωής. Θέλω να καταθέσω με ειλικρίνεια ότι ο Βασίλης ήταν ο χρυσός κρίκος της ομήγυρης και ότι η απουσία του μας στέρησε το οξυγόνο που ζωογονεί τις σχέσεις των ανθρώπων μιας μικρής συντροφιάς έως μιας κοινωνίας. Το γεγονός ότι

στη μικρή μας κοινωνία και στην αφάνεια διαβιούν και άλλοι συνάνθρωποί μας με ισάξιο ήθος του Βασίλη πρέπει να μας χαροποιεί και να μας πληροί με αισιοδοξία για τον τόπο μας ειρηνικού-συναδελφικού-αλληλέγγυου μακριά από αντιπαράθεσεις, αντιπαλότητες και μικρότητες.

Αγαπητέ Βασίλη Αιωνία η Μνήμη σου και είτε η ευγένεια της ψυχής σου να μας διδάσκει και να μας καθοδηγεί.

Η. Α.

Στη Μνήμη του Βασίλη Γκέλη η οικογένεια του προσφέρει στο Περιοδικό «Κόνιτσα» το χρηματικό ποσό των πενήντα (50,00) ευρώ. Ευχαριστούμε

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr. (www.metar.gr)

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Σεπτέμβριος 2023					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
21,3	35,0	11,8	76,4		BBA
Σεπτέμβριος 2022					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
19,8	34,2	5,6	16,0	6	BBA
Οκτώβριος 2023					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
17,0	29,3	7,7	87,2		BBA
Οκτώβριος 2022					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
15,3	28,6	5,3	54,4	5	BBA

80 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΣΕ ΕΝΑ ΣΤΑΥΡΟ ΑΠΟ ΠΙΘΑΡΙΑ

Μεσσής Στέργιος

26 του Ιούλη 1943, ανήμερα της Αγίας Παρασκευής και η αντάρτικη ομάδα από Παδιώτες και Αρματοβίτες ξεκινάει αζημέρωτα από το μονοπάτι του βουνού για την κορυφή Κλέφτης (1846 μ.), όπου θα αντιμετωπίσει απόσπασμα του Γερμανικού στρατού, που σύμφωνα με πληροφορίες, έρχεται από Κόνιτσα.

Προτού μεσημεριάσει, σε μια χαράδρα πριν από την κορυφή, η ομάδα σταματά και ζητά εθελοντή για να ελέγξει μήπως οι Γερμανοί είναι κοντά.

Εγώ πετάγεται ο Στέργιος ο Μέσσης, παλληκάρι 38 χρονών από τις Πάδες, παντρεμένο με δύο παιδιά, τον Κώστα 11 και τον Ανδρέα 6 χρονών, εγώ θα πάω μπροστά και θα σας πω.

Και έφυγε...

Ακάλυπτο στη μέση στο Λιβάδι, κάτω νότια του Κλέφτη τον είδανε οι Γερμανοί και μια ριπή πολυβόλου του έκοψε το νήμα της ζωής δίνοντας όμως στην υπόλοιπη ομάδα τη δυνατότητα να καλυφθεί για να δώσει τον αγώνα από ασφαλές σημείο.

Θάφτηκε πρόχειρα εκεί με λίγες πέτρες για Σταυρό πάνω στο μνήμα... και μόνο τα οστά του φέρανε πίσω στις Πάδες οι χωριανοί.

Για χρόνια πολλά ο Ανδρέας είχε στον του να προσκυνήσει το μνήμα του πατέρα του που είχε μάθει από συντρόφους του που βρίσκεται. Η ζωή όμως τα ήθελε αλλιώς και μόνο μετά από 80 χρόνια τα εγγόνια του Στέργιου και παιδιά του Ανδρέα, Στέργιος και Πέτρος, ήταν γραφτό να φτάσουν και να προσκυνήσουν το μνήμα του παππού τους...

Έτσι λοιπόν αποφασίσαμε στις 19/8/2023, αφού πήραμε πληροφορίες για τη διαδρομή, να κινηθούμε από δασικό δρόμο από το Ελεύθερο και με γνώμονα του ότι εγώ είχα ανέβει στο μαρτυρικό ύψωμα του Κλέφτη από το μονοπάτι που είχαν πάρει οι αντάρτες το 1943 και ήξερα τη διαδρομή αυτή, ξεκινήσαμε το δύσκολο δασικό δρόμο με τα ποδήλατα και φτάνοντας μετά από δύο ώρες στο Μπουτσινίσιο, το λιβάδι νότια του Κλέφτη, όπου εύκολα βρήκαμε τις πέτρες που σκέπασαν τον ήρωα παππού.

Η διαδρομή μας αυτή ήτανε ένα μνημόσυνο στον Στέργιο τον Μεσσή, 80 χρόνια μετά!

Σημείωση: Τις πληροφορίες για την περιοχή πήραμε από τον Μπάμπη τον Πάντο τον οποίο και ευχαριστούμε.

Πάδες 20/8/2023

Ζήγρας Σπύρος

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΕΚΛΟΓΕΙΣ	11,848
ΨΗΦΙΣΤΑΝΤΕΣ	5,273
ΕΓΚΥΡΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ	6,150
ΑΚΥΡΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ	98
ΛΕΥΚΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ	25
ΑΚΥΡΑ ΚΑΙ ΛΕΥΚΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ	123

	ΠΑΠ.	ΕΞΑΡ.	ΣΔ.
ΚΟΝΙΤΣΑ	1.929	1.425	170
ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΑ	525	276	242
ΔΙΣΤΡΑΤΟ	180	119	4
ΑΕΤΟΜΙΛΗΤΣΑ	91	46	14
ΦΟΥΡΚΑ	57	49	3
ΣΥΝΟΛΟ	2.802	1915	433

Δήμαρχος εκλέγεται ο επικεφαλής του Συνδυασμού «**Μαζί για τον τόπο μας**»
Ανδρέας Παπασπύρου

Δημοτικοί Σύμβουλοι:

Κοτσιάφτης Δημήτριος-Σπανός Βασίλειος-Γκίκας Πέτρος-Μήτσος Γεώργιος-Καλτσούνης Νικόλαος-Στράτος Νικόλαος-Παφίλης Ιωάννης-Μπληθικιώτης Βασίλειος-Ζήσης Δημήτριος-Τσιούτσιος Απόστολος-Γριμότσης Δημήτριος.

Δημ. Σύμβουλοι Συνδυασμού «**Ανασυγκρότηση-Αναγέννηση**»

Εξάρχου Νικόλαος-Τσιαλιαμάνης Νικόλαος-Λαζογιάννης Αριστείδης-Χήρας Δημήτριος-Χούσου Αγγελική-Γιαννούση Χριστίνα-Δημαράτου Αικατερίνη.

Από τον Σύνδεσμο "Λαϊκή Συσπείρωση", Σδούκος Δημήτριος.

Το περιοδικό μας συγχαίρει τον νέο Δήμαρχο και τους εκλεγέντες Δημ. Συμβούλους όλων των παρατάξεων καθώς και τους Προέδρους των Κοινοτήτων. Ευχόμαστε καλή δύναμη για την υπηρεσία Δήμου και χωριών προς όφελος του τόπου μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	.....	ΠΡ. ΧΑΤΖΗΦΡΑΙΜΙΔΗΣ
378	ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑ	.....	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ
379	ΔΙΣΤΡΑΤΟ	.....	ΜΑΪΠΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
386	ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ	.....	ΖΙΑΚΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
387	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	.....	ΤΖΙΝΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
388	ΑΕΤΟΠΕΤΡΑ	.....	ΝΟΥΤΣΟΣ ΦΩΤΙΟΣ
389	ΑΗΔΟΝΟΧΩΡΙ	.....	ΤΑΣΣΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΗ
390	ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ	.....	ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
391	ΑΡΜΑΤΑ	.....	ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ
392	ΓΑΝΝΑΔΙΟ	.....	ΤΣΙΜΙΝΑΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
393	ΕΛΕΥΘΕΡΟ	.....	ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
394	ΕΞΟΧΗ	.....	ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
395	ΗΛΙΟΡΡΑΧΗ	.....	ΖΕΡΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
396	ΚΑΒΑΣΙΛΑ	.....	ΜΠΟΖΙΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
397	ΚΑΛΛΙΘΕΑ	.....	ΛΑΚΚΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
398	ΚΛΕΙΔΩΝΙΑ	.....	ΚΟΝΤΟΝΑΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
399	ΜΑΖΙ	.....	ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΟΤΣΙΑΦΤΗΣ
400	ΜΕΛΙΣΣΟΠΕΤΡΑ	.....	ΝΙΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
401	ΜΟΛΙΣΤΑ	.....	ΜΠΟΥΖΟΥΛΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
402	ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟ	.....	ΜΠΟΛΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
403	ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ	.....	ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
404	ΝΙΚΑΝΩΡΑΣ	.....	ΑΝΝΑ ΚΟΦΑ
405	ΠΑΔΕΣ	.....	ΧΡΥΣΙΚΟΣ ΖΗΣΗΣ
406	ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΙ	.....	ΠΙΣΠΑΣ ΗΛΙΑΣ
407	ΠΗΓΗ	.....	ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΠΑΝΟΣ
408	ΠΟΥΡΝΙΑ	.....	ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ
409	ΠΥΡΓΟΣ	.....	ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ
410	ΑΣΗΜΟΧΩΡΙ	.....	ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΣ
411	ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ	.....	ΡΑΠΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
412	ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΣ	.....	ΤΖΑΒΕΛΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
413	ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ	.....	ΣΙΜΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
414	ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗ	.....	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΡΑΠΑΚΟΥΣΙΟΣ
415	ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ	.....	ΣΔΟΥΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
416	ΛΑΓΚΑΔΑ	.....	ΚΑΤΣΩΤΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
417	ΟΞΥΑ	.....	ΒΑΔΑΣΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
418	ΠΛΑΓΙΑ	.....	ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ
419	ΠΛΗΚΑΤΙ	.....	ΑΝΕΣΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ
420	ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ	.....	ΒΑΤΣΚΑΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛ
421	ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ	.....	ΣΚΟΥΡΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
422	ΦΟΥΡΚΑ	.....	ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΗΣ 8ης Οκτωβρίου 2023
Αριθμός ψηφοδεστίων συνδυασμών

	ΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΕΚΛΟΓΕΙΣ	ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	ΑΚΥΡΑ	ΑΚΥΡΑ	ΛΕΓΚΑ	ΑΚΥΡΑ ΚΑΙ ΛΕΓΚΑ	ΕΚΥΡΑ	ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ	ΛΑΙΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ	ΜΑζί για τον τόπο μας
378 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	257	152	1	0	1	151	46	14	91	ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑ
379 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	595	315	10	2	12	303	119	4	180	ΔΙΣΤΡΑΤΟ
380 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	464	259	8	0	8	251	105	23	123	ΚΟΝΙΤΣΑ
381 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	456	257	5	4	9	248	92	21	135	ΚΟΝΙΤΣΑ
382 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	475	268	9	4	13	255	94	24	137	ΚΟΝΙΤΣΑ
383 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	474	255	7	3	10	245	103	17	125	ΚΟΝΙΤΣΑ
384 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	474	245	3	3	6	239	98	17	124	ΚΟΝΙΤΣΑ
385 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	407	237	5	1	6	231	119	15	97	ΚΟΝΙΤΣΑ
386 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	110	39	0	0	0	39	7	0	32	ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ
387 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	626	214	6	1	7	207	133	5	69	ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
388 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	310	110	1	1	2	108	29	2	77	ΑΕΤΟΠΕΤΡΑ
389 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	210	86	0	1	1	85	29	2	54	ΑΗΔΟΝΟΧΩΡΙ
390 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	273	96	0	0	0	96	35	3	58	ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ
391 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	123	54	0	0	0	54	8	0	46	ΑΡΜΑΤΑ
392 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	124	41	0	0	0	41	10	0	31	ΓΑΝΝΑΔΙΟ
393 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	204	133	1	2	3	130	79	1	50	ΕΛΕΥΘΕΡΟ
394 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	136	59	2	0	2	57	5	5	47	ΕΞΟΧΗ

395 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	201	110	1	0	1	109	61	4	44	ΗΛΙΟΡΡΑΧΗ
396 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	108	52	0	0	0	52	27	4	21	ΚΑΒΑΣΙΛΑ
397 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	242	136	1	1	2	134	40	6	88	ΚΑΛΛΙΘΕΑ
398 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	258	150	4	0	4	146	36	3	107	ΚΛΕΙΔΩΝΙΑ
399 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	320	172	3	0	3	169	73	4	92	ΜΑΖΙ
400 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	217	114	2	0	2	112	40	1	71	ΜΕΛΙΣΣΟΠΕΤΡΑ
401 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	81	27	1	0	1	26	10	0	16	ΜΟΛΙΣΤΑ
402 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	151	55	0	0	0	55	15	0	40	ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΗ
403 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	69	35	1	1	2	33	15	0	18	ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ
404 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	112	47	0	0	0	47	18	1	28	ΝΙΚΑΝΩΡΑΣ
405 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	106	33	1	0	1	32	6	3	23	ΠΑΔΕΣ
406 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	178	85	3	0	3	82	35	0	47	ΠΑΛΑΙΟΥΣΕΛΛΙ
407 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	279	140	0	1	1	139	66	2	71	ΠΗΓΗ
408 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	192	69	4	0	4	65	25	1	39	ΠΟΥΡΝΙΑ
409 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	166	38	3	0	3	35	12	4	19	ΠΥΡΓΟΣ
410 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	187	59	3	0	3	56	29	1	26	ΑΣΗΜΟΧΩΡΙ
411 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	223	57	1	0	1	56	47	3	6	ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ
412 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	154	37	0	0	0	37	13	1	23	ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΣ
413 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	475	135	0	0	0	135	29	49	57	ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ
414 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	259	84	2	0	2	82	28	18	36	ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗ
415 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	420	184	4	0	4	180	14	69	97	ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ
416 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	240	115	1	0	1	114	5	1	108	ΛΑΓΚΑΔΑ
417 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	116	52	0	0	0	52	30	1	21	ΟΞΥΑ
418 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	393	77	0	0	0	77	6	26	45	ΠΛΑΓΙΑ

Συνδρομές

Κεφσερίδη Άννα Γερμανία .....-65 €	Φαρμάκη Ειρήνη Θεσ/νίκη .....-40
Αλατζάμογλου Αφρ. Γαλλία .....-50	Ξεφτέρης Ιωαν. Θεσ/νίκη .....-15
Λούδας Παύλος Αθήνα .....-20	Σάλτας Εμμ. Γιάννινα .....-20
Γεράσης Αθαν. Αθήνα .....-20	Μπουζούλα Μαρία Γιάννινα.....-20
Σωτηρίου Λήδα Αθήνα .....-15	Μεσσίς Ανδρέας Λάρισα .....-20
Κίτσιος Χριστοφ.Αθήνα.....-15	Τσελίφης Αποστ. Αίγιο .....-20
Σακελλαρίου ΕλένηΑθήνα.....-30	Νάνου Άννα Ξυλόκαστρο.....-15
Γεωργίου ΝιόβηΑθήνα .....-15	Τσινασλανίδης Αλέκος Ηγ/νίτσα ....-20
Αηδόνης Αναστ. Αθήνα .....-25	Γιάκκας Γεωργ. Λάρισα .....-20
Δεμίρη Εύη Αθήνα .....-100	Βλάχος Γρηγ. Κόνιτσα .....-20
Εξάρχου Κων. Αθήνα .....-20	Μάνθου Μυρώπη Κόνιτσα .....-20
Στέρτσου Ανθ.Αθήνα .....-20	Κοντογιάννης Χαριλ. Κόνιτσα .....-50
Μανουσιουδάκης Ιωσήφ Αθήνα ....-40	Βλάχος Μάνθος Κόνιτσα .....-20
Πολίτης Αγαθ. Αθήνα .....-20	Ζώτος Δημ. Κόνιτσα.....-20
Μπαζίγου Μαρία Αθήνα.....-60	Σπέλλας Χρ. Κόνιτσα .....-20
Σιούλης Αριστ. Αθήνα .....-20	Δεμερτζίδης Ευ. Κόνιτσα .....-20
Σπανός Σπύρος Αθήνα.....-15	Χούσος Κώστας Κόνιτσα .....-20
Γιαννούλης Βασ. Αθήνα .....-20	Οικονόμου Χρυσανγή Κόνιτσα .....-30
Γεωργάκης Δημ. Αθήνα.....-20	Ντάφλης Χαρ. Κόνιτσα .....-20
Λέτσιος Γεώρ. Αθήνα.....-20	Λαζογιάννης Ιωαν. Κόνιτσα .....-20
Τσούκας Κων. Αθήνα .....-15	Κωστάκης Παν. Κόνιτσα .....-20
Οικονόμου Όλγα Αθήνα .....-20	Κόντου Βασιλική Πηγή.....-20
Καρπούζης Κων. Αθήνα.....-20	Ρίζος Γιώργος Μάζι .....-20
Χατζή Σπυριδούλα Αθήνα.....-20	Γούρης Στεφ. Ελεύθερο .....-20
Μπάθα Βασιλική Αθήνα .....-20	Ντάφλος Χρήστος Αειόπετρα.....-40
Σπανός Αποστ. Θεσ/νίκη .....-20	Πατσιωτού Ροϊδούλα Δροσοπηγή ..-20
Δάλλα Παναγιώτα Θεσ/νίκη.....-50	Τσιόμπος Χρ. Αρίστη .....-20

	ΠΛΗΚΑΤΙ	ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ	ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ	ΦΟΥΡΚΑ	
419 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	53	42	31	57	2.802
420 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	3	72	0	3	433
421 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	65	8	2	49	1.915
422 Ε.Τ. Δήμου Κόνιτσας	121	122	33	109	5.150
ΣΥΝΟΛΟ	3	2	0	0	123
	0	0	0	0	25
	3	2	0	0	98
	124	124	33	109	5.273
	288	349	99	247	11.848

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν πάντα τις απόψεις αυτών που τα υπογράφουν.

Εκδήλωση Μουσικού Ωδείου (Δεκαετία 1980).

ΥΠΟΔ.1031 ΚΑΥ.25.90.09.0010
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR

Άγνωστος	☐	Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐	Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐	Refusé
Απεβίωσε	☐	Décédé
Συνωνυμία	☐	Synonymie
Δ/ση δυσανάγνωστη	☐	Adresse illisible
Αζήτητο	☐	Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐	Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Αδείας
2573

